

Житието на свете Петка Търновска в латински превод

Обект на това проучване е Житието на св. Петка Търновска от изданието на Молитвослов на печатаря Божидар Вукович (документиран в архивни източници на италиански като *Dionisio delle Vechia* и на латински *Dionisius a Vetula*), издаден за първи път през 1519/1520 година, със следващи издания, датирани непоследователно според наличната литература през 1527 (тази датировка е възприета единствено в българската наука), 1536, (1537), 1547, 1560 г., а вероятно и повече¹. Книгата, отпечатвана във Венеция, съдържа различни по съдържание текстове и е предназначена за индивидуално четене по време на път. Тя става популярна сред славяните на Балканите през XVI–XVII в². Венеция е основният център на славянската палеотипика още от 1519 г. с изданието на Служебника от Божидар Вукович³, тъй като в Османската империя книгопечатането е усложнено – султан Баязид II през 1483 г. забранява печатането на книги. Изданието (независимо в кое от последващите издания след 1519/1520 г.), съдържа текстове, които са повече или по-малко идентични с предходните им образци. Сред текстовете попада и Житието на св. Петка Търновска, което е съкратен вариант на житието за светицата от патриарх Евтимий, преработено от йеродякон Мойсей⁴. Тази негова редакция намира широко разпространение през следващите векове⁵. Сборникът излиза през 1520 г. в две версии – кратка (22 коли, 176 листа) и разширена (34 коли, 272 листа)⁶. При по-следващите му отпечатвания Молитвословът добива заглавието „Сборник за пътника”⁷ (Различни потреби), особено след като през 1566 г. печатницата на Вукович е поета от българския печатар Яков Крайков⁸. Текстовете в Молитвослова и в „Сборника за пътника” са отпечатани с традиционния за православните славяни ресавски правопис. Житието на св. Петка се разпространява не само чрез буквални преписи, но и чрез адаптации и преводи. Наред с

¹ Медаковић 1958: 201, 209, 212; Райков 1967: 235; Драголова, Райков 1975: 20; Атанасова 1981: 323.

² Илиева 2011: 153, 156.

³ Цибранска-Костова 2012: 13.

⁴ Грбић, Минчић-Обрадовић, Шкорић 1994: 33; Цибранска-Костова 2012: 18, 169.

⁵ Мирчева 2001: 214–218; Илиева 2011: 153.

⁶ Маю-Зиси 1986: 153–154, Измирлиева 2009: 455.

⁷ Сборникът няма собствено име. Първоначално е наричан Молитвеник. Терминът е въведен от Novaković през 1877 г. Вж. Измирлиева 2009: 453.

⁸ Драголова, Райков 1975: 20; Атанасов 1980: 34–35; Цибранска-Костова 2007: 10; Цибранска-Костова 2012: 28–29; Джурова 2014: 17.

това се включва в българските дамаскинарски сборници⁹. Първото сведение у нас, че съществува превод на латински език на Житието на св. Петка, съставено от последния български патриарх, дава Божидар Димитров¹⁰. Подробно рецепцията на Житието е разгледана от Димитър Кенанов, но авторът, по неизвестни причини, погрешно отбелязва, че нов превод на латински е направен от Л. М. Риголот, който подготвя и издава вече осъществения труд на Рафаел Левакович¹¹.

Параскева Епиватска или Петка Търновска е една от най-популярните светици в източноправославния календар, закрилница на династията на Асеневци и патрон на престолния град¹², чиято памет се чества на 14 октомври. Съставянето на житие на света Петка от патриарх Евтимий се дължи на няколко причини, сред които са липсата от една страна на агиографско произведение на български език, а от друга – пряката връзка на култа ѝ с Второто българското царство¹³. Историческите данни са поднесени в стила на агиографията накратко, с известна хиперболизация, особено що се касае до обсадата и превземането на Константинопол, която не се е осъществила. Въпреки това изброяването на военни успехи на цар Иван Асен II (1218–1241) в Албания и Македония, в района на Солун и особено Света гора, целят да изтъкнат желанието българският владетел да се свърже с териториалния обхват на Първото българско царство в духа на Симеоновата политическа програма, особено след битката при Клокотница, и да се утвърди значимостта и влиянието на възстановената Българска патриаршия¹⁴. Един от най-важните аспекти на Житието е пренасянето на мощите на св. Петка в Търновград¹⁵.

С издаването на Молитвослова св. Петка се оказва първата българска светица, чийто образ се включва в старопечатна книга¹⁶. През 1671 г. в Киево-Печорската лавра е издадено Житието на св. Иван Рилски, също съставено от патриарх Евтимий през XIV в., заедно със служба за светеца¹⁷. Това показва, че първият български автор, чийто произведения са отпечатни през XVI–XVIII в., е именно патриарх Евтимий¹⁸ и същевременно той е най-често издаваният.

⁹ Драгова 1985: 85–87.

¹⁰ Димитров 1985: 29; посочено, но без цитат от Кенанов 1998: 45–49; повторено в Кенанов 2009: 65; за последно цитирано в Илиева 2012: 31.

¹¹ Кенанов 1998: 49; Кенанов 2009: 65.

¹² Билярски 2004: 43–44.

¹³ Иванова 1967: 497; Иванова 2003: 183; 197–198.

¹⁴ Божилов 1994: 79; 86.

¹⁵ Билярски 2004: 56–58.

¹⁶ Илиева 2012: 34.

¹⁷ Добрев 2007: 548; Илиева 2011: 87.

¹⁸ Драголова, Райков 1975: 20.

През XVI–XVII в. след Тридентския събор, който продължава от 1545 до 1563 г., Римокатолическата църква прави сериозни опити за засилване на влиянието си на Балканите. Сред причините за тази промяна в политиката на Западната църква се нареждат започналият стопански упадък на Османската империя и засилването на присъствието на протестантски духовници в Молдова и Влашко¹⁹. За назначаване на дадени кандидати за епископи или архиепископи, според решенията на Триденския събор, е било нужно те да преминат сериозни и изчерпателни разпити, т.нар. „информационни процеси“ (*processi informativi*) с оглед установяване на качествата и достойността им²⁰. В осъществяването на политическата програма най-вече се отличава орденът на францисканците, и дори се прави опит да се създаде по-силна местна католическа църква в Македония. Виден представител от този период е хърватинът-францисканец Рафаел Левакович²¹ от Ястребарско (ок. 1590 – 1. XII. 1649, Задар), известна фигура в литературния и църковен живот на Балканите, хърватски преводач, учител и историк. Дълги години той е епископ на католическата църква в Смедерево, както и глава на епархията в Загреб. Неговото творчество включва тематично хетерогенни произведения, повечето днес са съхранени основно в ръкописи, изписани с глаголически, латински и кирилски букви, и най-вече на илирийски език – вероятно най-удобното средство за разпространение на църковна литература сред славяните на Балканите²². Сред произведенията му са *Azbučnik* (издаден през 1623 г. и преиздаден през 1693 г.), Римски мисал на илирийски език (*Missale Romanum Slavonico idiomate ivssv S.D.N. Vrbani Octavi editvm. Missal rimskej va ezik slovenskij sazdan poveleniem P.G.N. pape Urbana Osmago.* Romae, typis & impensis Sac. Congr. de propag. fide, 1631), *De Illyrica lingua, Dialogus de antiquorum Illyricorum lingua, Historiola episcopatus ac dioecesis ecclesiae Zagabriensis, De ecclesiae Zagabriensis fundatione, De Spiritu Sancti processione, Ordo et series cleri Dioecesis Zagabriensis* (1574)²³. На 2 май 1647 г. Рафаел Левакович е избран за ариепископ на Охридската католическа архиепископия, но той не успява дори да я посети²⁴.

¹⁹ Милев 1914: 10; Дуйчев 1986: 55–56.

²⁰ Дуйчев 1938: 72–76.

²¹ Дуйчев:1938: 76; Жутић 1997: 52–54.

²² Димитрова 2009: 746. Рафаел Левакович се счита за един от създателите на тази *lingua illyrica littoralis* с идеята да служи за пан-славянско литургическо служение. Известно време езикът е популярен и сред сърбите. Nedeljković 2011: 20–24; Илиева 2012: 34.

²³ Karlić, Mršić 2009: 135–147; Korade 2010: 1–20; Nazor 2013.

²⁴ Дуйчев 1938: 76.

Друг деятел от същото време е българинът-католик от Чипровци Петър Богдан Бакшев/ Бакшич²⁵ (1601–1674), по-известен като Петър Богдан (Pietro Bogdani). По това време Чипровци (Кипровец) е най-важното католическо селище в рамките на Софийската католическа архиепископия, а Петър Богдан е сред най-видните личности на българското католическо движение²⁶. През 1612 г. Петър Богдан постъпва в францисканския манастир край Кипровец, където учи до 1618 г. и приема монашеството към францисканския орден. По-късно учи в Италия и през 1628 г. става ученик на Левакович²⁷. Хърватинът високо цени способностите на своя ученик, изказва се ласкаво за него и те работят заедно върху редица славянски книги²⁸. Свидетелства за активните им занимания със славянски език са редицата абецедари и упражнения със славянско писмо, които издават съвместно. Има косвени сведения, че идеята за превод на латински на Житието на св. Петка вероятно се обсъжда помежду им и най-вероятно той е извършен между 1638 и 1640 г²⁹. През 1637 г. папа Урбан VIII назначава Петър Богдан за галиполски епископ и помощник на софийския епископ, а по-късно той съвместява двете длъжности³⁰.

Причините и поводът за превода на латински не са известни. Възможно е и да се търси средство за оказване на подкрепа на поробените балкански народи чрез сближаване с католицизма, но също така преводът на произведението да е служил за постигането на други цели. Някои изследователи виждат в действията на Петър Богдан желание за разгръщане на конкретна широка политическа програма на католическия архиепископ в София, оформила се около 40-те години на XVII в., за възраждане на „Царство България” под егидата на „добрия господар католик”. Тази програма освен политически цели включва и конвертирането на православните християни към католицизма³¹. Върхът на католическата пропаганда, в частност и заложената от Петър Богдан програма, довежда до избухването до Чипровското въстание³², чието потушаване практически спира по-сетнешното сериозно социално и духовно влияние на Римокатолическата църква в България, освен сред ограничения брой вече конвертирани местни жители³³.

²⁵ Димитров 1985: 19–62, Чолов 2008: 65, 74–79.

²⁶ Дуйчев 1939: 15–16 и цитираната библиография.

²⁷ Димитров 1985: 25–27.

²⁸ Милев 1914: 17; Дуйчев: 1939: 17; Димитров 1985: 29–30; Дуйчев 1986: 57.

²⁹ Димитров 1984: 29; Димитров 2009: 7.

³⁰ Дуйчев 1939: 16–18; Димитров 1984: 35–36.

³¹ Чолов 2008: 95, 106–109; Станчев 2011: 199–201.

³² Чолов 2008: 79, 87–95.

³³ Милев 1914: 180.

Преводът на Житието на св. Петка се вписва удачно в намеренията на Петър Богдан за културно влияние на католицизма в средата на православието и присъединяването на местното християнско население към Римската курия. Известно е, че католическата пропаганда е обръщала сериозно внимание на славяните и на техния език през този период³⁴, предвид духовната стагнация, в която са се намирали те. Не са известни конкретни данни как и по какви причини Орденът на католиците-боландисти (*Société des Bollandistes*) в Брюксел достига до превода, осъществен от Левакович, и под каква форма са го открили (в отпечатан или в ръкописен вид), за да го издадат през 1864 г.³⁵, но дават сведение, че той го е направил по изданието на Божидар Вукович на Молитвослова, отпечатан през 1547 г. във Венеция³⁶. Лилия Илиева³⁷ е на мнение, че Левакович е осъществил превода по неизвестен нам ръкопис, но това твърдение днес не може да бъде подкрепено с конкретни доказателства. Към сегашния момент най-вероятният източник на превода на Левакович е именно Молитвословът на Божидар Вукович³⁸, още повече че времевата разлика между отпечатването на книгата и вероятното осъществяване на превода е около век и, предвид високия му църковен сан, преводачът е имал възможност да използва достатъчен брой книгохранилища³⁹.

Ако съществуват известни неясноти по отношение на въпроса от какъв източник е осъществен латинският превод, то не по-малко неуточнен е въпросът със славянските свидетели на старопечатните книги на Божидар Вукович, съхранени до днес, и по-точно – кога са отпечатани, колко пъти всъщност са препечатвани, какъв е съставът им и т.н. В тази книга ще се опитаме да се доближим до отговора на този въпрос максимално точно и с оглед на всички важни проучвания по проблема, тъй като темата е вълнувала мнозина, но в повечето случаи се стига до прецитиране на отделни автори, без да се направят конкретни изводи.

Изданието на Божидар Вукович Молитвослов е изключително рядко и има един непроучен екземпляр в България – в колекцията на Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив, № РЦ 21, отпечатан през 1521 г.⁴⁰. Въвеждайки в научно обращение

³⁴ Илиева 2012: 34.

³⁵ Дуйчев 1986: 59; Илиева 2011: 157.

³⁶ Acta X: 155; 156.

³⁷ Илиева 2012: 31.

³⁸ Joassart 2015: 368–371.

³⁹ Димитров 1984: 29; Дуйчев 1986: 59; Илиева 2012: 31.

⁴⁰ Атанасов 1971: 45; Станчев 1982: 77. Книгата е датирана към 1527 г., следвайки наложената в науката в България от Б. Райков датировка. В нито един от описите на пловдивската книга житието на св. Петка не е отбелязано. Славчева не знае за неговото съществуване и не го отбележва в статията си (Славчева 2014: 301).

този ценен свидетел, издавам Житието на св. Петка за първи път според него, независимо че текстът вече е публикуван наборно по други издания на Сборника за пътника. Форматът на РЦ 21e 16°, с размери 130 x 95 mm, съдържа силно обгорели по краищата 150 листа, подвързия липсва (вероятно загубена след пожар); книгата започва с последните два листа от 7-ма тетрада и завършва с първите 4 л. от 29-та тетрада. Началото и краят на екземпляра липсват, както и отделни листове, а листове 3, 4, 13, 14, 54–57, 62–66 и 139 са ръкописни, от по-късен период, изписани с черно мастило. Книгата е отпечатана с черно и червено мастило (за заглавията и инициалите) по 22 реда на страница⁴¹. Книгата е закупена в с. Кадършик, днес с. Стрелци, община Брезово. Постъпва в Народна библиотека „Иван Вазов“, Пловдив, през 1921 г. Според нас този екземпляр на Молитвослова съдържа ценна информация за разпространението и състоянието на палеотипиката в България и поради тази причина проучването му е приоритетна задача в настоящата публикация⁴². Обемът му не потвърждава дали е част от кратката или пълната версия на Молитвослова от 1520/1521 г, но съдържанието напълно го доказва при сравнение с другите известни свидетели, така че откриването му внася допълнителен аргумент за датировката на книгата.

В № РЦ 21 на л. 1б заглавие на текста е: ИДОУЦЕ, НА ТРАПЕЗОУ ВЕ- Вечерати. Текстът на Житието на св. Петка започва от л. 94а (след заставка с растителни орнamenti с черно мастило) и завършва на л. 103б. На л. 92б последният ред преди началото на Житието гласи: висотъ възвышаемъ. мли спси се дша (текстът е без край). Л. 93 е запазен фрагментарно, той е бил откъснат, като последната видима дума на л. 93а, е ъпouсть. На л. 93б е имало цветно изображение на св. Петка, което е частично запазено върху част от откъснатия лист, но все пак е ясно забележимо. След края на Житието на л. 103б са поместени тропар и кондак, за които ще стане дума по-сетне, а преди следващия лист 104а липсват листове и на последния ред на страницата четем: яко ереси дръжещи нѣкоторѣ, глюмихъ христіанъ.

⁴¹ Според инвентарната книга на библиотеката в Пловдив (с.13) водният знак (полумесец и звезда) на хартията е отнесен към края на XIV век, което не следва да се приема за абсолютно вярно и дори е спорно – авторът на описането посочва (вероятно) Brûquet, T. II, №5341 (почеркът е нечетлив и може да бъде и 5391, 5941?), но подобен знак и описание на воден знак не съществуват, или поне не под сходен номер. Твърдението подлежи на допълнителна проверка, тъй като информацията е стара и не е приложима към достиженията на хуманитарната наука днес.

⁴² Използвам случая да благодаря сърдечно на г-н Петко Димитров, главен библиотекар на Отдел „Специални сбирки“ в Народна библиотека „Иван Вазов“, Пловдив, който ми оказа любезно съдействие и ми предостави всички налични справочници на библиотеката.

В НБКМ се съхранява старопечатна книга Молитвослов под № Рц 527.1⁴³, която понастоящем използвам за сравнение⁴⁴ с оглед изследването на латинския превод на Житието. Книгата се състои от 241 листа без пагинация, формат 16°, с размери 135 x 95 mm, по 22 реда на страница. Представлява издание на Божидар Вукович, подвързано е с дъски, покрити с кожа – постъпва в НБКМ през 1911 г. (информация за произхода на книгата и как попада в библиотеката няма, или е практически недостъпна). Липсват началото и краят на екземпляра, като същевременно са налице и липси вътре, някои добавки (л. 98, 163), което допълнително затруднява датирането му, тъй като са загубени предговорът и последната част на книгата. В Рц 527.1 в София лист 50б гласи: **ИДОУЦЕ, НА ТРАПЕЗОУ ВЕ– Вечерати**, а л. 152б, който е предхождащият преди Житието, текстът завършва без край: **висотъ възвышаемъ. мли сѣ се дша** – идентично с РЦ 21; изображение на светицата липсва, но съхранените други изображения в книгата, например на л. 16 и 26, са цветни. Може да се предположи – поради напълно тъждествения текст с екземпляра в Пловдив, че на това място е имало изображение на св. Петка, което е изгубено или откъснато. Текстът на Житието е разположен от л. 153а до 162б, след идентична по форма и орнамент заставка и последван от същите тропар и кондак както в РЦ 21. Частично е запазен лист 163а, чийто последен ред завършва с: **въси иже земльною и сочтеною славою**, след него има друг лист, попълнен с ръкописен почерк, а на гърба му има икона на св. Георги. На л. 164а текстът също завършва с: **яко ереси дръжещи нѣкоторѣ, глѣмихъ христіанъ** – както в РЦ 21. Обемът на тази книга предполага, че тя е от пълната версия на препечатвания по-късно Молитвослов. Съвпаденията ѝ по отношение на стил, графична обработка и съдържание показват, че двете книги са идентични по структура, можем да спекулираме, че това твърдение се отнася и до съдбата им. Въпросът тук е дали тези два екземпляра се вписват в по-ранните версии на Молитвослова, но това може да се докаже единствено чрез сравнение с други книги, които са или близки, или поне идентични по произход и съдържание.

За сравнение привличам екземпляра на Молитвослов РСр I 3.1, датиран към 28 април 1536 г.⁴⁵, част от колекцията на Библиотека Матице Србске в Нови Сад,

⁴³ Райков 1967: 235–236; Атанасова 1981: 321–332, Славчева 2014: 301–304.

⁴⁴ Пръв текста издава Novaković 1877: 53–59. Според него отпечатва текст от 1536 г., вж. Novaković 1877: 50; Цибранска-Костова 2007: 189–196. Тя издава за първи път текста от НБКМ, но е несигурна в датировката и посочва годината 1527 с въпросителен знак, предвид проблемите около датировката.

⁴⁵ Грибћ, Обрадовић, Шкорић 1994: 33–34. <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/publications/view/2269>.

съдържащ 253 листа, формат 8°, с размери 117 x 37 mm⁴⁶, по 22 реда на страница. Паметникът е непълен и на места увреден, книгата е подшивана допълнително, има празни листове, като същевременно са налични допълнения (л. 25–32) и други вмешателства в нея. Няма информация за състоянието на книгата и естеството на корицата ѝ, но понастоящем тя е изцяло подменена през 1993 г. с нова кожена подвързия и закопчалки. Неизвестно е кога и откъде този паметник е постъпил в Библиотеката в Нови Сад, но за първи път е описан на 31.07.1927г. под № 19250 и е преинвентаризиран на 28.05.1987 г., отново според инвентарните книги на библиотеката⁴⁷. Прави впечатление, че книгата е с различни размери от описаните досега свидетели – тя е почти три пъти по-малка на ширина, както и малко по-къса, което я прави по-удобна за пазене в джоб, както и за пренасяне или пътуване. Ако пренебрегнем начина на обрязване на листовете и подвързване на книгата, то форматът означава разлика в предназначението, а и следователно вероятно и в съдържанието ѝ. В РСр I 3.1 текстът на л. 79б гласи: ИДѢЦЕ, НА ТРАПѢЗОУ Вечерати; на л. 189б преди изображението на светицата, което е черно-бяло, текстът на последния ред също гласи: висотъ възвышаемъ мѣ сѣ се дѣша (който потвърждава четенията в РЦ 21 и в Рц 527.1), а на л. 190а, който е частично повреден, краят на текста е наличен и последната дума е ѩпѹсть, последвана от концовка – 7 червено-черни звездички (⋮). Някои други изображения в паметника са цветни, като тези на л. 110б, 154б, 162б и 225б, без текст около тях. Самото Житие на св. Петка е разположено от л. 191а до 200б и отново е придруженено с тропара и кондака. След него има един празен лист и след него л. 202а завършва с: яко ереси държеци нѣкоторѣ, глѣмихъ христіанъ.

Тези наглед дребни факти в действителност показват, че отпечатаните текстове, близки по съдържание и обем, са били подложени на известни редакторски и печатарски намеси по-късно. От друга страна съдържанието на текстовете в РЦ 21 от НБ „Иван Вазов“ и това на екземпляра Рц 527.1 от НБКМ е напълно идентично, а то отговаря и на по-късния паметник РСр I 3.1. Липсата на изображения и в двата паметника в България може да се обясни лесно – иконите са привлечли вниманието на ползвателите и читателите на книгите и те са ги откъснали оттам, за да ги използват по-късно за свои цели. Малкият им формат също е предимство – лесно може да се скрие в случай на нужда. Остатъкът от цветното изображение на св. Петка, резултат на

⁴⁶ Подозирате, че съществува печатна грешка при отпечатването на описа.

⁴⁷ Грибъ, Обрадовић, Шкорић 1994: 34.

припряно откъсване, на л. 93б от РЦ 21 от Народната библиотека „Иван Вазов“, предоставя ценна информация за датировката на книгата.

Запазените в България свидетели не са описвани, нито дори споменавани в по-ранните сръбски описания на молитвослови и старопечатни книги⁴⁸. Проблематиката по-късно е обобщена и допълнена и по косвени данни изследователите извеждат годината 1527 за отпечатване на изданието в НБКМ⁴⁹. Днес все повече се налага мнението, че годината на издаване на книгата, както и на екземпляра в Пловдив, следва да се счита 1520/1521 г.⁵⁰ Разликата в датировката се поражда от две посочвания, че съществува издание от 1527 г., въз основа на екземпляри, които се съхраняват в Bodleianската библиотека в Оксфорд и манастира Куведжин. Въсъщност няма данни за такава книга или, ако е съществувала, тя е изгубена⁵¹. Известно е, че през 1520 г. Вукович издава две книги – едната съдържа Часослов и апокрифни съчинения, а другата съдържа житията на св. Петка Търновска и на св. Георги Кападокийски⁵². Засега най-приемливата версия е, че тези две книги са обединени още тогава в нов обширен сборник и са отпечатани в едно издание⁵³, което впоследствие вече бива отпечатвано и става известно именно като „Сборник за пътника“, но със сигурност преди 1536 г, когато съставът му е утвърден окончателно. Отново подчертаваме, че съобщенията, че съществува книга от 1527 г., са причина няколко автора да отнасят екземпляра в НБКМ към същата година, но без оглед на съдържанието на книгата и достоверните сведения за състоянието на отпечатването и препечатването на сборника. Очевидно е, че по-ранният изследовател Петър Атанасов не се е ръководел по съществуващите мнения, а е датирал по-точно Молитвослова в Пловдив, който досега не е включен изобщо в проблематиката по въпроса, или е пренебрегван⁵⁴. При наличие на две старопечатни книги в България, с установена датировка от 1521 г., можем да заключим, че това първо отпечатване на Молитвослова е добило известна популярност у нас и вероятно не малка част от тиража се е разпространяvala с голямо старание по нашите земи, с оглед на съдържанието на Житието на св. Петка Търновска. Желанието

⁴⁸ Новаковић 1877: 129–167. Авторът изрично отбелязва, че има разлика в съдържанието на изданията между 1520 и 1536 г. на с. 144. В неговата публикация е въведено наименованието „Сборник за пътника“ за първи път. Медаковић 1958: 201, 209, 212.; Измирилиева 2009: 453; Илиева 2011: 153.

⁴⁹ Райков 1967: 235–236; Атанасова 1981: 321–332 и Цибранска-Костова 2007: 199.

⁵⁰ Мано-Зиси 1986: 167; Пешикан 1991: 154; Илиева 2011: 153; Измирилиева 2009: 454; Немировский 2009: 410 и цитираната библиография.

⁵¹ Dobrowski 1822: xvi, Schaffarik 1865: 261; Атанасова 1981: 322.

⁵² Виж бележка №6.

⁵³ Атанасова 1981: 323, Мано-Зиси 1986: приложените таблици, Немировский 2009: 410.

⁵⁴ Атанасов 1971: 45; Станчев 1982: 77; Мано-Зиси 1986: 154–155.

на читателите да се запознаят и да ползват книга, съдържаща български произведения на патриарх Евтимий и Черноризец Петър⁵⁵, показва, че у българите вече се е оформяло национално чувство и усет за стойността на историческите събития, въпреки превратностите на Османското владичество.

Тропарът и кондакът, които са налични в Молитвословите от 1521 и 1536 г., се различават от отпечатаните в Часослова на Яков Крайков от 1566 г, тъй като в тях не се споменава пренасянето на мощите на св. Петка в Сърбия⁵⁶. Текстовете на тропара и кондака в РЦ 21 и в Рц 527.1 представляват втората редакция (наречена „видинска“) на службата за светицата от патриарх Евтимий, с нов канон за осми глас и с интерполирани елементи от “йерусалимския” (неосаваитски) тип богослужение⁵⁷. Тук ще приведем тази част от службата за св. Петка в ръкопис по преписа в Църколез № 6 от края на XIV в.⁵⁸, който е сходен по съдържание:

на у(т)рни бѣ г҃ь тро(п) гла(с). и.

О төгѣ мѣти извѣстно сп(с)e се еже w по образъ. приемши бо кр(с)ть послѣдовала еси х(с)оу.

твореции душаше еже прѣзирати пльть прѣходит' бо. попеци ж се w дѣши, веци бесъмрътни.

тѣмже и съ аггли весселит се дѣхъ твои.

ко(д). гла(с). и.

Стою въси застѣпници соуцидю въ вѣда(х), блгѹ(с)тно въспоимъ:

Параскевио стояю. та во житїе штавъши нетлѣвемо прѣтова въ вѣкы.

сего ра(д) славоу wбрѣте чюдесемъ. блг(д)ть бжїемъ велѣніемъ:-

Включването на текст от службата за св. Петка Търновска след Житието ѝ в книгата „Сборник за пътника“ показва широката рецепция на култа и начините за прослава на светицата на Балканите. Този вариант е застъпен в южнославянската писмена традиция и по-късно бива отпечатван и в руските минеи.

Vita s. Parasceves, auctore Euthymio primate Bulgariae, interprete P. F. Raphaele Levacovich ordinis Minorum, публикувано в *Omnia Catolica*, представлява опит за точен превод на оригиналния, но вече съкратен славянски текст, макар че преводачът се стреми да използва най-елегантен стил при писане на латински. Както многократно е изтъквано, Житието на света Петка е написано според представите на патриарх

⁵⁵ Илиева 2012: 29–30.

⁵⁶ Циранска 2007: 199–200.

⁵⁷ Станкова 2008: 114–122.

⁵⁸ Станкова 2017, цит. по: <http://www.scripta-bulgarica.eu/bg/sources/sluzhba-za-sv-petka-trnovska-paraskeva-epivatska-vidinska>

Евтимий, повлияни от традициите на исихазма за съставяне на агиографски текст и принадлежи към високите образци на византийско-славянската агиографска продукция. Житието е следвало да функционира като панегирично слово и има ясно разграничима триделна коплозия – увод, разказ за живота и делата на светицата, за чудесата, след това за смъртта ѝ и пренасянето на мощите⁵⁹. Йеродякон Мойсей го съкращава и значително скъсява похвалната част от текста. От това следва, че оригиналът и преводът имат *a priori* различия в стила и следваната словесна практика. Стилът на патриарх Евтимий се характеризира с богатство и сложност на езика, съдържа богата образна система⁶⁰. Левакович запазва донякъде този характер на Житието в своя превод, предвид и съкратената му версия, но съзнателно търси повече синоними и по този начин избягва повторенията, които не са толкова чести в римската реторична практика. Изреченията са дълги, често се среща подчинителното наклонение (*Coniunctivus*), синтаксисът е сложен, съгласно реторичната традиция на античните ораторски школи, която се възприема и от отците на църквата. Славянският текст е изпълнен с причастия, както преди няколко години показва проф. Иван Добрев в статията си „Проговорилото мълчание“⁶¹, което е характерна черта за езика на исихастите, пишещи на византийски гръцки и среднобългарски. Обратно, в превода на латински Левакович се стреми да използва спрегнати глаголни форми и употребата на причастия и причастни конструкции при него е в приблизително отношение 1:3, спрямо оригинала. Налице е и опит *Dativus Absolutus* да се превежда с *Ablativus Absolutus* – VI.1.: *ρογές на н̄бо оумилен̄н̄ въздъяв̄ши* – elevatis ad coelum manibus VI.2.: *поустыню* *вставъши* – Relicta eremo VII.3.: *Времени же немалъ мимошъдъшоу* – Transacto vero haud exiguo tempore, но се забелязват и редица разминавания, като например III.1.: *яко* *ръдителю* *къ бви добръ юсла* – amandatis ad Deum parentibus; VIII.7.: *Оужасни же вывъше* и *чудесе* *коупно исплынъше се* – Obstupescentibus et miraculo percitis; VIII.5.: *помужденоу* *бывъшоу* – coactus fuit; X.2.: *Да яко сїа юни слышаше* – Quibus auditis; XI.2.: *Цртвѹюции* *уюбо* *якоже* *оудръжаше* *градъ* – Constantinopoli ergo obtenta; XIII.2.: *юже въ сласть зъло* *приемъ* – Qua perquam jucunde accepta; XV.2.: *И якоже се оувѣдѣ* – Quo cognito. Основните разлики са предпочитанието му да се предават например прилагателните **божии** и **христовъ** със съществителните *Deus* и *Christus* в генитив на латински, което

⁵⁹ Иванова 2003: 198.

⁶⁰ Смядовски 1982: 61–62; Ангушева 2009: 578–579.

⁶¹ Добрев 2005: 329–340.

съответства принципно и на гръцкия християнски език. Използването на прилагателни е специфична особеност на Кирило-Методиевия книжовен език, запазена до късно време.

Най-съществените разминавания се регистрират при използването или съответно пропускането на предлози, поради различията в синтактичните конструкции на старобългарски и латински, както и при подчинителните и съчинителните съюзи, където са налице най-сериозните разминавания. Наличието на допълнителни думи в превода на латински вероятно се дължи не толкова на различния източник, който Левакович използва за основа на латинската версия, колкото до желанието му да доближи създадения от него текст до бароковите обраци на Европа. В печатния текст на Житието от Молитвослова, поради начина му на съкращаване, има единични словесни лакуни, както и спорадични добавки, които са отбелязани в речниците. Повечето от добавките и разминаванията между текстовете се дължат на различната морфология и синкаксис на двата езика, които неминуемо се отразяват и при превода, колкото и точен и близък да е до оригинала. На места преводачът все пак си позволява свободно тълкуване и дори преразказ на текста, като най-забележителните примери са при пасажи VIII.5. и VIII.6., в които интерпретацията е видима.

Интересна особеност на подбора на думи в превода на Левакович е вероятно съзнателният стремеж да се спазва родът на думата в славянския текст и тя да намира своето съответствие в рода с дума на латински. От около 320 съществителни имена, които са преведени като такива на латински, с различна честота в употребата, 180 имат пълно съвпадение на рода, т.е. повече от половината от използванието словесни единици. В подкрепа на това твърдение можем да посочим следните примери за целенасочена употреба на думи: забелязва се последователност на предаване на думи от даден славянски склонитбен тип с подобен нему в латински. Така съществителни имена от женски род, завършващи на **-ица** се превеждат с думи женски род, които окончават на *-trix*, *tricis*, т.е. дори са изравнени на ниво основа и склонение. Примери: **застъпница** ж. р. – *protectrix*, *cis f*; **кърмителница** ж. р. – *gubernatrix*, *cis f*; **наставница** ж. р. – *directrix*, *cis f* или *gubernatrix*, *cis f*; **хранителница** ж. р. – *conservatrix*, *cis f*. По сходен начин имена от мъжки род, завършващи на **-ьцъ** се превеждат с думи мъжки род, които окончават на *-tor*, *toris*, отново изравнени на ниво основа, суфикс и склонение: **самодръжъцъ** м. р. – *imperator*, *oris m*; **човеколюбъцъ** м. р. – *Amator hominum*; **боговидъцъ** м. р. – *spectator Domini*, като тук се забелязват и две отклонения, а именно, че **христолюбъцъ**

се превежда с *Christum amans*, но пък се използва като синоним на **христолюбивъ**, което е *Christi amator* или *Christum amans*.

Думи от 1-основи, абстрактни съществителни, се предават с думи, завършващи на *-tas*, *tatis* или *-tia* от женски род: **болезнъ** ж. р. – *infirmitas*, *tatis* f; **немощть** ж. р. – *fragilitas*, *tatis* f; **светлостъ** ж. р. – *claritas*, *tatis* f; **сигостъ** ж. р. – *satietas*, *tatis* f, и **юность** ж. р. – *adolescentia*, *ae* f. Абстрактните и отвлечените по смисъл съществителни от среден род предава с техни съответствия също от среден род, завършващи на *-ium*: **безмълвие** сп. р. – *silentium*, *ii* n; **благодължание** сп. р. – *beneficium*, *ii* n; **въдѣние** сп. р. – *vigilium*, *ii* n; **дѣло** сп. р. – *fodium*, *ii* n; **лягание** сп. р. – *improperium*, *ii* n; **прѣбѣжище** сп. р. – *refugium*, *i* n; **прѣстательство** сп. р. – *patrocinium*, *ii* n, макар че има и някои отклонения. Особена последователност проявява Левакович при превода на думи с отрицателно значение, започващи с **без-/бес-** и **не-**, които превежда предимно с започващи с *in-/im-* на латински: **безмѣрънъ** прил. – *intolerabilis*, *e*; **бестоудънѣ** нарч. – *impudenter* adv.; **бесчисънъ** прил. – *innumerus* 3; **невѣждъ** прил. – *ignarus* 3; **нейскоусънъ** прил. – *improbus* 3; **непознаваемъ** ССП – *incognitus* 3 и много други подобни примери.

Въпреки тази последователност в употребата и превода на редица думи, е налично и сериозно количествено надмощие на латинския превод спрямо славянския текст. Левакович използва много повече словесни единици, отколкото има в оригиналното житие на Света Петка, като се стреми да обогати превода си с думи в зависимост от контекста и колокацията. Най-отчетливият пример с преводите на думата **дѣлание** сп. р., която има четири различни варианта, които са синонимични на латински в много тесен смисъл: *ratio*, *onis* f; *acta*, *orum* n; *gesta*, *gestorum* n; *operatio*, *onis* f, като втората и третата са *Pluralia tantum*.

В отделни случаи Левакович предава славянски думи на латински с цели словосъчетания като например глаголът **безмълвъствовати** е преведен на латински като *sermotam a rumoribus vitam agere*; **безнаучальнъ** с *non habens principium*; **мало** – *res parvi momenti*; като изразът **на оутрия** е представен дори с цяло подчинено изречение *ubi dies illuxisset*; а пък двусъставното **малодушие** – *pusillanimitas*, *tatis* f и изразът **на низѹ** **лѣгание** *humicubatio*, *onis* f. Съответствията на префикс **съ-** с латинско *com-*, *con-* са по-скоро изключения, например: глаголът **сътѣкати** е преведен с *concurro*, макар че повечето глаголи с представки са предадени с техни съответствия.

Славянските сложни думи се предават на латински съответно със сложни, например **БЛАГОСЛОВЪНЪ** – *benedictus* 3 и **БЛАГОДѢТЬ** или **БЛАГОДѢНИЕ** *ср. р.* – *beneficium, iिn*; единствено изключение са случаите когато на латински отдавна са налични симплекси, например: *honorabilis*, е XIII.5. – **въсехвъльнъ** XIII.5 и *manifesto* 1 VII.8.; VIII.8. – **обявити себе** VII.8.; **явѣ сътворити въсѣмъ** VIII.8. Понякога сложни думи се превеждат със суперлативни форми на прилагателно име: **БЛАГОЧУСТИВЪ** *прил.* – *piissimus* 3 или пък **въсесвѧченъ** *адв. прич.* – *sanctissimus* 3. При превода не се налага калкиране, защото и славянският книжовен език, и латинският през XVII век вече са християнски книжовни езици, които имат изработена система от абстрактни съществителни, отразяващи християнския светоглед. Преводачът използва и някои доста късни новосъздадени латински думи като *directrix* и *magnas*, които не се срещат през класическата епоха и късната Античност.

Преводът на Житието на св. Петка от Рафаел Левакович е ценен извор за културните връзки в Европа през XVII век. Подобно рядко начинание, първо по рода си, като превод от славянски език на латински и несъмнено представлява интерес за учени и изследователи, занимаващи се с тази материя. В тома на *Acta Sanctorum*, в който е публикувано Житието на св. Петка на латински език, се дават изчерпателни разяснения и сведения по историята на България, както и някои географски пояснения. Източникът им основно е кореспонденцията на българския цар Калоян с Ватикана, която наскоро преди това е издадена. Несъмнен принос е в средата на XIX век да се актуализира въпросът за българската държавност в средите на западното християнство и несъмнено има значение за възстановяване на българския народ в семейството на свободните европейски народи⁶².

В тази книга се публикуват два речника: и в двата са реконструирани основните форми, които са признати според общоприетите стандарти на латински и старобългарски речници, като същевременно са дадени и кратки граматически характеристики на отделните словни единици. Речниците са азбучно структурирани и на двата езика.

⁶² Acta X: 165–166. Илиева 2012: 33.

Библиография

Ангушева 2009: Ангушева, А. Евтимий Търновски. – В: *История на българската средновековна литература*. София, 2009, 577–579.

Атанасов 1971: Атанасов, П. Славянската старопечатна сбирка на Народната библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив. (Поправки и добавки на „Опис на славянските ръкописи и старопечатни книги в Пловдивската народна библиотека“, София, 1920). – *Библиотекар*, № 2, София, 1971, 44–45.

Атанасов 1980: Атанасов, П. *Яков Крайков*. София, 1980.

Атанасова 1981: Атанасова, Н. Едно ценно венецианско издание на Божидар Вукович от началото на XVI в. – *Известия на Народната библиотека „Кирил и Методий“*. Т. XVI (XXII). София, 1981, 321–332.

Билярски 2004: Билярски, И. *Покровителите на Царството. Св. цар Петър и св. Параскева-Петка*. София, 2004.

Божилов 1994: Божилов, И. *Фамилията на Асеневци (1186–1460). Генеалогия и просопография*. София, 1994.

Войнов, Милев 1980: Войнов, М., А. Милев. *Латинско-български речник*. Трето стереотипно издание. София, 1980.

Грбић, Минчић-Обрадовић, Шкорић 1994: Грбић, Д., К. Минчић-Обрадовић, К. Шкорић. *Ћирилицом штампане књиге 15-17 в. Библиотеке матице српске*. Нови сад, 1994.

Джурова 2014: Джурова, А. *Яков Крайков и Сборникът „Различни потреби“ (Книга за пътника) от 1571/1572*. София, 2014.

Дикова 2011: Дикова, Е. *Фразата в житията и похвалните слова на св. Патриарх Евтимий Търновски. Приложения*. София, 2011.

Димитров 1985: Димитров, Б. *Петър Богдан Бакшев. Български политик и историк от XVII век*. София, 1985.

Димитров 2009: Димитров, Б. *Петър Богдан Бакшев*. София, 2009 (второ издание).

Димитрова 2009: Димитрова, М. Книжнината на българите католици. – В: *История на българската средновековна литература*. София, 2009, 744–758.

Добрев 2005: Добрев, И. Проговорилото мълчание. – *Старобългарска литература*, 33–34, 2005, 329–340.

Драгова 1985: Драгова, Н. Жанрова трансформация на Евтимиевото житие за Света Петка Търновска през XVI–XVIII век. – В: *Търновска книжовна школа*, Т.4., Велико Търново, 1985, 85–101.

Драголова, Райков 1975: Драголова, Л., Б. Райков. Българският първопечатник от XVI в. Яков Крайков и неговите венециански издания. – *Векове*, № 4, 1975, 17–30.

Дуйчев 1938: Дуйчев, И. Нови данни за католишката пропаганда в Македония през XVII в. – *Македонски преглед*, 11/ 1–2, София, 1938, 71–83.

Дуйчев 1939: Дуйчев, И. *Софийската католическа архиепископия през XVII в. Изучаване и документи*. София, 1939.

Дуйчев 1986: Дуйчев, И. Хърватският книжовник Рафаил Левакович и българите из историята на контререформацията през 17 век. – In: *Festchrift für Wolfgang Gesemann*. Band 1, 1986, 55–61.

Евтимий Търновски 1990: Евтимий Търновски, патриарх. *Съчинения*. Състав. с послесл. Климентина Илиева Иванова; Прев. от старобълг. Климентина Илиева Иванова, и др.; Встъп. студия от Калин Янакиев. София, 1990.

Иванова 1967: Иванова, К. Патриарх Евтимий. – В: *Бележити българи*. Том 1, София, 1967, 487–511.

Иванова 2003: Иванова, К. Житие на Петка Епиватска (Търновска). – В: *Старобългарска литература. Енциклопедичен речник*. Съст. Донка Петканова. София, 2003, с. 183.

Иванова 2003: Иванова, К. Жития от патриарх Евтимий. – В: *Старобългарска литература. Енциклопедичен речник*. Съст. Донка Петканова. София, 2003, 197–198.

Измирлиева 2009: Измирлиева, В. Книгопечатане и магия на прага на модерна Европа: типографският амулет между Апенините и Балкана. – *Старобългарска литература*, 40–41, 2009, 453–465.

Изотов 2007: Изотов, А. И. *Старославянский и церковнославянский языки. Грамматика, упражнения, тексты: Учебное пособие для средних и высших учебных заведений*. Москва, 2007.

Илиева 2011: Илиева, Л. *Българският език в предисторията на компаративната лингвистика и в езиковия свят на ранния европейски модернизъм*. Благоевград, 2011.

Илиева 2012: Илиева, Л. Гутенберговата революция и православните южни славяни: културни и езикови нагласи. – *Балканистичен форум*. Благоевград, № 2, 2012, 28–38.

Кенанов 1998: Кенанов, Д. Евтимиевото житие на св. Петка в старопечатната книжнина. – В: *Патриарх Евтимий и неговото време. Материали от научна сесия „600 години от заточението на св. Евтимий, патриарх Търновски”* (В. Търново, 6 октомври 1993 г.). Велико Търново, 1998, 43–52.

Кенанов 2009: Кенанов, Д. Жития и служби на св. Петка Търновска в старопечатните славянски книги. – В: *Библиотеки. Четене. Комуникации. Седма национална конференция, Велико Търново, 21 – 22 ноември 2008 г.* УИ, Велико Търново, 2009, 57–65.

Мано-Зиси 1986: Мано-Зиси, К. Зборнике за путнике Божидара Вуковића у светло сачуваних примерака. – В: *Штампарска икњижевна дјелатност Божидара Вуковића Подгоричанина*. Титоград, 1986, 151–171.

Медаковић 1958: Медаковић, Д. Графика српских штампаних књига XV—XVII века. – *Посебна издања, CCCIX, Отделење друштвених наука*, 29, Београд, 1958.

Милев 1914: Милев, Н. *Католицката пропаганда в България през XVII в.* София, 1914.

Мирчева 2001: Мирчева, Е. *Недамаскинови слова в новобългарските дамаскини от XVII век*. София, 2001.

Немировский 2009: Немировский, Е. Л. *Славянские издания Кирилловского (церковнославянского) шрифта 1491–2000*. Инвентарь сохранившихся экземпляров и указатель литературы. Т. 1. 1491–2000, Москва, 2009.

Новаковић 1877: Новаковић, С. Божидара Вуковића зборници за путнике. Издања позната и непозната. – *Гласник Српског ученог друштва*, LXV, 1877, 129–167.

Пешикан 1993: Пешикан, М. Из монографију „Пет века српског штампарства“. – *Наш језик*, XXIX, 3–4, Београд, 1993, 131–154.

Райков 1967: Райков, Б. Опис на славянските старопечатни книги от XV–XVI в. в Народната библиотека „Кирил и Методий“ – *Известия на НБКМ*, т. VII (XIII). София, 1967, 225–254.

Славчева 2014: Славчева, П. Описателен анализ на южнославянското старопечатно издание от 1520 г. Сборник за пътници. – В: *Писменото наследство и информационните технологии. El'Manuscript–2014*. София, Ижевск, 2014, 301–304.

Смядовски 1982: Смядовски, С. Патриарх Евтимий Търновски. – В: *Строители и ревнители на родния език*. София, 1982.

Станкова 2008: Станкова, Р. Видинска служба за св. Петка Търновска. – В: *Християнска агиология и народни вярвания. Сборник в чест на ст.н.с. Елена Коцева*. София, 2008, 105–122.

Станчев 1982: Станчев, К. *Опис на славянските ръкописи в пловдивската народна библиотека „Иван Вазов“, постъпили след 1920 год.* София, 1982.

Станчев 2011: Станчев, К. Литературата на българите католици: маргинална за Източка, периферна за Запада, но индикатор за бъдещия модел на българското развитие. – В: *Маргиналното в/на литературата*. София, 2011, 192–207.

Житиеписни творби 1986: *Стара българска литература*. Том 4. *Житиеписни творби*. Съст. и ред. Климентина Иванова. София, 1986.

Хрваћанин 2014: Хрваћанин, Р. *Историјско-богословска анализа српских штампаних Литургијара из XVI вијека*. Београд, 2014.

Цибранска-Костова 2007: Цибранска-Костова, М. *Етюди върху кирилската палеотипия XV–XVIII в.* София, 2007.

Цибранска-Костова 2012: Цибранска-Костова, М. *Сборникът „Различни потреби“ на Яков Крайков между Венеция и Балканите през XVI век*. София, 2012.

Цонев 1920: Цонев, Б. *Опис на славянските ръкопис и старопечатни книги в Пловдивската народна библиотека*. София, 1920.

Чолов 1995: Чолов, П. *Чипровското въстание през 1688 г.* София, 1995.

Acta X = *Auctuaria seu notae ad Acta Sanctorum tomorum I, V, VI. Octobris conscripta a Josepho van Hecke, Beniamino Bossue, Victore de Bucket Antonio Tinnebroeck, Tomus VII, Supplementa, Societe des Bollandistes, Bruxelles*, 1854.

Dobrowski 1822: Dobrowski, J. *Institutiones linguae slavicae*. Vindobonae, 1822.

Iliev 2013: Iliev, I. Saint Parasceve's Life by Patriarch Euthymius Translated into Latin by Rafael Levaković. – *Scripta & e-Scripta*, 12, 2013, 265–272.

Joassart 2015: Joassart, B. Correspondance des bollandistes A. Tinnebroeck, É. Carpentier, H. Matagne, R. De Buck, C. De Smet, G. Van Hooff, J. Van den Gheyn et H. Delehaye avec Jean Gagarin et Jean Martynov – In: *Analecta Bollandiana*. Vol. 133, issue 2, 2015, 362–432.

Karlić, Mršić 2010: Karlić I., F. Mršić. Hrvatska teologija 17. stoljeća. – In: *Zbornik o Rafaelu Levakoviću. Zbornik radova sa znanstvenog skupa „Fra Rafael Levaković“*. Ur. P. Knezović. Zagreb, 2010, 135–147.

Korade 2009: Korade, M. Fra Rafael Levaković (1597–1649) u zrcalu hrvatske historiografije. – *Gazophylacium: časopis za znanost, umjetnost, gospodarstvo i politiku*. 14, Zagreb, 2009, 1–20.

Mineva 2017: Mineva, E. *The Byzantine hagiographic and hymnographic texts on St Parascveve of Epibatae*. Sofia, 2017.

Nazor 2013: Nazor, A. Levaković, Rafael (fra Rafaelo Croato). – In: *Hrvatski biografski leksikon*. Zagreb, 2013, цит. по <<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11766>>

Nedeljković 2011& Nedeljković, O. The Linguistic “Diglossia” of Gavrilo Stefanović Venclović and “Проста Мова” in the Literature of the Orthodox Slavs. – *Serbian studies research. Научно удружење за развој српских студија*, № 2/ 1, Нови Сад, 2011, 7–80.

Novaković 1877: Novaković, S. Život sv. Petke od patrijarha bugarskoga Jeftimija. – *Starine*, IX, 1877, 48–59.

Schaffarik 1865: Schaffarik, P. *Geschichte des serbischen Literatur*. Prag, 1865.

Scripta Bulgarica: дигитална библиотека за старобългарска книжнини. Цит. по
<<http://www.scripta-bulgarica.eu/bg>>

Издания на текстовете

Молитвослов на Божидар Вукович от 1521 г.,
екз. Рц 21 в НБИВ Пловдив, л. 94а-103б

94а Мѣца, шкотомърїа, дї. житиє и жизнъ прѣподобныи мѣре наше петкы. Въ ніемъже и како прѣнесена бы въ градъ тѣновъ, съписано еудиміемъ патріархъ тѣновскій. бѣви ѿуе.

- I. 1. Свѣтлѣшиа слѣца прѣподобныи память петкы. аще подробно тою съповѣми житїе. дѣланїа же и хожденїа іаже ради хви любве подыаеть. 2. Нъ кто оубо тою по чести изреуетъ дѣланїа же и чудеса. 3. кто блготворенїа и заструпленїа и прѣстательства. іаже въ епївато. іаже въ тракїи. тѣновъ же и миси, и далмати. 4. не тѣчю же, нъ и по въселенїи тою шврѣщеши шносимо име. 5. многа оубо и дльга боудеть въ прѣподобнии сен повѣсть. и нашъ оумъ къ сен 94б по лѣпотѣ не довлеуетъ съповѣдати.
- II. 1. Сіа оубо стаа прѣподобнаа петка. юуство имѣаше епївати. родителю же блгочестиви, ходешти въ вѣхъ бжїихъ заповѣдехъ неоуклонно мѣнами и блготворенїи въсou свою оукрашающе жизнъ. 2. Въспита же сю добрю чистоу голоубицъ хвоу, въ пѣбныхъ нравохъ. и законоу бжїю добрѣ тоу наказавш, въ нѣныи прѣвидоше юбытѣли. Наслѣдникоу дому оставальше петкоу, съ братомъ еудиміемъ, иже и послѣждѣ епісль мадитоу бысть. и многа и прѣславнаа сътвори тамо чудеса. 3. и по съмрти славныи его и дивнїе моци, источника муря истѣкахъ излишъ, емоуже чудесы и досели мнози свѣдѣтельи прѣбывають. сказаоющи дивнаа юго чудеса и дѣланїа.
- III. 1. Прѣподобнаа оубо, яко рѡдителю къ бви добрѣ юсла. аплѣскомоу 95а оусрѣдно възревнова житїю. постомъ и бдѣнїемъ изноураю тѣло. злостраднїи же и на земли лѣганїи. 2. юсоудоу же и бжѣтынныи рождегши се желанїемъ. не сътрѣпѣ на мнозѣ себѣ томити. 3. нъ въсехъ коупно оставальши, бѣгou се ють. и поустиню достигши, тамо невещественю и аггельскою прѣбываюше житїе. ниумъ же мынєю вѣвидца илїе подражаваю жительство. или истинѣшие реци, крѣтила подражавлюющи житїемъ. постомъ и бдѣнїемъ сеѣ оудроучеваючи. поустиню же вылїе приуецаю се, и се скаредѣ же и хоудѣ. стоуденїю же и зноемъ иставаюма. и къ юдиномоу, тѣчю възыраючи, спти могѹщомоу ю малодѣшіа и боуре⁶³ смѣреные єрцемъ. 4. нъ ниже то самое былїе ниже водѣ до сїости приемлаше, нъ мало и хоудѣ и се зѣло къ веучероу.
- IV. 1. Кто въ тою иже тогда съповѣсть сль— 95б зныи источникъ. 2. стеноанїа же честна и непрѣстана кто изреуетъ. 3. низоулѣганїа же и томленїа въсегдашнаа кто скажетъ. 4. не во бѣшѣ тамо иного кого съматрати та могѹщаго, тѣчю иже въса назырающе шко. 5. не вѣ тои тамо попеченїе въ соупрѣгохъ волвъ. ниже въ златоуздныи конюхъ, ни въ шдѣждахъ и постелюхъ. не въ домѣ и рабинахъ, нъ въ дшѣвномъ шуциени. Въвѣтѣ боудѹщаго соуда. въ срѣтенїи жениховъ. 6. тебе женишь мои ициоу глюци. 7. и who юже въ пѣнїихъ виноу въ оумѣ посещїи, глюци. 8. Възвѣстите ми єоже възлюби дша моѧ⁶⁴. 9. въ семъ често болѣзноулаше, како оукрасить свѣтии никъ, како масла испльнить. како сладкаго женихова оуслышить гласа. како дѣвамъ съликоуствоујеть моудримъ. како женихова насладит се зрења. красоти. славы, свѣтлости. съпрѣбываюиа, 96а блженїстви. 10. въ семъ тѣчю тою срѣе болѣзньно бѣшѣ. въ семъ тою шуци сльзами помрачаемы вѣхоу винѣ. 11. когда прїидѣ глюци и ювалю се лицоу бжїю⁶⁵.

⁶³ По Пс. 54: 9.

⁶⁴ Песен 1: 6 (перифраза).

⁶⁵ Пс. 41: 3.

V. 1. Въ сихъ и сицевій тои оупражніаючи се и пекоуциіи се. никакоже прѣста лоукавы тоу искоушаюциіи, мъутан'ми же и привидѣн'ми. Множицею же и въ ръзлиуные звѣры севе прѣтвараюциіи, еже како бы тои спону ѿ теченїа сътвориль. 2. нь добраа петка вышинааго положи прибѣжище сеѣв⁶⁶. сльзни ѿ вѣю непрѣстано изводеци источникъ.

3. Сице оубо тои въ женьскомъ юествѣ моужъскыи стежав'ши разоумъ. въссе вражіе іакоже нѣкоторою паучиню разарааше къзы. и іакоже дѣдъ на къждо днъ мыслнаго низлагдааше голіада.⁶⁷ 4. и бѣ видѣти иже въ злобѣ вел'ми хвалещаго се змїа, хоудѣ низлагаема и попираема ѿ моудрїе сеє дѣды, іакоже хоудѣ нѣкото— 96б роулю п'тицѧ. 5. И сице оубо подвиг'ши се на юество. и сице свою оукраси дшъ, іакоже и на тои испльнити се слово шно прѣрѹськое, 6. въжделѣть црь добротѣ твоені. ⁶⁸ 7. и тако оубо дѣланіемъ въ видѣнїи шврѣте въсходь. и словомъ и дѣломъ житіе оукрашышіи, прѣбысть лѣта довол'на въ поустини.

VI. 1. Въ юединю же ѿ нощен на матвону севе шбычно въдав'ши. и роуцѣ на нѣо оумилен'нѣ въздѣяв'ши, зрити нѣкоторою бжтьв'ное видѣнїе. юношъ нѣкоего свѣтла къ нен пришад'ша и сице глоюща. 2. поустыню шставльши къ ѿльствоу възврати се, тамо бо теб' тѣло подшвѣть земли шставити, дхъ же въ невецьствнада прѣвести селеніа.

3. Силоу оубо видѣнїа рассматривъ, и бжѣно то быти разоумѣвъ. рѣоугаше се оубо въ тѣлесномъ распражени, пеуалѣаше же въ шствлени пустынне. Ничъто же бш ино тако дшъ 97а швицасть и въ прѣвоуѣрдною приводить, іакоже поустынна и без'мльвїе. 4. шбаue оубо и не хотеци пустынно шставль въ миръ възврати се. И къ цртвоуюцомоу пришад'ши градоу, въ бжїа слова прѣкрасны прїиде храмъ. 5. что не дѣюци и твореци. 6. колѣномъ честаа твореции поклоненїа. сльзные тѹчеци источники. ѿ ср҃ца честаа испоущаюци степаніа. и поустын'ное поминаюци прѣбыванїе, лютою сънѣдаема бѣше пеуалію. 7. и по се旤е іакоже любод'ва на п'чела въссе пролѣтние цвѣты, сице иже тамо въса стада люботроуднѣ шбышьдь мѣста. къ прѣсвѣтломъ хви мг҃ерѣ прїиде храмоу, иже и влахер'на именоуеть се даже до днѣсъ. и тамо къ тою честнѣи припад'ши икон'и, топлыи нецедно изливааше сльзы. 8. Теб' глоющи влѹце миру въссе мои възложи животъ. 9. на те въсоу мою възлагаю надеждъ дѣице, 10. не 97б ѿрини оубогоую мене. не възгноушай се свою раб' иже ѿ юности твоему єдинорѡному послѣдов'шою сїд. 11. Вѣси немоць жен'скаго юества дѣо вѣси дшѣ мою шзлобленїе. 12. не имамъ иныи надежде. не имамъ иного покрова. 13. ты наставница, ты застоп'ница. ты въссе жизны мою хранител'ница. 14. Дон'дѣже въ поустыни хождаахъ, тебе пособница имѣахъ. йнна же іако къ миру въз'вратихъ се, котороую дроугоу помоць развѣ тебе трубою. 15. Йнна оубо влѹце прѣстани ми оубозъи. и боуди ми сѣпогутница, наставница. шкроимители'ница даже до кон'ца жизни мою. 16. иноую бо надеждоу теб' не имамъ.

VII. 1. Сице оубо въседшн'е помол'ши се, и въсоу надеждоу на бгом'гере въз'врьг'ши, къ своимъ оустрыми се ѿльствоу. 2. Дошад'ши же епївати, прѣбысть тамо врѣме немало, труоды 98а къ труодомъ, и болѣзы къ болѣзнемъ прилагає. постомъ и бѣланіемъ севе оукрашаю, и єдина къ юединому виноу бесѣдоующїи.

3. Врѣмени же немало мимошьд'шоу. свое ѿхожденїе іеже ѿсоудоу разоумѣ. аби же на матвъ севе шврати, и сльзами земльною шблывааше лице. 4. Члкоблюбѹе влдко глоющи. да мѣ не прѣзриши, свою оубогѹю рабоу, иже ради твоего прѣстого имене въса шставльшю, и теб' послѣдовав'шю. 5. и йнна въсещедре ги. повели аггелю мир'ноу прїети мирно оубогѹю ми

⁶⁶ Пс. 90: 9.

⁶⁷ 1 Цар.17: 42-51.

⁶⁸ Пс. 44: 12.

дшоу. 6. и да не въз'яран'и ми боудеть въсходь ѿ нечистыхъ и скрын'ныхъ и лоукавийхъ б'есовъ. нь сподшиби ме съ дръзвеніемъ прѣстати твоемоу страшномъ прѣстолоу. яко блевень юси въ вѣсы въкъ амінь .

7. И тако блажен'иою свою доушъ въ роуцѣ прѣдасть вжїи. 8. Тѣло же юе положено бысть въ гробъ ѿ нѣкоторїи 986 христолюбца. не бо шбыави сеbe комъ кто и ѿкоудѣ б'є. 9. нь въ непознаваема до днѣ исхода юе къ гоу .

10. Сицевї подвизы прѣподобныи петки. сицеви бор'бы доуховныи мг҃ре. 11. таже въ мало врѣме на земли подвиг'ше се, и злострадав'ши великоу на нѣсѣхъ въсприѧть славоу.

VIII. 1. Нь ни тако прѣзрѣ богъ свою рабоу на мнозѣ безъпаметноу лежати. Ниже тлєю растлѣти се непорочномоу именъ тѣлеси. 2. Нь и въ семь чудо показа дивно.

3. Стальп'никъ оубо тогда близъ нѣгде тоу на стальпѣ безъмѣствоуюци. и себѣ и б'ви вънимаюющу. слѹчи се корабникоу нѣкоемъ недоугомъ лютымъ болѣв'шоу скон'чати се, и тоу нѣгде поврженъ быти. 4. Научеть же смрадъ исходить вез'мбр'ни, яко не въз'моци никомъ же миноути иже близъ тоу приближающиимъ се поутемъ. 5. не тѣчю же, нь 99а и стальп'никоу ѿ еже не моци несѣтримаго смрада иного трѣпѣти. поноужденоу быв'шоу ѿ стальпа сънити. яко же и нѣкисимъ повелѣти, рѡвъ ископати гльбокъ, и смрдечии ишь тамо въврѣгнѣти троупъ. ини же се оусрѣдикемъ повелѣн'иоу прием'ше, оуспѣвахъ въ дѣлѣ. 6. Въ сихъ оубо тѣмъ оупражнаюци се и рѡвъ оугльблѣвающимъ. щирѣтоше тѣло въ земли, лежающе, тлю же икакоже пнѣем'ше. 7. Оужасни же быв'ше и чудесе коупно испльн'ше се, недоумѣвахъ се въ сълѹшьшиимъ се. 8. шбазе, яко неискусни и невѣждѣ соуще. сълѹшьше се яко же и нѣкою малъ и икесоже соущоу веци. прѣзрѣв'ше, близъ нѣгде тоу троупъ ишь злосмрадны зариноуще. По дому же яко разышъд'ше се въси, іав' сътвориша въсѣмъ сълѹшьше се.

IX. 1. Генр'гii же нѣкто ѿ нихъ. моужь блгоговѣинъ и христолюбивъ въ днѣ 996 моу своемъ си. въ ветер'ные часы, яко же шбыуди юемъ б'є матвоу творити, на матвоу сеbe въдастъ. и прилежныи къ б'гу мол'бы твораше въсѣмъ своимъ домоу. 2. Къ оутрѣны же съномъ шбыуетъ бывъ. Мнѣше се црцъ нѣкою на прѣсвѣтлѣмъ сѣдещоу прѣстолѣ зреши. и множество много свѣтлыи вшинъ икрѣсть тою стоящи. 3. ихъ же христолюбивы ишь видѣвъ, стражомъ авѣ ѿбыуетъ бывъ на землю сеbe повръже. не могы свѣтлость и крастотоу ишь съ дръзвеніемъ зреши. 4. Іединъ же ѿ свѣтлыи ишь юемъ его за роукоу въздвиже. 5. Генр'гii гла, въскѹю тако прѣзрѣсте тѣло прѣпиadosныи петки. 6. нь въскѹю то изъм'ше въ свѣтлби то положите рацъ. 7. Въжделѣ во црь добротѣ юе⁶⁹, и въскѹтѣ тоу прославити на земли. 8. Тогда гла ємъ и свѣтла иши. 9. въскѹю изъм'ше моци мои, 100а въ нарѹшитѣ положите мѣстѣ. 10. не могъ бо на мнозѣ злосмрадиѣ тѣлесе иного трѣпѣти. 11 ишь и азъ члкъ юсьмъ, изъ мг҃р'ныхъ ложеси прошьдъ. 12 ѿчество же мои се епївате зовомою, идѣже вы ишь жителъствоуюте.

X. 1. Въ моци же тои, и нѣкаа ѿ блгоговѣинъ жень, евфиміа тои прозваніе. подшибно томоуждѣ видѣнію видѣніе видѣ. и шбои на оутрѣа въсѣмъ подровноу видѣн'наа сказаше. 2. Да яко сїа иши слышаше, въси оутекомъ оустримише се. и то съ мнозѣмъ оусрѣдемъ изъм'ше. яко же и нѣкоему скровици ѿшбыкуноу и многоцѣн'иоу чуждаахъ се. 3. Възъм'ше же то съ свѣщами и кадилы. аромати же и блговоніи. съ радостю положиша въ цркви стыихъ и въсехвал'ныи апль. 4. въ ииеже леже, многаа и чуднаа знаменіа твораше. и не тѣчю въ странѣ иши, нь и по въсѣхъ икрѣстнѣй стра- 100б нахъ тою чудеса и знаменіа въсѣмъ въдома б'ехоу. 5. Въси бо иже икрѣсть недоужнii и б'есноующе се, съ вѣрою

⁶⁹

Пс. 44: 12.

приходецие исцѣленіиа полоуудахоу. 6. Изыде же тою слоухъ по въсеніи ѿкристнѣи страныѡноє.

XI. Врѣмени же мимотекшоу немалъ, и грѣческаго црѣствїа скитрѣ изнемогшоу, попоущеніемъ бжїнемъ. римляне то оудрьжаше, ихже и палицоу желѣзно⁷⁰ бжествное именова писаніе. 2. Цртвѣющіи оубо таоже оудрьжаше градъ. въсе стыне съсоуды вестоуднѣ възмѣши. и юще же ѿтныне стыхъ моци. црксовною же въсou аутварь и цркскаа въса имѣнїа, и въсou просто реци града красотоу. въса въ римъ ѿпостиша же и ѿслаше.

3. Сїа въса блгѹстивїй зреце съборь, сѣтованїа и пеуали тѣхъ покрывааше ѿблакъ. и ниughtоже ѿ нихъ ино слышаше се, развѣ. 4. Въскрѣни въскоую 101а спиши гї. 5. въскоую забывающи нищетоу нашоу и пеуаль нашоу⁷¹, и проче. 6. Въ сихъ оубо и сицевыхъ блгѹстивїй сѣтованїа ѿдрьжаша ѿблакъ ::

XII. 1. Въ то же врѣмѣ блгѹстїе свѣтлѣ и юавленїи крѣпцив оудрьжавшоу блгѹстивомоу црѣ блгагрскому юанноу асѣню, сиѣ стараго цра асѣніа. и никакоже тѣхъ лаіаніи оужасъшо се. 2. нь и пауе врѣмѣ блгополоуично ѿбрѣть на неѹстивыхъ ѿдрьжанїе. Храбрнѣ въскоочи, и въсе макиедонскому ѿблаку ѿдрьжанїе. и юще же и сѣрь, тако и съ въсю адонъскому, пауе же истинѣ реци стою горою. къ симъ же и славны солоуны съ въсю дегталію, таожде и трївалы. таожде и далматию, та же и арванитскада глїеть се дрьжава, даже и до драуга. 3. Въ нихъже и митрополити и епїскопы свѣтлѣ блгѹстивѣ постави. 4. таоже свѣтлїи его хрісовѣли 101б въ славнѣи лаврѣ стыне горы и протатѣ, ѿкревеномъ свѣдѣтелствують лицемъ. 5. и не тъчию сїими доволинѣ бы, нь и даже до цртвѣющаго града крѣпко и моужьстїи въса покори же и пошвла, и самїи ть црѹствѣющіи градъ повоевав же и покоры, и иже тамо дрьжеще фрѹгы пїданїю оустрои.

XIII. 1. Сице оубу томоу въса ѿдрьжецоу и покаранюцоу. приспѣ и до нюго слава прѣподобнныи петкы. 2. юже въ сладь зѣло прикемъ, раждеже се ср҃цемъ. и таоже елень палимъ на источники водныи⁷². сице нѣкако вѣше твою желателю юже насладити се сїенѣныхъ моции прѣподобнныи. ѿстнныи ракы, нетланнаго скровица. 3. Въсoudъ бо ѿудеси просїа. въсoudъ лоуче распострѣть блгодѣтнныи. въсе ѿзари земльныи конц. 4. блгополоуично же ѿбрѣть врѣмѣ блгѹстивїи ти црь. Оумисли съвѣть блгъ же 102а и бѓоугодньи, пользни и достохвалинъ. 5. И авїе посла къ иже тамо соуцимъ въ цариградѣ фроугомъ. не сребра, или злата възыскѹю. ниже бисеръ, ни каменїи ѿстнныи. нь въсехвалюю прѣподобнныи ракъ. 6. Уто бо и хотѣше томоу ино любъзниши выти пауе прѣподобнныи тѣла. 7. се въ вѣ томоу въ оумѣ поучателю выноу, 8. та же аце и до полъ моего потрубоуить црѣствїа, въса готовъ юсьмъ ѿдати, Аце имѣнїа, аце злато, аце сребро, аце бисеры, аце каменїе ѿстнно. Въса оусрѣдствую дати, въса лишити се, да желаюю мнѣ полоучю скровици.

XIV. 1. Іако оубу слышавшѣ фроузи. авїе готови къ прошенїю выше. и съ въсацѣмъ оусрѣдиемъ же и спѣхомъ таоже и въ вѣсмъ, сице и въ симъ того послоушаше, и желателюю томоу полоучити повелѣши. и инада же прочаа, та же къ сымѣре— 102б ню послаше. ѿвѣщаца се и извѣствующе и свое дѣшѣ ѿдати, аце моцино би.

2. Сїа же та же слышавъ самодрьжъцъ, мнѣши се вѣ по нѣсн лѣтати. и ѿ зѣлнныи не имѣаше камо дѣнути се радости. 3. и тоу авїе посла въсесиженнаго марка, митрополита соуциа великаго преслава, съ многою ѿстнью, въ юже принести тѣло прѣподобнныи ѿ єпївать, въ славныи градъ трѣновъ. 4. Внѣ же съ тыцанемъ тамо шьдъ, въса та же къ ѿсти оустрои, и

⁷⁰

Пс. 2: 12.

⁷¹

Пс. 43: 24-25 (перифраза)

⁷²

Пс. 41: 2

възьмъ съ чистю сиен'ныи мочи, съ тыцаніемъ въ свою гредѣше, хвалоу възьсилае бгou и прѣподобн'и.

XV. 1. И яко оубо прѣдѣлы прѣидѣ фроужьскыи, и въ свою прѣидѣ странъ. въси шкристны сътѣкаахоу се, съ свѣцами и кадилы и мурни баговн'ными, проваждающе ракъ прѣподобн'и къ славномоу и црствѣюциому градоу триновъ. 2. И такоже се оубѣдѣ баго-103а чистиви црь юван'и асвн. изыде изъ града съ мѣтю своею црцею еленою, и съ своею црцею аною, и съ вѣми велможи своими. 3. съ нимиже и въсечистны патриархъ курь василіе съ вѣми приуѣтвъ црковными. съ нимиже множество многое бесчисльнаго народа. 4. Црь же и въси соутии съ нымъ, пѣши идоша ѿ града на четири пьрица, съ многото чистю въ срѣтеніе прѣподобн'и. юже и своима чистн'и вѣремъ роукама. дѣюже и въсемъ срцемъ, любъзно лобиздаахоу. 5. И принесъше положиша въ цркви црбецѣи, идѣже и до пнашнаго лежить дн, разлиунаа исцѣленїа подавающи, иже съ вѣрою и любовью къ тое славн'и притѣкающими рацѣ. 6. Багодѣти и члко любилемъ га бга и спса нашего іу хд. емоуже слава и држава, съ бѣзнауел'нымъ ѿцемъ. и прѣстымъ и багимъ и животворециимъ 103б джамъ. и пна и присно и въ вѣкы вѣкамъ, амин .

VITA SANCTAE PARASCEVES,
Interprete P. F. Raphaele Levacovich Ordinis Minorum

- I. 1. Sole apparebit splendidior venerabilis memoria Parascevae, si vitae rationem gestaque ac peregrinations ejusdem, quae Christi amore suscepit, minutim enarraverimus. 2. Sed quis vel ex parte acta miraculaque ejus affari poterit? 3. Quis beneficia, protectiones et patrocinia, quae in Thraciae Ternoviique et in Moesia et in Dalmatia praestitit, poterit recensere? 4. Non solum autem per has provincias, sed per universum orbem hujus invenies circumferri nomen. 5. Multa itaque et longa de Sancta hac erit nobis historia, atque sensus noster omnem eleganter non sufficit enarrare.
- II. 1. Haec ergo Sancta ac venerabilis Parasceve patriam habuit Epivatos parentes pios ambulantes in omnibus mandatis Dei, sine querela, eleemosynis et bonis operibus omnem vitam suam decorantes. 2. Educarunt porro hi bonam hanc canstamque columbam Christi congruis in moribus, et in lege Dei eam instruentes, ad coelestia migrarunt, tabernacula, haerede domus Parasceve reicta cum fratre Euthimio, qui postmodum Madyti episcopus fuit, ubi multa famosaque edidit miracula; 3. atque post obitum mirabiles reliquae ejus copiosum liquoris fontem emiserunt, cuius rei in praesens usque plurimi extant testes, narrantes mira prodigia et opera illius.
- III. 1. Quare sancta Parasceve, amandatis ad Deum parentibus, apostolicam ex animo aemulata vitam, jejuniis atque vigiliis poeniteniisque et humicubationibus corpus affigebat. 2. Unde etiam divino succensa ardore non sustinuit in multitudine sese exercere; 3. sed relictis omnibus fugam init, ac eremum assecuta, spiritualem in illa angelicam vitam agebat, speculatoris Domini Heliae vel certe Joannis Baptistae vitam imitata jejuniis et vigiliis se affingens, solitudinis herbulis idque parce et insipide vicitans, frigore et aestu agitabatur, atque ad eum solum, qui a pusillanimitate et calamitatibus⁷³ salvare potis est humiles corde, oculos sublevabat. 4. Sed neque ipsas herbulas aut aquam ad satietatem capiebat, verum modice et continenter, idque valde tarde sub vesperam.
- IV. 1. Quis ejus fontem lachrymarum effabitur? 2. Suspiria crebra et continua quis enarrabit? 3. Humicubationes et disciplinas quis demonstrabit? 4. Neque enim ibi aliquis alias repertus est, qui haec considerare potuisse, praeter eum, cuius oculi cuncta intuentur. 5. Non huic in solitudine de boum jugis cura erat, non de auro fraenatis equis, non de indumentis et lectulis, non de domibus et ancillis, sed de animi expurgatione, de ratione reddenda in future judicio et de occurs Sponsi: 6. Te, Sponse mi, inquiens, quaero; 7. illudque Canticorum semper in corde ruminans: 8. Indicate mihi, quem diligit anima mea⁷⁴. 9. Zelabat frequenter quomodo ornaret lampadem, quomodo oleo repleret, quomodo suavem Sponsi vocem audiret,

⁷³ По Пс. 54: 9.

⁷⁴ Песен 1: 6 (перифраза).

quomodo sapientum choro virginum jungaretur, quomodo Sponsi frueretur conspectus, specie, Gloria, lumine, contuberio, beatudine. 10. Circa hoc tantummodo core ejus laborabat, circa hoc oculi ejus semper caligabant: 11. Quando veniam, inquit, et apparebo ante faciem Dei⁷⁵?

V. 1. In his et similibus dum haec sese exinaniret et sollicita esset, nequaquam desiit malignus hostis tentare eam phantasmibus et spectris, saepius etiam in varias sese transfigurando bestiarum formas, quo eidem aberrandi laqueos pararet: 2. licet venerabilis Parasceve altissimum posuisset refugium suum⁷⁶, lachrymarum fontem indesinenter ex oculis fundens. 3. Sic igitur haec in femineo sexu virilem consecuta animum, omnes artes daemonum ad instar cujusdam aranearum telae disrumpebat, et tamquam David per singulos dies mysticum dejiciebat Goliath⁷⁷; 4. visusque est perquam in militia sese glorificans draco summopere deprimi et conculcari a prudentissima hac vrigine, non secus ac vilis quaedam avicula. 5. Atque ita naturam supergessa suamque exortans animam, impletum est in illa propheticum illud: 6. Concupivit rex speciem tuam⁷⁸. 7. Hac via, operatione in scientia invenit ascensum, verboque et opera cursum vitae adornans, mansit annos sufficienes in solitudine.

VI. 1. Quadam autem nocte oratione se pro solito committens, elevatis ad coelum manibus, vidit divinam quamdam visionem, juvenem videlicet quemdam lucidum ad se venientem, atque dicentem: 2. Relicta eremo, in patriam revertere: illic etenim oportet te corpus terrae reddere, spiritum vero in immaterialia traducere habitacula. 3. Magnitudine visionis considerata, divinamque esse intelligens, gaudebat quidem de corporis dissolutione, sed de solitudine amissione tristabatur, cum nihil sic animam purget atque pristino candori restituat sicut eremus et silentium. 4. Proinde, ivita licet, relicta solitudine, ad speculum regreditur; atque Constantinopolim perveniens, ad Sophiae sive Verbi Dei speciosissimum templum accurit. 5. Quid non ibi fecit illa et gessit? 6. Frequentissime genua flectendo, lachrymarum fontes manando, crebra cordis suspiria emittingendo, solitariamque recolendo mansionem, acerrimo consummabatur angore. 7. Post haec, tamquam sedula et operosa apis cunctos vernos flosculos, universa illic existentia loca sacra sollicite circumiens, ad sacrosanctam Dei Genitricis accessit aedem, quae in hodiernum diem Vlacherna quoque dicitur atque ibi ad venerandum ejusdem procumbens imaginem fervidas prodiga lachrymas fundebat: 8. Tibi, inquiens, Domina mundi, omnem meam commisi vitam. 9. In te omnem meam spem et fiduciam colloco, Virgo. 10. Ne repellas me pauperculam, ne despicias famulam tuam, ab adolescentia unigeniti Filii tui vestigiis inherentem. 11. Nosti fragilitatem feminei sexus, Virgo, nosti afflictionem animae meae. 12. Non est mihi alia spes, non aliud tegumentum. 13. Tu

⁷⁵ Пс. 41: 3.

⁷⁶ Пс. 90: 9.

⁷⁷ 1 Цар. 17: 42-51.

⁷⁸ По Пс. 44: 12.

gubernatrix, tu protectrix mea, tu totius vitae meae conservatrix. 14. Donec desertum deambularem, te singularem habebam: nunc vero in mundum regressa, quod aliud auxilium postulo praeter te? 15. Adesto ergo mihi pauperculae, Domina, et esto mihi comes, directrix et gubernatrix usque ad finem vitae meae: 16. aliam enim spem praeter te non habeo.

VII. 1. Hujusmodi ex toto corde facta oratione, et omni fiducia in Dei Matre collocata, in patriam festina properabat. 2. Postquam autem pervenit Epivatos, habitavit ibidem tempore non exiguo labores laboribus infirmitatesque infirmitatibus addendo, vigiliis ac jejunii se decorans, solaque ad solum perpetuo sermocinans. 3. Transacto vero haud exiguo tempore, intellecta sua ex hoc mundo migratione, statim ad orationem conversa est, et lachrymis faciem terrae irrigabat, atque dicebat: 4. Amator hominum Domine, ne despicias me pauperem ancillam tuam, quae propter nomen sanctum tuum cuncta reliqui, teque secuta sum. 5. Et nunc, misericordime Domine, jube ab Angelo pacis pauperculam animam meam in pace suscipi; 6. et ne impediatur mihi ascensus ab immundis, sordidis et malignis daemoniis; sed dignam me fac cum fiducia consistere ante tremendum tribunal tuum, quoniam benedictus es tu in saecula saeculorum. Amen. 7. Hoc modo beatam animam in manus Dei tradidit. 8. Corpus vero ejus positum fuit in sepulchro a quibusdam Christum amantibus. Neque enim manifestavit cuiquam quaenam aunt unde esset; 9. sed permansit incognita usque ad diem migrationis ejusdem ad Deum. 10. Ejusmodi fuerunt certamina venerabilis Parascaeve, ejusmodi luctatio spiritualis matris: 11. quae brevi tempore in terris certans et mala tolerans, magnam in coelis gloriam adepta est.

VIII. 1. Verum ne hoc quidem modo passus est Deus ancillam suam longo tempore in oblivione jacere, vel putredine immaculatam illud corpus corrumpi: 2. stupendum et circa illud miraculum exhibendo. 3. Turricola siquidem eo tempore proximo ibidem in turri quadam sermotam a rumoribus vitam agente Deoque et sibi ipsi attendente, contigit nautam quempiam gravi interire morbo, atque alibi illic ejectum jacere. 4. Cujus cadaver intolerebilem coepit emitte foetorem, ita quod nullus transire vicinam inibi viam. 5. Non solum autem, sed et turricula, cum non posset intolerabilem foetorem illum pati, coactus fuit de turri descendere, ac quibusdam manadaret ut, excavata fossa, foetidum illud in eam injicerent cadaver. 6. Illis mandata exequentibus et in fodiendo festinantibus, ubi altius foveam cavarent, invenerunt corpus in terra prostratum, omni corruptione liberum. 7. Obstupescientibus et miraculo percitis, haesitabant attoniti de eo quod accidisset. 8. Caeterum tamquam improbi et ignari despicientes casum seu rem parvi momenti et nihili, proximo ibidem putridum illud et foetidum nautae cadaver sepelerunt, perque domos dispersi omnibus manifestarunt rem quae contigerat.

IX. 1. Georgius autem quidam ex illis, vir pius et Christum amans, existens in domo sua, contulit sese vesperi ad orandum, prout consueverat, supplexque Deum pro tota domo sua deprecabatur. 2. Hic ad matutinum tempus, somno oppressus, putabat se

reginam aliquam in glorioso solio sedentem videre, et multitudinem plurimam splendentium militum illi circumstantem. 3. Hos ubi conspexisset Christi amator Georgius, illico timore timore correptus est, humique prostratus, nequiebat claritatem et speciositatem eorum fiducialiter intueri. 4. Unde unus illorum, apprehensa manu ejus, allevavit illum, dicens: 5. Georgi, quare sic despexitis corpus sanctae Parasceves? 6. Cito extrahentes illud, in honorifica tumba collocate. 7. Concupivit enim Rex speciem ejus⁷⁹, et complacuit glorificare eam in terris. 8. Tunc et splendida illa in illum locuta est: 9. Cito, inquit, extrahentes reliquias meas, decenti condite loco. 10. Non enim diutius valeo foetorem cadaveris illius tolerare. 11. Nam et ego homo sum, de utero matris egressa; 12. patriaque mea haec est Epivati nuncupata, quam vos nunc inhabitatis.

X. 1. Eadem nocte Euphemia quaedam devota femina similem huic visioni vidi visionem: quam uterque, ubi dies illuxisset, omnibus significaverunt. 2. Quibus auditis, omnes impetu facto, magno cum affect reliquias extrahentes, tamquam thesaurum aliquem insolitum et pretiosum admirabuntur. 3. Et accepto corpore, cum candelis et incenso aromatibusque et odoribus, cum gaudio posuerunt illud in ecclesia sanctorum et gloriosissimorum Apostolorum. 4. In qua jacens plurima et admirabilia signa operabatur; neque solum in regione illa, sed per cunctas circumiacentes provincias miracula ejus et signa omnibus nota facta sunt. 5. Omnes enim circumvicini infirmitatibus detenti vel daemonia habentes, qui cum fide accedebant, sanitati restituebantur. 6. Et egressa est fama illius per universam circa regionem.

XI. 1. Post decursum vero non exigui temporis, debilitate Graecorum imperii sceptro, permissione divina, Romani hoc potiti sunt, quos virgam quoque ferream⁸⁰ divinae nominant Scripturae. 2. Constantinopoli ergo obtenta, omnia sacra vasa impudenter accipientes, sed et Sanctorum reliquias, ecclesiasticum apparatus omnem cunctasque imperii facultates atque simplici verbo universam urbis speciositatem Romam transmittentes amandarunt. 3. Cuncta haec piorum spectante coetu, tristitiae ac moeroris nube contecti, nihil ab iis audiebatur nisi illud: 4. Exurge, quare obdormis, Domine? 5. Quare oblivisceris inopiam nostram et turbulationem nostram?⁸¹ 6. Itaque in his et similibus nubes pios possidebat.

XII. 1. Eodem tempore clare et fortifer pietatem sustentante piissimo Bulgarum rege Joanne Asaenio, filio senioris regis Asaenii, nec quidquam horum improperiis perterrefacto: 2. immo, capta temporis opportunitate, ad impiorum subjectionem viriliter exiliens, omnem Macedoniae obtinuit ditionem, adhuc autem et Saer, cum universo Athone sive verum dicendo Monte Sacro, adhaec et gloriosam Thessalonicanam cum omni Thessalia, necnon et Triballos, Dalmatiam quoque, quae et

⁷⁹ Пс. 44: 12.

⁸⁰ Пс. 2: 12.

⁸¹ Пс. 43:24-25 (перифраза).

Arbanensium nuncupatur provincia, usque Dyrrachium; 3. in quibus metropolitas et episcopos illustres et religiosos constituit: 4. quaemadmodum clarae ejusdem chrisobuliae in almae Laurae Montis Sancti et Protati aperta facie testificantur. 5. Neque his contentus, sed Constantinopolim usque potenter et viriliter universa subjicit et obtinuit, ipsamque Constantinopolim depopulatus et subdens, una cum Francis, qui eam possidebat, ad obedientiam suam redactis.

XIII. 1. Hoc itaque universa possidente et corripiente, pervenit etiam ad illum fama Sanctae Parasceves. 2. Qua perquam jucunde accepta, inflammatus corde et sicuti cervus flammans ad fonts aquarum⁸², ita quodammodo affectabat hic frui reliquiis Sanctae, honorabili tumba, incorruptibili thesauro. 3. Undique etenim miraculis claruerunt, undique jubar beneficiorum diffuderat, omnes collustraverat fines terrae. 4. Quapropter commoditate temporis utens rex iste piissimus, bonum et Deo acceptum iniit consilium, utileque et commendatissimum. 5. Statim ergo ad Francos Constantinopoli existentes mittit, non aurum vel argentum exigens, non margaritas aut lapides pretiosos, sed honorabilem sanctae Parasceves tumbam. 6. Quid enim amabilius huic fieri potuisset corpore Parasceves? 7. Etenim assidue animo meditabatur: 8. Etiamsi medietatem regni mei petierint, omnia paratus sum dare, sive facultates, sive aurum, sive argentum, sive margaritas, sive lapides pretiosos, cuncta dare desidero, cunctis privari, ut optatu mihi tribuant thesaurum.

XIV. 1. Hae ubi audissent Franci, mox assensere postulatio, atque omni promptitudine et festinatione, sicut in omnibus, sic in hoc eidem obtemperarunt, optatumque concedere jusserunt, promittentes sese, si possilitas afforet, proprias quoque animas tradituros. 2. Cum ista imperator intellexisset, arbitrates est se per aera volare, nec sciebat prae gaudio quid ageret. 3. Statim ergo misit santissimum Marcum metropolitam magni Preslavae cum pompa plurima ad efferendum sanctum corpus Epivatorum ex loco in gloriosam civitatem Ternovo. 4. Qui cum festinatione abiens, omnia quae honoris sunt explens, ac acceptis reverenter sacris reliquiis, celeriter in propria properabat, gratias agens Deo et sanctae Parascevae.

XV. 1. Ut primum autem fines Francorum praeteriisset atque in suam appulisset provinciam, omnes, qui in curcitu errant, concurrebant cum candelis, incense et myrrha odoriferis, comitantes tumbam sanctae Parascevae ad regiam urbem Ternovo. 2. Quo cognito, piissimus rex Johannes Asaen egressus est civitate cum matre sua regina Elena cumque regina uxore sua Anna et universis magnatibus: 3. cum his et reverendissimus patriarcha Kyr Basilius cum universe coetu ecclesiastico ac innumera multitudine gentis. 4. Et rex quidem, quique cum illo fuerant, progressus est pedes ab urbe ad quatuor stadia magno cum honore in occursum sanctae Parasceves, quam minibus amplexantes, animo et corde amanter deosculabantur. 5. Et allatum corpus posuerunt in basilica Urbis, ubi in hodiernum

⁸² Ic. 41: 2.

diem requiescit, diversas sanitates tribuens omnibus cum fiducia et charitate ad sacram tumbam ejus currentibus. 6. Per gratiam et philanthropiam Domini Dei et Salvatoris nostril Jesu Christi, cui gloria et imperium, cum Patre non habente principium, et Sancto, optimo vivificanteque Spiritu, et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

СТРУКТУРА НА РЕЧНИЦИТЕ

В старобългарско-латинския речник думите са подредени по азбучен ред по модела, който е възприет за старобългарските речници. Всички думи са етимологично нормализирани, като в скоби са дадени формите, както се срещат в Житието на света Петка, предадено с ресавски правопис. Слабите ерове са на етимологичните си места. Буквата **ѣ** се използва на етимологичното си място. Думите, започващи с **е** са отбелязани с **е**, което важи и ако **е** се намира след гласна. Всички буквени знаци за “и” са сведени до **и**. Дублетните форми в корена на и окончанията **-иѣ/-ыѣ, -иѧ/-ыѧ, -ии/-ыи, -иѩ/-ыѩ** са въведени в речниците като **-иѣ, -иѧ, -ии, -иѩ**. Буквените означения за „о“ (**о** и **w**) са сведени до **о**, освен изразите, които не са нормализирани, а са представени, както се срещат в изданието на текста.

Съществителните имена са дадени в именителен падеж, като е посочен и граматичният им род. Глаголите са дадени първо с инфинитива, тъй като това е основната форма на старобългарските глаголи, последван от първото и второто лице: **ати, имѫ, имѣши**, понякога съкратени със знака **—**, за съкращение: **съловѣдати, —длѫти, —даꙑши**. Всички останали граматични категории са изписани с курсив след думата: **ниже съюз**.

В латинско-старобългарския речник всяка отделна дума е дадена като отделна езикова единица и речникът е разработен по азбучен ред, като е взета под внимание последователността на всички букви. Омонимите не са разглеждани отделно, тъй като това не е необходимо за целта на настоящия речник, а следва да се търсят под отделната за тях статия. Съществителните имена са представени в именителен падеж със съответния завършак за родителен, чрез който се разбира склонението, и буква за отбеляване на рода (m, f и n). Прилагателните имена също са дадени в именителен падеж единствено число, като формите за отделните родове са изписани само ако прилателното име неправилни форми. Голямата група прилагателни по първо и второ склонение са въведени само с формата си за именителен падеж и числото 3: *bonus* 3 = *bonus, bona, bonum*. Прилагателните имена от първо и второ склонение на -er, -a, -um и всички по трето склонение с три или две форми в именителен падеж се представлят с три или две окончания също в именителен падеж до буквата, след която има промяна

във формата, например: *creber, bra, brum*. Само при прилагателните имена по трето склонение с една форма се дава завършекът за родителен падеж: *decens, entis*.

Глаголите са въведени с първо лице единствено число сегашно време, както е прието при латинските речници, което се различава от начина на въвеждане в старобългарските речници, където основна форма е инфинитивът. Изключение представляват изразите, при които се дава инфинивът на латински, но и целият израз на старобългарски, тъй като преводът е твърде свободен на места. Правилните глаголи от първо и четвърто спрежение, които доминират в превода на Левакович, са дадени само в първо лице единствено число и цифра, определяща спрежението: *demonstro* 1 = *demonstro, demonstravi, demonstratus, demonstrare*, което важи и за депонентните глаголи. Всички останали глаголи, както и неправилните по първо и четвърто спрежение, са изписани с всичките им форми: *pervenio, veni, ventus* 4, като глаголите са съкратени до основния глагол, а представката на композитните се изпуска. Ако не е дадена определена форма, то това означава, че тя липсва и съответно глаголът не образува производните от нея времена и/или форми – *maneo, mansi, mansurus* 2, където липсва минало страдателно причастие или PPP.

В речника има голям брой наречия, които са предпочетени от Левакович при превода му, но те не са изведени от прилагателните имена, откриваеми в основата им, а са дадени като отделни словни единици. Предлозите също са представени като самостоятелни думи, като същевременно към тях са добавани и отделни словосъчетания и изрази. Същото важи и за личните имена, независимо от това че са видими за превод, или пък участват в двусъставен израз. Изразите са в собствени отделни статии, и могат да се търсят и като отделни думи под статията на всяка една от думте, които ги съставят. Дължини не са давани, защото това не е целта на настоящите речници. Освен определението на склоненията на съществителните и спреженията на глаголите са дадени и по-редки или неправилни форми, което важи най-вече за глаголите. Когато дадена лексема или съюз липсват в приложените текстове, съответното място в речниците е отбелязано с квадратни скоби [], със съответната номерация вътре, която съответства на текст от изданията.

Списък на съкращенията

адект. прич. = адектично причастие

жс. р. = женски род

задл. = задлог

изр. = израз

м. р. = мъжки род

МДП = минало деятелно причастие

МСП = минало страдателно причастие

мест. = местоимение

нрч. = наречие

прил. = прилагателно име

предл. = предлог

СДП = сегашно деятелно причастие

ср. р = среден род

CCP = сегашно страдателно причастие

съюз = съюз

част. = частица

числ. = числително име

adv. = adverbium

coniunct. = coniunctio

f = feminini generis

indecl. = indeclinabile

inf. = infinitivus

m = masculini generis

n = neutri generis

part. = particula

perf. = perfectum

praep. = praepositio

pron. = pronomen

v. impers. = verbum impersonale

СТАРОБЪЛГАРСКО-ЛАТИНСКИ РЕЧНИК

А

ави^е нрч. VII.3.; IX.3.; XIII.5.; XIV.1.; XIV.3. – statim *adv.* VII.3.; XIII.5.; XIV.3.; illico *adv.* IX.3.; mox *adv.* XIV.1.

азъ лест. IV.8.; VI.10.; VI.15.; VII.4.; VII.5.; VII.6.; IX.11.; XIII.8. – ego *pron.* IV.8.; VI.10.; VI.15.; VII.4.; VII.6.; IX.11.; XIII.8.; meus 3 VII.5.

аминъ межд. VII.6.; XV.6. – amen *indecl.* VII.6.; XV.6.

ангелъ м. р. VII.5. – angelus, i m VII.5.

ангелъ изр. VII.5. – Angelus pacis *изр.* VII.5.

ангельскъ прил. III.3. – angelicus 3 III.3.

анна ж. р. XV.2. – Anna, ae f XV.2.

апостолъ м. р. X.3. – apostolus, i m X.3.

апостольскъ прил. III.1. – apostolicus 3 III.1.

арбанитъскъ прил. XII.2. – Arbanenses, sium m XII.2.

ароматъ м. р. X.3. – aroma, atis n X.3.

асенъ м. р. XII.1. – Asaenius, ii m XII.1.

аце част. I.1.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8. – si *coniunct.* I.1.; vel XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; аце можно би изр. XIV.1. – si possilitas afforet *изр.* XIV.1.

афонъскъ прил. XII.2. – Atho, onis m XII.2.

Б

безмъвни^е ср. р. VI.3. – silentium, ii n VI.3.

безмъвъствовати, —вог^и, —вог^иши VIII.3. – sermotam a rumoribus vitam agere *изр.* VIII.3.

безмѣри^н прил. VIII.4. – intolerabilis, e VIII.4.

безнауалънъ прил. XV.6. – non habens principium *изр.* XV.6.

безъпаматънъ изр. VIII.1. – in oblivione *изр.* VIII.1.

бестоудънъ нрч. XI.2. – impudenter *adv.* XI.2.

бесчисльнъ прил. XV.3. – innumerus 3 XV.3.

бесѣдовати, —дог^и, —дог^иши VII.2. – sermocinor 1 VII.2.

бисеръ м. р. XIII.5.; XIII.8. – margarita, ae f XIII.5.; XIII.8.

благовоние ср. р. X.3. – odor, oris m X.3.

благовонънъ прил. XV.1. – odoriferus 3 XV.1.

благоговѣнъ прил. IX.1.; X.1. – devotus 3 X.1.; pius 3 IX.1.

благодѣти^е ср. р. XIII.3.; XV.6. – beneficium, ii n XIII.3.; gratia, ae f XV.6.

благодѣни^е ср. р. I.3. – beneficium, ii n I.3.

благополоу^чи^н прил.: – врѣмѣ благополоу^чно обрѣть *изр.* XII.2.; XIII.4.; capta temporis opportunitate *изр.* XII.2.; commoditate temporis uti *изр.* XIII.4.

благословенъ адект. прич. VII.6. – benedictus 3 VII.6.

благотворение ср. р. II.1. – bonum opus *изр.* II.1.

благочестивъ прил. II.1.; XI.3.; XI.6.; XII.1.; XII.3.; XIII.4.; XV.2. – piissimus 3 XII.1.; XIII.4.; XV.2.; pius 3 II.1.; XI.6.; XI.3.; religiosus 3 XII.3.;

благочестие ср. р. XII.1. – pietas, tatis f XII.1.

благъ прил. XIII.4.; XV.6. – bonus 3 XIII.4.; optimus 3 XV.6.

блаженъ прил. VII.7. – *beatus* 3 VII.7.

блаженство *ср. р.* IV.9. – *beatitudo, tudinis* f IV.9.;

близъ нѣгде тѹг изр. VIII.3.; VIII.8. – *proximo ibidem* изр. VIII.3.; VIII.8.

близъ прил. VIII.4. – *vicinus* 3 VIII.4.

българскъ прил. XII.1. – *Bulgares, um* XII.1.

бо съюз IV.1.; VI.2.; IV.4.; VI.3.; VI.16.; VII.8.; IX.7.; IX.10.; X.5.; XIII.3.; XIII.6.; XIII.7. – *cum coniunct. VI.3.; enim coniunct. IV.4.; VI.16.; VII.8.; IX.7.; IX.10.; X.5.; XIII.6.; etenim coniunct. VI.2.; XIII.3.; XIII.7. tunc coniunct. [IV.1.]*

боговидъцъ м. р. III.3. – *speculator Domini* изр. III.3.

богомати ж.р. VII.1. – *Dei mater* изр. VII.1.

богооугодънъ прил. XIII.4. – *acceptus Deo* изр. XIII.4.

богъ м. р. III.1.; VIII.1.; VIII.3.; IX.1.; XIV.4.; XV.6. – *Deus, i m* III.1.; VIII.1.; VIII.3.; IX.1.; XIV.4.; XV.6.

божии прил. II.1.; II.2.; IV.11.; VII.7.; XI.1. – *Deus, i m* II.1.; II.2.; IV.11.; VII.7.; *divinus* 3 XI.1.; божие слово изр. VI.4. – *Sophia sive Verbi Dei* изр. VI.4.

божествънъ прил. III.2.; VI.1.; VI.3.; XI.1. – *divinus* 3 III.2.; VI.1.; VI.3.; XI.1.

болѣзновати, —ноуто, —ноуєши IV.9. – *zelo* 1 IV.9.

болѣзнь ж. р. VII.2.; VII.2. – *infirmitas, tatis* f VII.2.; VII.2.

болѣзнь быти изр. IV.10. – *laboro* 1 IV.10.

болѣти, болѣж, болиши *без съответствие:* недоугомъ лютымъ болѣвъшоу скончати се изр. VIII.3. – *gravi morbo interire* изр. VIII.3.

борьба ж. р. VII.10. – *luctatio, onis* f VII.10.

брать м. р. II.2. – *frater, tris* m II.2.

боурга ж. р. III.3. – *calamitas, tatis* f III.3.

въдѣниe *ср. р.* III.1.; III.3.; VII.2. – *vigilium, ii n* III.1.; III.3.; VII.2.

былиe *ср. р.* III.3.; III.4. – *herbula, ae* f III.3.; III.4.

быти, бѫдѫши I.5.; II.2.; IV.5.; VI.3.; VI.15.; VII.8.; VIII.8.; IX.11.; XII.5.; XIII.8. – *esse* IV.5.; VI.3.; [VIII.8.]; IX.11.; [XII.5.]; XIII.8. possum, potui, posse; бѹдѧти – erit I.5.

быть – *fuit* II.2.; VII.8.; бѹди повел. VI.15. – *esto imper.* VI.15.; бѹдьи *СДП от быти*

IV.5. – *futurus* 3 IV.5.; быти: *такоже вѣзыди юмъ вѣ изр.* IX.1. – *prout consueverat* IX.1.; вѣ VII.8. – *permansit, esset* VII.8.; вѣ томоу вѣ оумѣ поѹтрател’но изр. XIII.7. – *animo meditor* изр. XIII.7.; вѣшне IV.4. – *reperio, reperi, repertus* 3 IV.4.; вѣшне желателно изр. XIII.2. – *affecto* 1 XIII.2.; вѣ непознаваема VII.9. – *permansit incognitus* VII.9.; видѣти вѣ изр. V.4. – *visus est* V.4.; вѣз’браниъ бѹдѧть VII.6. – *impedio* 4 VII.6.; готовъ быти изр. XIV.1. – *assentio, sensi, sensus* 4 XIV.1.; повръженъ быти изр. VIII.3. – *eiectus iacere* VIII.3.;

попоѹжденоу бывъшоу изр. VIII.5. – *coactus fuit* VIII.5.; си *СДП* IX.1.; XIII.5. – *existens part. ex ex(s)isto, stiti* 3 IX.1.; XIII.5.; си : *ничесоже соѹщоу веъци изр.* VIII.8. – *nihil indecl.* VIII.8.; юси VII.6. – es VII.6.; вѣси соѹщїи сь нынь XV.4. – *quiique cum illo fuerant* XV.4.; слѣзами

помрачаемы вѣхоу IV.10. – *caligo* 1 IV.10.; вѣдома вѣхоу *ССП като прил.* X.4. – *notus fatus est* X.4.; и хотѣше томоу ино любъзниши быти паѹе XIII.6. – *amabilius huic fieri potuisset*

XIII.6.; аще моѹно быти изр. XIV.1. – *si possilitas afforet* XIV.1.; вѣсьеть бывъ изр. IX.2.; IX.3. – *correptus est* изр. IX.3.; oppresus 3 IX.2.; сънѣдаема вѣшне изр. VI.6. – *consummo* 1 VI.6.

бѣчела ж. р. VI.7. – *apis, is* f VI.7.

бѣгъ м. р. : бѣгоу се ють изр. III.3. – *fugam init* изр. III.3.

бѣсовати са, —соѹж, —соѹєши X.5. – *daemonia habere* изр. X.5.

вѣсъ м. р. VII.6. – daemonium, ii n VII.6.

В

вѣликъ прил. VII.11.; XIV.3. – magnus 3 VII.11.; XIV.3.

вѣльми нрч. V.4. – perquam *adv.* V.4.

вѣльмжъ м. р. XV.2. – magnas, atis m XV.2.

вѣгеръ м. р. III.4. – vespera, ae f III.4.; вѣгеръныи часы изр. IX.1. – vesperi *adv.* IX.1.

вѣцъ ж. р. : ничесоже соуциоу вѣцъ изр. VIII.8. – nihil *indecl.* VIII.8.

видѣниe ср. р. V.7.; VI.1.; VI.3.; X.1.; X.1. – scientia, ae f V.7.; visio, onis f VI.1.; VI.3.; X.1.; X.1.; подробноу видѣніа сказаше изр. X.1. – significo 1 X.1.

видѣти, виждж, видиши IX.3.; X.1. – conspicio, spexi, spectus 3 IX.3.; video, vidi, visus 2 X.1.; видѣти бѣ изр. V.4. – visus est изр. V.4.

владыка м. р. VII.4. – Dominus, i m VII.4.

владычица ж. р. VI.8.; VI.15. – Domina, ae f VI.8.; VI.15.

влахерна ж. р. VI.7. – Vlacherna, ae f VI.7.

вода ж. р. III.4. – aqua, ae f III.4.

водынъ прил. XIII.2. – aqua, ae f XIII.2.

воинъ м. р. IX.2. – miles, militis m IX.2.

волъ м. р. IV.5. – bos, bovis m IV.5.

воржии прил. V.3. – daemon, monis m V.3.

врѣма ср. р. VII.2.; VII.3. – tempus, oris n VII.2.; VII.3.; врѣмени же мимотекшоу немалъ изр. XI.1. – post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1.; вѣ тоже врѣма изр. XII.1. – eodem tempore изр. XII.1.; вѣ мало врѣме изр. VII.11. – brevi tempore изр. VII.11.; блгополѹчно же шврѣть врѣме изр. XII.2.; XIII.4. – capta temporis opportunitate изр. XII.2.; commoditate temporis uti изр. XIII.4.

вѣ предл. I.3.; II.1.; II.2.; II.2.; IV.7.; V.1.; V.1.; V.3.; V.4.; V.7.; V.7.; VI.2.; VI.4.; VI.4.; VI.14.; VII.6.; VII.7.; VII.8.; VIII.6.; IX.1.; IX.6.; IX.9.; X.1.; X.3.; X.4.; X.4.; XI.2.; XI.6.; XII.3.; XII.4.; XIII.5.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.4.; XV.6. – in I.3.; II.1.; II.2.; [IV.7.]; V.1.; V.1.; V.3.; V.4.; V.7.; V.7.; VI.2.; [VI.14.]; VII.6.; VII.7.; VII.8.; VIII.6.; IX.1.; IX.6.; [IX.9.]; [X.1.]; X.3.; X.4.; X.4.; [XI.2.]; XI.6.; XII.3.; XII.4.; [XIII.5.]; XIV.1.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.4.; XV.6. ad *praep.* II.2.; VI.4.; VI.4.; съ оуспѣдиемъ оуспѣвахъ вѣ дѣлъ изр. VIII.5. – in fodiendo изр. VIII.6.; вѣ вѣгеръныи часы изр. IX.1. – vesperi *adv.* IX.1.; вѣ мало врѣме изр. VII.11. – brevi tempore изр. VII.11.; вѣ пръво нрч. VI.3. – pristino *adv.* VI.3.; вѣ сихъ оубо тѣмъ оупражнѣти са изр. VIII.6. – festinans VIII.6.; вѣ тоже врѣма изр. XII.1. – eodem tempore изр. XII.1.; вѣ єдиноу отъ нощен изр. VI.1. – quadam autem nocte изр. VI.1.; вѣ пооуздельно вѣ оумѣ изр. XIII.7. – animo meditor изр. XIII.7.; вѣ юже принести изр. XIV.3. – ad efferendum изр. XIV.3.; вѣ сласть изр. XIII.2. – iucunde *adv.* XIII.2.

вѣврѣчи, вѣгж, вѣжеши VIII.5. – inicio, ieci, iectus 3 VIII.5.

вѣдати, дамъ, даси – committo, misi, missus 3 : на молитвѣ сеѣвѣ вѣдати изр. VI.1.; IX.1. – committere se изр. VI.1.; conferre sese изр. IX.1.;

вѣжделѣти, —дѣлѣж, —дѣлѣши V.6.; IX.7. – concupio, cupivi, cupitus 3 V.6.; IX.7.

вѣзбранинъ: вѣзбранинъ бждеть VII.6. – impedio 4 VII.6.

вѣзвратити са, вѣгж, вѣтиши VI.2.; VI.4.; VI.14. – regredior, regressi, regressus 3 VI.4.; VI.14.; reverti, reverti, reversus 3 VI.2.

вѣзвѣчи, —гж, —гжеши VII.1. – colloco 1 VII.1.

вѣзвѣстити, вѣзвѣгж, вѣзвѣстиши IV.8. – indico 1 IV.8.

възгнжати са, гнжшанж, гнжшашеши VI.10. – despicio, spexi, spectus 3 VI.10.

въздвигнжти, двигнж, двигнеши IX.4. – allevo 1 IX.4.

въздѣнати, –дѣнж, –дѣнеши VI.1. – elevo 1 VI.1.

възисковати, —скоуїж, —скоуїеши XIII.5. – exigo, egi, actus 3 XIII.5.

възлагати, —гаіж, —гаїеши VI.9. – colloco 1 VI.9.

възложити, ложж, ложиши VI.8. – committo, misi, missus 3 VI.8.

възлюбити, —блїж, биши IV.8. – diligo, lexi, dilectus 3 IV.8.

възмоци, могж, можеши: не възмоци никомоуже приближающимъ са минжти изр. VIII.4. – nullus transire posset изр. VIII.4.

възревъновати, ревъноуїж, ревъноуїеши III.1. – aemulor 1 III.1.

възъсилати: хвалоу възъсилае изр. XIV.4. – gratias agere изр. XIV.4.

възырати, —раіж, —раїеши III.3. – oculos sublevare изр. III.3.

възати, имж, имеши X.3.; XI.2.; XIV.4. – accipio, cepi, ceptus 3 X.3.; XI.2.; XIV.4.

възинж нрч. IV.7.; IV.10.; VII.2.; XIII.7. – semper *adv.* IV.7.; IV.10.; perpetuo *adv.* VII.2.; assidue XIII.7.

възнимати, вънемлїж, вънемлеши VIII.3. – attendo, tendi, tensus 3 VIII.3.

въскорѣ нрч. IX.9. – cito *adv.* IX.9.

въскочити, скочж, скочиши XII.2. – exsilio, silui 4 XII.2.

въскрѣснжти, въскрѣснж, въскрѣснеши XI.4. – exsурго, surrexi, resurrectum 3 XI.4.

въскжнж нрч. IX.5.; XI.4.; XI.5. – qua re изр. IX.5.; XI.4.; XI.5.

въспитати, —таіж, —таїеши II.2. – educo 1 II.2.

въсприяти, имж, имеши VII.11. – adipiscor, adeptus sum 3 VII.11.

въсходъ м. р. V.7.; VII.6. – ascensus, us m V.7.; VII.6.

въсхотѣти, хоцж, хоцеши IX.7. – concupio, cupivi, cupitus 3, complaceo, placui placitus 2 IX.7.

вы мест. IX.12. – vos *pron.* IX.12.

вышина прил. V.2. – altus 3 V.2.;

въсегдашнъ: томленїа въсегдашнїа изр. IV.3. – disciplina, ae f IV.3.

въседаушнъ нрч. VII.1. – ex toto corde изр. VII.1.

въселенъ прил. I.4. – universus orbis изр. I.4.

въсесващенъ адв. прич. XIV.3. – sanctissimus 3 XIV.3.

въсехвальни прил. X.3.; XIII.5. – gloriosissimus 3 X.3.; honorabilis, e XIII.5.

въсечьстъни прил. XV.3. – reverendissimus 3 XV.3.

въсечедръ прил. VII.5. – misericordissimus 3 VII.5.

въсь мест. II.1.; II.1.; III.3.; IV.4.; V.3.; VI.7.; VI.8.; VI.9.; VI.13.; VII.1.; VII.4.; VIII.8.; IX.1.; X.1.; X.4.; X.4.; X.5.; XI.2.; XI.2.; XI.2.; XI.3.; XII.2.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.3.; XV.4. – cunctus 3 IV.4.; VI.7.; VII.4.; X.4.; XI.2.; XI.3.; XII.2.; XIII.8.; XIII.8.; omnis, e II.1.; II.1.; VI.8.; VI.9.; VII.1.; VIII.8.; X.1.; X.4.; X.5.; XI.2.; XI.2.; [XI.2.]; XII.2.; XII.2.; XIII.8.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1.; [XV.4.] ; totus 3 VI.13.; IX.1. universus 3 XI.2.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XV.2.; XV.3.; omnis ars V.3.; въсь коуплью изр. III.3. – omnis, e III.3.; по въсемъ кръстнви страны иноне изр. X.6. – per universam circa regionem изр. X.6.; въси сѫчиши съ нимъ изр. XV.4. – quique cum illo fuerant изр. XV.4.; сицѣ иже тамо въса стаа люботроуднѣ мѣста изр. VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7.

въсѣкъ мест. XIV.1. – omnis, e XIV.1.

въсѣдоу нрч. XIII.3.; XIII.3. – undique *adv.* XIII.3.; XIII.3.

вѣдѣти, вѣмь, вѣси VI.11.; VI.11. – nosco, novi, nitus 3 VI.11.; VI.11.; вѣдомъ выти изр. ССП като прил. X.4. – notus fatus est изр. X.4.
вѣкъ м. р. VII.6.; VII.6.; XV.6.; XV.6. – saeculum, i n VII.6.; VII.6.; XV.6.; XV.6.
вѣра ж. р. X.5.; XV.5. – fides, ei f X.5.; fiducia, ae f XV.5.
и вѣкорѣ нрч. IX.6. – cito adv. IX.6.

Г

георгии м. р. IX.1.; IX.3.; IX.5. – Georgius, i m IX.1.; IX.3.; IX.5.
глахолати са, —лиж са, —лиеши (са) IV.6.; IV.7.; IV.11.; VI.1.; VI.8.; VII.4.; IX.5.; IX.8.; XII.2. – nuncupor 1 XII.2.; loquor, locutus sum, loqui 3 IX.8.; dico, dixi, dictus 3 VI.1.; IX.5.; inquam IV.6.; [IV.7.]; IV.11.; VI.8.; [VII.4.]
глагасъ м. р. IV.9.; – vox, vocis f IV.9.;
глажбокъ прил. : ровъ глажбокъ изр. VIII.5. – fossa, ae f VIII.5.
голиафъ м. р. V.3. – Goliathus, i m V.3.
голубица ж. р. II.2. – columba, ae f II.2.
господъ м. р. VII.5.; VII.9.; XI.4.; XV.6. – Dominus, i m VII.5.; XI.4.; XV.6.; Deus, i m VII.9.
готовъ прил. XIII.8. – paratus 3 XIII.8.; готовъ выти изр. XIV.1. – assentio, sensi, sensus 4 XIV.1.
градъ м. р. XI.2.; XIV.3.; XV.2.; XV.4. – civitas, tatis f XIV.3.; XV.2.; urbs, urbis f XI.2.; XV.4.; славынъ и цѣарѣствоѧ градъ изр. XV.1. – regia urbs изр. XV.1.; цѣарѣствоѧ градъ изр. VI.4.; XI.2.; XII.5.; XV.1. – Constantinopolis, is f VI.4.; XI.2.; XII.5.; XII.5.; regia urbs XV.1.
гробъ м. р. VII.8. – sepulcrum, i n VII.8.
грачъскъ прил. XI.1. – Graecus 3 XI.1.
грасти, градъ, градеши XIV.4. – proprio 1 XIV.4.

Д

да не съюз VII.4.; VII.6. – ne coniunct. VII.4.; VII.6.
да съюз XIII.8. – ut coniunct. XIII.8.
да яко сиа они оуслышаша изр. IX.2. – quibus auditis изр. IX.2.
давыдъ м. р. V.3. – Davidus, i m V.3.
даже част. VI.7.; VI.15. – quoque adv. VI.7.; usque adv. VI.15.; даже и до изр. XII.2. usque adv. XII.2.; и даже до изр. XII.5. – usque adv. XII.5.
далматия ж. р. I.3.; XII.2. – Dalmatia, ae f I.3.; XII.2.
дати, дамъ, даси XIII.8. – do, dedi, datus 1 XIII.8.
дивынъ прил. II.3.; VIII.2. – stupendus 3 VIII.2.; mirus 3 II.3.; дивынъ: славынъ и дивынъ изр. II.3. – mirabilis, e II.3.
длъгъ прил. I.5. – longus 3 I.5.
до предл. III.4.; VI.15.; VII.9.; XIII.1.; XV.5. – ad praep. III.4.; VII.9.; XIII.1. in praep. VI.15.; XV.5.; даже и до изр. XII.2. usque adv. XII.2.; до дыне изр. VII.9. – usque ad diem изр. VII.9.; до дыньсь изр. VI.7. – in hodiernum diem изр. VI.7.; и даже до изр. XII.5. – usque adv. XII.5.; до полоу изр. XIII.8. – medietas, tatis f XIII.8.
доброта ж. р. V.6.; IX.7. – species, ei f V.6.; IX.7.

добръ прил. II.2.; V.2. – bonus 3 II.2.; venerabilis, е V.2.; добръ наказати изр. II.2. – instruo, struxi, structus 3 II.2.; отъсълати добръ изр. III.1. – amando 1 III.1.
 доволънъ прил. V.7.; XII.5. – contentus 3 XII.5.; sufficiens, entis V.7.
 довълѣти, довълїж, довълиши I.5. – sufficio, feci, fectus 3 I.5.
 доити, идѫ, идѣши VII.2. – pervenio, veni, ventus 4 VII.2.
 домъ м. р. II.2.; IV.5.; VIII.8.; IX.1.; IX.1. – domus, i m f VIII.8.; IX.1.; IX.1. domus, us f II.2.; IV.5.
 доњдѣже съюз VI.14. – donec *coniunct.* VI.14.
 досели нрч. II.3. – rei in praesens изр. II.3.
 достигнѣти, стигнѫ, стигнѣши III.3. – assequor, secutus sum, sequi 3 III.3.
 достохвалънъ прил. XIII.4. – commendatissimus 3 XIII.4.
 драѹъ м. р. XII.2. – Dyrrachium, ii n XII.2.
 дръжава ж. р. XII.2.; XV.6. – imperium, ii n XV.6.; provincia, ae f XII.2.
 дръжати, дръжж, дръжиши XII.5. – possideo, sedi, sessus 2 XII.5.
 дръзвовение ср. р. VII.6. – fiducia, ae f VII.6.; съ дръзвовение изр. IX.3. – fiducialiter *adv.* IX.3.
 дроѹгъ прил. VI.14. – alius 3 VI.14.
 душовънъ прил. VII.10. – spiritualis, е VII.10.
 душъ м. р. VI.2.; XV.6. – spiritus, us m VI.2.; Spiritus, us m XV.6.
 душа ж. р. IV.8.; V.5.; VI.3.; VI.11.; VII.5.; VII.7.; XIV.1.; XV.4. – anima, ae f IV.8.; V.5.; VI.3.; VI.11.; VII.5.; VII.7.; XIV.1.; XV.4.
 душевънъ прил. IV.5. – animus, i m IV.5.
 дньъ м. р. VII.9.; XV.5. – dies, ei mf VII.9.; XV.5.; дньъ : до днье изр. VII.9. – usque ad diem изр. VII.9.; на къждо дньъ изр. V.3. – per singulos dies изр. V.3.; до дньъс изр. VI.7. – in hodiernum diem изр. VI.7.
 дѣва ж.р. IV.9.; V.4. – virgo, ginis f IV.9.; V.4.
 дѣвица ж. р. VI.9.; VI.11. – Virgo, ginis f VI.9.; VI.11.
 дѣло ср. р. V.7.; – opus, eris n V.7.; съ оуфьднѣмъ оуспѣвахъ въ дѣлѣ изр. VIII.5. – in fodiendo изр. VIII.6.
 дѣти, дѣлж, дѣшети VI.5. – facio, feci, factus 3 VI.5.
 дѣяніе ср. р. I.1.; I.2.; II.3.; V.7. – acta, orum n I.2; gesta, gestorum n I.1.; operatio, onis f V.7.; opus, eris n II.3.
 дѣнжти сѧ: имѣаше камо дѣнжти сѧ изр. XIV.2. – sciebat quid ageret изр. XIV.2.

Ж

же съюз I.1.; I.4.; II.2.; III.1.; III.2.; III.3.; III.3.; III.3.; IV.2.; IV.3.; V.1.; VI.2.; VII.2.; VII.3.; VII.3.; VII.8.; VIII.4.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.8.; IX.1.; IX.2.; IX.3.; IX.4.; IX.12.; X.3.; X.3.; X.4.; X.6.; XI.2.; XI.2.; XII.2.; XII.3.; XII.5.; XIII.4.; XIII.4.; XIII.5.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.2.; XIV.4.; XV.3.; XV.4.; XV.4. – autem *coniunct.* I.4; VII.2.; VIII.5.; IX.1.; XII.2. etiam *coniunct.* III.2.; V.1.; idque *coniunct.* III.3.; porro *adv.* II.2.; -que *coniunct.* I.1.; III.1.; IX.12.; X.3.; vero VI.2.; VII.3.; VII.8.; *coniunct.* [III.3.]; [III.3.]; [IV.2.]; [IV.3.]; [VII.3.]; [VIII.4.]; [VIII.6.]; [X.4.]; [XI.2.]; [XII.2.]; [XII.3.]; [XII.5.]; [XIII.4.]; [XIII.5.]; [XIV.1.]; [XIV.1.]; [XIV.2.]; [XIV.4.]; [XV.4.]; [VIII.8.]; [IX.2.]; ubi IX.3.; unde IX.4.; et X.3.; X.6.; XI.2.; quapropter *adv.* XIII.4.; quidem *adv.* XV.4.; ac XV.3.; же таќо VI.14. – vero VI.14.; врѣмени же мимотекъшоу не малѹ изр. XI.1. – post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1.; ни же част. III.4.; VIII.1. – aut III.4.; vel *coniunct.* VIII.1.; ниум' же мынѹе подражавати жителство изр. III.3. – vitam imitare изр. III.3.; ноши же тои изр. X.1. – eadem

носте изр. X.1.; паде же изр. XII.2. – sive *adv.* XII.2.; тлю же никакоже падишише изр. VIII.6. – omni corruptione liberum изр. VIII.6.

желание *ср. р.* III.2. – ardor, oris m III.2.

желательнъ прил. XIV.1. – optatus 3 XIV.1.; бѣшѣ желательно изр. – affecto 1

желати, желают, желаюти: желаемъ *CCP* като прил. XIII.8. – optatus 3 XIII.8.

желѣзны прил. XI.1. – ferreus 3 XI.1.

жена ж. *р.* X.1. – femina, ae f X.1.

женитовъ прил. IV.9.; IV.9. – sponsus, i m IV.9.; IV.9.

женитъ м. *р.* IV.5.; IV.6. – sponsus, i m IV.5.; IV.6.

женѣскъ прил. V.3.; VI.11. – femineus 3 V.3.; VI.11.

животворити, творит, твориши XV.6. – vivifico 1 XV.6.

животъ м. *р.* VI.8. – vita, ae f VI.8.

жизнь ж. *р.* II.1.; VI.13.; VI.15. – vita, ae f II.1.; VI.13.; VI.15.

жительство *ср. р.* III.3. – vita, ae f III.3.; ниумъ же мыне подражавати жительство изр. III.3. – vitam imitare III.3.

жительствовати, —вѹт, —вѹтиши IX.12. – inhabito 1 IX.12.

житие *ср. р.* I.1.; III.1.; V.7.; – ratio vitae I.1.; cursus vitae изр. V.7.; vita, ae f III.1.; житие: пребывать житие изр. III.3. – vitam agere изр. III.3.

3

за IX.4. – [IX.4.]

забывати, вываю, вываюши XI.5. – obliviscor, oblitus sum 3 XI.5.

законъ м. *р.* II.2. – lex, legis f II.2.

заповѣдь ж. *р.* II.1. – mandatum, i n II.1.

заринжти, —нж, —нєши VIII.8. – sepelio, sepelivi, sepultus 4 VIII.8.

застѣпление *ср. р.* I.3. – protectio, onis f I.3.

застѣпница ж. *р.* VI.13. – protectrix, cis f VI.13.

зверь м. *р.* V.1. – bestia, ae f V.1.

земля ж. *р.* VI.2.; VII.11.; VIII.6.; IX.7. – humus, i f; terra, ae f VI.2.; VII.11.; VIII.6.; IX.7.:

на земли аѳгание изр. III.1. – humicubatio, onis f III.1.; на землю изр. IX.3. – humi IX.3.

земнъ прил. XIII.3. – terra, ae f XIII.3.; земно лице VII.3. изр. – facies terrae изр. VII.3.

злато *ср. р.* XIII.5.; XIII.8. – aurum, i n XIII.5.; XIII.8.

златоуздынъ прил. IV.5. – auro fraenatus изр. IV.5.

змии м. *р.* V.4. – draco, onis f V.4.

значение *ср. р.* X.4.; X.4. – signum, i n X.4.; X.4.

знои м. *р.* III.3. – aestus, us m III.3.

зывати, зовж, зовеши IX.12. – nuncupor 1 IX.12.

зълова ж. *р.* V.4. – malitia, ae f V.4.

зълосмрадие *ср. р.* IX.10. – foetor, oris m IX.10.

зълосмрадынъ прил. VIII.8. – putridus et foetidus VIII.8.

зълостраданіе *ср. р.* III.1. – poenitentia, ae f III.1.

зълъ: зъло страдати изр. VII.11. – mala tolerare изр. VII.11.

зърбниe *ср. р.* IV.9. – conspectus, us m IV.9.

зърѣти, зърїж, зъриши VI.1.; IX.2.; IX.3.; XI.3. – video, vidi, visus 2 VI.1.; IX.2.; intueor, intuitus sum 2 IX.3.; specto 1 XI.3.

5

стбо нрч. III.4.; XIII.2. – perquam *adv* XIII.2. valde tarde изр. III.4.

СѢЛЪНЪ: СѢЛЪНА РАДОСТЬ *изр.* XIV.2. – gaudium, *ii* n XIV.2.

1

и даже до изр. XII.5. – usque *adv.* XII.5.

и не XIV.2. – nec *coniunct.* XIV.2.

и не тъгунж XII.5. – neque *coniunct.* XII.5.

и съюз I.1.; I.2.; I.2.; I.5.; II.2.; II.3.; III.3.; III.3.; III.3.; III.3.; III.3.; III.3.; III.3.; III.4.; IV.2.; IV.3.; IV.5.; IV.5.; IV.7.; IV.11.; V.1.; V.3.; V.4.; V.4.; V.5.; V.5.; V.7.; V.7.; VI.1.; VI.3.; VI.3.; VI.4.; VI.5.; VI.6.; VI.7.; VII.1.; VII.2.; VII.2.; VII.2.; VII.3.; VII.4.; VII.5.; VII.6.; VII.11.; VIII.2.; VIII.3.; VIII.3.; VIII.5.; VIII.5.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.7.; VIII.8.; VIII.8.; IX.1.; [IX.1.]; IX.2.; IX.3.; IX.7.; IX.8.; IX.11.; IX.11.; X.1.; X.1.; IX.2.; X.2.; X.3.; X.3.; X.3.; X.4.; X.4.; X.4.; X.4.; X.5.; XI.1.; XI.1.; XI.2.; XI.2.; XI.3.; XI.3.; XI.5.; XI.6.; XII.1.; XII.1.; XII.2.; XII.2.; XII.2.; XII.2.; XII.2.; XII.3.; XII.3.; XII.4.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XIII.1.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.4.; XIII.4.; XIII.5.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XIV.4.; XV.1.; XV.1.; XV.1.; XV.1.; XV.2.; XV.2.; XV.2.; XV.3.; XV.4.; [XV.4.]; XV.4.; XV.5.; XV.5.; XV.5.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; – et *coniunct.* I.2.; I.5.; II.2.; III.3.; [III.3.]; III.3.; IV.2.; IV.3.; IV.5.; IV.5.; IV.11.; V.1.; V.3.; V.4.; [V.5.]; [V.7.]; V.7.; [VI.1.]; VI.5.; [VI.7.]; VII.1.; VII.2.; VII.3.; VII.5.; VII.6.; VII.11.; VIII.2.; VIII.3.; VIII.5.; [VIII.5.]; VIII.6.; VIII.7.; VIII.8.; VIII.8.; IX.1.; IX.1.; IX.2.; IX.3.; IX.7.; IX.8.; IX.11.; [IX.11.]; [X.1.]; [IX.2.]; X.2.; X.3.; X.3.; X.3.; X.4.; [X.4.]; X.4.; [XI.1.]; XI.2.; [XI.3.]; [XI.5.]; XI.6.; XII.1.; [XII.2.]; XII.2.; [XII.2.]; XII.2.; XII.3.; XII.3.; XII.4.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.4.; XIII.4.; XIV.1.; [XIV.1.]; XIV.1.; XIV.1.; [XIV.3.]; XIV.4.; [XV.1.]; XV.1.; [XV.1.]; XV.4.; XV.4.; XV.5.; [XV.5.]; XV.5.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; atque *coniunct.* I.5.; II.3.; III.3.; V.5.; VI.1.; VI.1.; VI.4.; VIII.3.; XI.2.; [XII.2.]; [XII.2.]; XII.2.; XIV.1.; XV.1.; XV.2.; [XV.2.]; idque *coniunct.* III.4.; -que *coniunct.* I.2.; III.3.; IV.7.; V.4.; V.7.; VI.3.; VI.6.; VII.2.; VII.2.; VII.4.; VIII.3.; IX.1.; X.4.; XI.2.; XII.5.; XIV.1.; XV.2.; XV.6.; vel X.5.; ac *coniunct.* I.1.; III.3.; VII.2.; VIII.5.; XI.3.; XIV.4.; XV.3.; quoque *adv.* XI.1.; XIV.1.; nec *coniunct.* XII.1.; una cum XII.5. etiam *coniunct.* XIII.1.; ergo *adv.* XIII.5.; *кому* кто и *шкоудъ* изр. VII.8. – cuiquam quaenam aut unde *изр.* VII.8.; и *хотѣше* томоу ино любъзъвишъ быти паще *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset XIII.6.; даже и до *изр.* XII.2. usque *adv.* XII.2.; *славынъ* и *дивынъ* *изр.* II.3. – mirabilis, e II.3.; и никако *изр.* XII.1. – nec quidquam *изр.* XII.1.; и *тако* *оубо* *изр.* XV.1. – ut primum *изр.* XV.1.; и *такоже* *изр.* XV.2. – [XV.2.]; и *ище* *изр.* XI.2.; XII.2. – sed XI.2.; adhuc XII.2.; *славынъ* и *цѣсарствовавши* градъ *изр.* XV.1. – regia urbs *изр.* XV.1.; *обаще* и не *хотѣти* *изр.* VI.4. – *invita licet* *изр.* VI.4.; и *тако* *оубо* *изр.* XV.1. – ut primum *изр.* XV.1.

и, та, ие мест. II.3.; II.3.; VII.8.; VII.9.; IX.1.; IX.3.; IX.4.; IX.7.; IX.8.; XI.3.; XII.4.; XIII.1.; XV.3. – ille, illa, illud *pron.* II.3.; IX.1.; IX.4.; IX.8.; XIII.1.; hic, haec, hoc *pron.* IX.3.; XV.3.; is, ea, id *pron.* II.3.; VII.8.; IX.7.; XI.3.; idem, eadem idem *pron.* VII.9.; XII.4.; hic, haec, hoc *pron.* XV.3.; [XV.3.]; **якоже** възычан иемъ вѣ изр. IX.1. – prout consueverat изр. IX.1.; въсі сѧшии съ нимъ изр. XV.4. – quique cum illo fuerant изр. XV.4.:

ибо съюз IX, 11. – нам *coniunct.* IX, 11.

и д е ж е н р ч . IX . 12 . ; XV . 5 . – ubi *adv.* XV . 5 . ; qui IX . 12 .

иже, таже, кеже *мест.* I.1.; I.3.; II.2.; II.3.; IV.4.; IV.8.; V.1.; V.4.; VI.7.; VI.10.; VII.3.; VII.4.; VII.11.; X.4.; X.5.; XI.1.; XII.2.; XII.3.; XII.5.; XIII.2.; XIII.2.; XIV.1.; XIV.4.; XV.3.; XV.3. XV.4.; XV.5.; XV.6. – qui, quae, quod *pron.* I.1.; I.3.; II.2.; II.3.; IV.8.; V.1.; [V.4.]; VI.7.; [VI.10.]; [VII.3.]; VII.4.; VII.11.; X.4.; X.5.; XI.1.; XII.2.; XII.3.; XII.5.; XIII.2.; [XIII.2.]; XIV.1.; XIV.4.; XV.4.; XV.6.; his, haec, hoc *pron.* XV.3.; [XV.3.] eum ciuis *изр.* IV.4.; omnis, e XV.5.; иже тамо *изр.* XIII.5. – [XIII.5.]; сице иже тамо въса стаа люботроуднѣ мѣста *изр.* VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite *изр.* VI.7.; въ кеже принести *изр.* XIV.3. – ad efferendum *изр.* XIV.3.

изводити, вождѣ, водиши V.2. – fundo, fudi, fusus 3 V.2.

извѣствовати, –вѹчиж, –вѹчиши : обѣщати и извѣствовати *изр.* XIV.1. – promitto, misi, missus 3 XIV.1.

изити, идѣ, идѣши X.6.; XV.2. – egredior, gressus sum, gredi 3 X.6.; XV.2.

излити, лиж, лиеши VI.7. – fundo, fudi, fusus 3 VI.7.

излишънъ прил. II.3. – copiosus 3 II.3.

изнемоци, могж, можеши XI.1. – debilito 1 XI.1.

изноурутати, ртаж, ртажеши III.1. – affligo, flixi, flictus 3 III.1.

изреци, рекж, речеши I.2.; IV.2. – affor 1 I.2.; enarro 1 IV.2.; recenseo, censui, census, 2;

изъ предл. IX.11.; XV.2. – de *praep.* IX.11.; [XV.2.]

изати, имж, имеши IX.6.; IX.9.; IX.2. – extraho, traxi, tractus 3 IX.6.; IX.9.; IX.2.

икона ж. р. VI.7. – imago, ginis f VI.7.

или съюз III.3.; XIII.5. – vel *coniunct.* III.3.; XIII.5.

илия м. р. III.3. – Helias, ae m III.3.

именовати сѧ, именутиж, именутиши VI.7. – dicitur VI.7.

именовати, именутиж, именутиши XI.1. – nomino 1 XI.1.

имѣниe ср. р. XI.2. – facultas, tatis f XI.2.

имѣти, имамъ, имаши II.1.; VI.12.; VI.14.; VI.16. – habeo, habui, habitus 2 II.1.; VI.14.; VI.16. mihi est VI.12.; не имамъ *изр.* VI.12. – non *adv.* VI.12.

имѧ ср. р. I.4.; VII.4. – nomen, minis n I.4.; VII.4.

инъ *мест.* IV.4.; VI.12.; VI.12.; VI.16.– (aliquis) alius *pron.* IV.4.; alius *pron.* 3 VI.12.; VI.12.; VI.16.; и хотѣше томоу ино любъзнишѣ быти паче *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6.; инъ прокъ *изр.* XIV.1. alius 3 XIV.1.; ниуьтоже ино *мест.* VI.3.; XI.3. – nihil *indecl.* VI.3.; XI.3.

иоаннъ асѣнъ м.р. XII.1.; XV.2. – Ioannes Asaenius m XII.1.; XV.2.

искати, ицж, ищеши IV.6. – quaero, quaesivi, quaesitus 3 IV.6.

ископати, копаиж, копаиши VIII.5. – excavo 1 VIII.5.

искоушати, –шаиж, –шаиши V.1. – tento 1 V.1.

испльнити, изпльниж, испльниши IV.9. – repleo, plevi, pletus 2 IV.9.: испльнити сѧ, пльниж сѧ, испльниши сѧ V.5. – impletum est *изр.* V.5.; ѿдесе коупно испльн'ше се *изр.* VIII.7. – miraculo percitus *изр.* VIII.7.

испоущати, –щаиж, щаиши VI.6. – emitto, misi, missus 3 VI.6.

иставати, иставайж, иставаиши III.3. – agito 1 III.3.

истинъниш е прил. (сравнителна степен от истинънъ) III.3. – certe *adv.* III.3.; истинънъ нрч. XII.2.– verum *adv.* XII.2.

источникъ м. р. II.3.; IV.1.; V.2.; VI.6.; XIII.2. – fons, fontis m II.3.; IV.1.; V.2.; VI.6.; XIII.2.

истѣкати, истѣкаиж, истѣкаиши II.3. – emitto, misi, missus 3 II.3.

исѹсъ м.р. XV.6. – Jesus, i m XV.6.

иходити, хожд̄ж, ходиши VIII.4. – emitto, misi, missus 3 VIII.4.

иходъ м. р. VII.9. – migratio, onis f VII.9.

исцѣленіе ср. р. XV.5. – sanitas, tatis f XV.5.; исцѣленіе полуѹчати изр. X.5. – sanitati restitui изр. X.5.

ити, ид҃ж, идѣши XV.4. – abeo, ii, itus, ire; progredior, gressus sum 3 XV.4.

К

кадило ср. р. X.3.; XV.1. – incensus, us m X.3.; XV.1.

како бы тои изр. V.1. – eidem pron. V.1.

како нрч. IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9. – quomodo adv. IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.;

камо: имѣаше камо дѣнжти са изр. XIV.2. – sciebat quid ageret изр. XIV.2.

камы: камы ѹстъни изр. XIII.5.; XIII.5. – lapis pretiosus изр. XIII.5.; XIII.8.

когда нрч. IV.11. – quando adv. IV.11.

колѣно: колѣномъ поклонение изр. VI.6. – genua flectere изр. VI.6.

комоу къто и отзыудѣ изр. VII.8. – cuiquam quaenam aut unde изр. VII.8.

конь м. р. IV.5. – equus, i n IV.5.

конъцъ м. р. VI.15.; XIII.3. – finis, is m VI.15.; XIII.3.

корабъникъ м. р. VIII.3. – nauta, ae m VIII.3.

которъ VI.14. – quis, quae, quid VI.14.

коуплью : въсъ коуплю изр. III.3. – omnis, e III.3.; ѹюдесе коуплю испльшё се изр. VIII.7. – miraculo percitus изр. VIII.7.

красота ж. р. IV.9.; IX.3.; XI.2. – species, ei f IV.9.; speciositas, tatis f IX.3.; XI.2.

кромѣ предл. VI.16. – praeter praep. VI.16.

криститѣль м. р. III.3. – Ioannis Baptista m III.3.

крѣпъко нрч. XII.5. – potenter adv. XII.5.; ѧвленынѣ крѣпъцѣ изр. XII.1. – fortiter adv. XII.1.

коуплью: ѹюдесе коуплю испльшё се VIII.7. – miraculo percitus VIII.7.;

кургъ василий м. р. XV.3. – Kyr Basilius m XV.3.

къ предл. III.1.; III.3.; III.4.; VI.1.; VI.2.; VI.4.; VI.7.; VI.7.; VI.14.; VII.1.; VII.2.; VII.2.; VII.2.; VII.9.; IX.1.; XII.2.; XIII.5.; XIV.4.; XV.1.; XV.5. – ad praep. III.1.; III.3.; VI.1.; VI.7.; VII.2.; VII.9. in praep. VI.2.; VI.14.; VII.1.; XII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5. praep.; sub praep. III.4. къ сеи изр. I.5.– omnem I.5.; [VI.4.]; [VII.2.][VII.2.]; [IX.1.]; [XIV.4.]; къ оутръны изр. IX.2. – hic ad matutinum tempus изр. IX.2.; къ съмѣрению изр. XIV.1. – humilitatem significare изр. XIV.1.

къждо: на къждо дынь изр. V.3. – per singulos dies изр. V.3.

къзнь ж. р. V.3. – telum, i n V.3.

къто мест. I.2.; I.3.; IV.1.; IV.2.; IV.3. – quis, quae, quid pron. I.2.; I.3.; IV.1.; IV.2.; IV.3.;

комъ къто и ѡкоудѣ вѣ изр. VII.8. – cuiquam quaenam aut unde изр. VII.8.

Л

лаура ж. р. XII.4. – laura, ae f XII.4.

лаганіе ср. р. XII.1. – improperium, ii n XII.1.

лежати, лежж, лежиши VIII.1.; X.4. – iaceo, iacui 2 VIII.1.; X.4.; requiesco, quievi, quietus 3; лежы СДП VIII.6. – prostratus 3 VIII.6.

легати, лещж, легиши XIV.2. – volo 1 XIV.2.

лице ср. р. IV.11.; XII.4. – facies, ei f IV.11.; XII.4.; земъно лице VII.3. изр. – facies terrae VII.3.

лишити, лишж, лишиши XIII.8. – privo 1 XIII.8.

лобъзати, лобъжж, лобъжеши XV.4. – deosculor 1 XV.4.

ложе *ср. р.* IX.11. – uterus, eri m IX.11.

лоукавъ прил. V.1.; VII.6. – malignus 3 VII.6.; malignus hostis *изр.* V.1.;

любодѣльнъ прил. VI.7. – sedulus et operosus *изр.* VI.7.

люботроудынъ : сице иже тамо въса стаа люботроуднѣ мѣста *изр.* VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite *изр.* VI.7.

любы: любъзвъ ж. *р.* I.1.; XV.5. – amor, oris m I.1.; charitas, tatis f XV.5.

любъзни прил. *ср. степен* – и хотѣше томоу ино любъзнише быти паче *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6.

любѣзъно нрч. XV.4. – amenter *adv.* XV.4.

лютъ прил. VI.6. – acerrimus 3 VI.6. : недоугомъ лютымъ болѣвъшоу скончати се *изр.* VIII.3. – gravi morbo interire *изр.* VIII.3.

лѣгание: на земли лѣганик *ср. р.* III.1. – humicubatio, onis f III.1.

лѣпota: по лѣпотѣ *изр.* I.5. – eleganter *adv.* I.5.

лѣто *ср. р.* V.7. – annus, i m V.7.

лжъ м. *р.* XIII.3. – iubar, aris n XIII.3.

М

мадитъ м. *р.* II.2. – Madytus, i f II.2.

македонъскъ прил. XII.2. – Macedonia, ae f XII.2.

малодушнк *ср. р.* III.3. – pusillanimitas, tatis f III.3.

малъ прил. VII.2.; VII.3. – exiguus 3 VII.2.; VII.3.; мало и хоудѣ изр. III.4. – modice et continenter *adv.* III.4.; врѣмени же мимотекъшоу немалъ XI.1. – post decursum vero non exigui temporis *изр.* XI.1.; въ мало врѣмѣ *изр.* VII.11. – brevi tempore VII.11.; нѣкое мало VIII.8. – res parvi momenti *изр.* VIII.8.

маркъ м. *р.* XIV.3. – Marcus, i m XIV.3.

масло *ср. р.* IV.9. – oleum, i n IV.9.

матерънъ прил. IX.11. – mater, matris f IX.11.

мати ж. *р.* VII.10.; XV.2. – mater, matris f VII.10.; XV.2.; мати: христова мати *изр.* VI.7. – Dei Genitrix *изр.* VI.7.

милостыни ж. *р.* II.1. – eleemosyna, ae f II.1.

мимоити, идж, идеши VII.3. – transago, egi, actus 3 VII.3.

мимотеки: врѣмени же мимотекъшоу немалъ изр. XI.1. – post decursum vero non exigui temporis *изр.* XI.1.

минжти, минж, минеши – не възможи никомъ же миноути приблыжающіимъ се *изр.* VIII.4. – nullus transire posset VIII.4.

миръ м. *р.* VI.4.; VI.8.; VI.14. – mundus, i m VI.8.; VI.14.; seculum, i n VI.4.; ангелъ мирънъ *изр.* VII.5. – Angelus pacis *изр.* VII.5.

мирно нрч. VII.5. – in pace *изр.* VII.5.

мисия ж. *р.* I.3. – Moesia, ae f I.3.

митрополитъ м. *р.* XII.3.; XIV.3. – metropolita, ae m XII.3.; XIV.3.

мои мест. IV.6.; IV.8.; VI.8.; VI.11.; VI.13.; VI.15.; IX.9.; IX.12. – meus 3 IV.6.; IV.8.; VI.8.; VI.11.; VI.13.; VI.15.; IX.9.; IX.12.

молитва ж. *р.* VII.3. – oratio, onis f VII.3.: на молитвѣ себѣ вѣдати *изр.* VI.1.; IX.1. – committere se *изр.* VI.1.; conferre sese *изр.* IX.1.; молитвѣ творити *изр.* IX.1. – ad orandum *изр.* IX.1.

МОЛЬБА: МОЛЬБЫ ТВОРИТИ изр. IX.1. – deprecor 1 IX.1.

МОЦИ ЖС. Р. II.3.; IX.9.; XI.2.; XIII.2.; XIV.4. – reliquiae, arum f II.3.; IX.9.; XI.2.; XIII.2.; XIV.4.

МОЦИ, МОГЖ, МОЖЕШИ III.3.; IV.4.; VIII.5.; IX.10. – possum, potui, posse IV.4.; VIII.5. potis esse III.3.; valeo, valui, valiturus 2 IX.10.; **МОЦИ: НЕ МОЦИ, НЕ МОГЖ, НЕ МОЖЕШИ** IX.3. – nequeo 2 IX.3.;

МОЦЬНО НРЧ. : аще мочьно быти изр. XIV.1. – si possilitas afforet изр. XIV.1.

МУРРО СР. Р. II.3.; XV.1. – liquor, oris m II.3.; myrrha, ae f XV.1.

МЪНОГОЦѢНЬНЪ ПРИЛ. X.2. – pretiosus 3 X.2.

МЪНОГЪ ПРИЛ. I.5.; II.2.; II.3.; V.1.; IX.2.; X.4.; XIV.3.; XV.4. – magnus 3 IX.2.; XV.4.; multus 3 I.5.; II.2.; plurimus 3 II.3.; IX.2.; X.4.; XIV.3.; saepius ex saepe adv. V.1.;

МЪНОЗИИ ПРИЛ. – plurimi (*superl.* multus 3) : **МЪНОГЪ: НА МЪНОЗІВ ИЗР.** III.2.; IX.10. – in multidudine изр. III.2.; diutius *comp. ex diu adv.* IX.10.

МЪНОЖСТВО МЪНОГО ИЗР. XV.3. – multitudo, tudenis f XV.3.

МЪНОЖСТВО СР. Р. IX.2. – multitudo, tudenis f IX.2.

МЫСЛЬНЪ ЖС. Р. V.3. – mysticus 3 V.3.

НИЧИМ¹ ЖЕ МЫНІЕ ПОДРАЖАВАЮ ЖИТЕЛЬСТВО ИЗР. III.3. – vitam imitare III.3.

МЫН'ЕТИ СА, МЫНІЖ, МЫНИШИ IX.2.; XIV.2. – arbitror 1 XIV.2.; puto 1 IX.2.

МУЧЬТЪ М. Р. V.1.; – phantasma, atis n V.1.;

М'ЕСТО СР. Р. IX.9. – locus, i m IX.9.; **М'ЕСТО VI.7.: СИЦЕ ИЖЕ ТАМО ВЪСА СТДА ЛЮБОТРОУДН'Е М'ЕСТА ИЗР.** – universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7.

МЖДРЪ ПРИЛ. IV.9.; V.4. – prudentissimus 3 V.4.; sapiens, entis IV.9.;

МЖЖЬ М. Р. IX.1. – vir, i m IX.1.

МЖЖЬСКЪ ПРИЛ. V.3. – virilis, e V.3.

МЖЖЬСТВЫНЪ : МЖЖЬСТВЫН' НРЧ. XII.5. – viriliter adv. XII.5.

N

НА ПРЕДЛ. V.5.; V.5.; VI.1.; VI.9.; VII.1.; VII.3.; VII.11.; VII.11.; VIII.3.; IX.2.; IX.7.; XII.2.; XIII.2.; XV.4. – ad *praep.* VI.1.; VII.3.; XII.2.; XIII.2.; XV.4. in *praep.* V.5.; VI.9.; VII.1.; VII.11.; VII.11.; VIII.3.; IX.2.; IX.7. *praep.* [V.5.]; **НА К҃ЖДО ДѢНЬ ИЗР.** V.3. – per singulos dies изр. V.3.; **НА МНОЗІВ ИЗР.** VIII.1. – longo tempore изр. VIII.1.; **НА ЗЕМЛІ АЃГАНІЕ ИЗР.** III.1. – humicubatio, onis f III.1.; **НА МЪНОЗІВ ИЗР.** III.2.; IX.10. – in multidudine изр. III.2.; diutius *comp. ex diu adv.* IX.10.; **НА ОУТРИІА ИЗР.** X.1. – ubi dies illuxisset изр. X.1.

НАДЕЖДА ЖС. Р. VI.9.; VI.12.; VI.16.; VII.1. – spes et fiducia изр. VI.9.; spes, ei f VI.12.; VI.16.; fiducia, ae f VII.1.

НАЗЫРАТИ, —РАІЖ, —РАІЕШИ IV.4. – intueor, intuitus sum, intueri 2 IV.4.

НАКАЗАТИ : ДОБР'Е НАКАЗАТИ II.2. – instruo, struxi, structus 3 II.2.

НАРОДЪ М. Р. XV.3. – gens, gentis m XV.3.

НАРОУИТЬ ПРИЛ. IX.9. – decens, entis IX.9.

НАСЛАДИТИ СА, СЛАЖДЖ, СЛАДИШИ IV.9.; XIII.2. – fruor, fructus sum, fruiturus 3 IV.9.; XIII.2.

НАСЛЂДЬНИЦА ЖС. Р. II.2. – haeres, edis f II.2.

НАСТАВЬНИЦА ЖС. Р. VI.13.; VI.15. – directrix, cis f VI.15.; gubernatrix, cis f VI.13.

НАУАТИ, НАУЫНЖ, НАУҮНЕШИ VIII.4. – coepi, coepisse, coepitus 3 VIII.4.

НАШЬ МЕСТ. I.5.; XI.5.; XI.5.; XV.6. – noster, nostra, nostrum *pron.* I.5.; XI.5.; XI.5.; XV.6.

НА ОУТРИІА ИЗР. X.1. – ubi dies illuxisset изр. X.1.

НЕ ЧАСТ. I.4.; III.2.; IV.5.; IV.5.; VI.5.; VI.10.; VI.12.; VI.16.; VII.2.; VII.3.; VII.8.; VIII.5.; IX.10.; XIII.5. – haud adv. VII.3.; ne adv. VI.10.; VI.10. non adv. I.4.; III.2.; IV.5.;

IV.5.; VI.5.; VI.12.; VI.16.; VII.2.; VIII.5.; IX.10.; XIII.5. neque *coniunct.* IV.4.; VII.8.; врѣмени же мимотекшоу немалъ XI.1. – post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1.; да не съюз VII.4.; VII.6. – ne *coniunct.* VII.4.; VII.6.; и не XIV.2. – nec XIV.2.; и не тѣчиж изр. XII.5. – neque XII.5.; обаue и не хотѣти изр. VI.4. – *invita licet изр.* VI.4.; не възмоци никомъ же миноути приближающими се изр. VIII.4. – nullus transire posset изр. VIII.4.; не имамъ изр. VI.12. – non *adv.* VI.12.; не моци, не могж, не можеши IX.3. – nequeo 2 IX.3.; не тѣчиж...нъ и VIII.5. – ne solum...sed et VIII.5.

невесынъ прил. II.2. – coelestis, e II.2.

небо *ср. р.* VI.1.; VII.11.; XIV.2. – aer, aeris n XIV.2.; coelum, i n VI.1.; VII.11.

невеществынъ прил. III.3.; VI.2. – immaterialis, e VI.2.; spiritualis, e III.3.

невѣждъ прил. VIII.8. – ignarus 3 VIII.8.

недоумѣвати, — вайж, —ваюши VIII.7. – haesitare attonitus изр. VIII.7.

неджгъ *м. р.* – morbus, i m; недоугомъ лютымъ болѣвшоу скончати се изр. VIII.3. – grave morbo interire VIII.3.

неджжынъ прил. X.5. – infirmitatibus detentus изр. X.5.

ненискоусынъ прил. VIII.8. – improbus 3 VIII.8.

немоць *ж. р.* VI.11. – fragilitas, tatis f VI.11.

необычынъ прил. IX.2. – insolitus 3 IX.2.

непознаваемъ: вѣ непознаваемъ изр. VII.9. – permansit incognitus изр. VII.9.

непорочынъ прил. VIII.1. – immaculatus 3 VIII.1.

непрѣстально нрч. V.2.; – indesinenter *adv.* V.2.;

непрѣстаан адект. прич. IV.2. – continuus 3 IV.2.

нести, несж, несеси IV.7. – rumino 1 IV.7.

несѣтъпимъ адект. прич. VIII.5. – intolerabilis, e VIII.5.

нетлѣннынъ прил. XIII.2. – incorruptibilis, e XIII.2.

нейистъ прил. VII.6. – immundus 3 VII.6.

нейстивъ прил. XII.2. – impius 3 XII.2.

нейцаадъно нрч. VI.7. – prodigus 3 VI.7.

неуклонъно нрч. II.1. – sine querela изр. II.1.

ни част. IV.5.; VIII.1.; – non *adv.* IV.5.; ne *adv.* VIII.1.; нъ ни тако изр. VIII.1. – verum ne hoc quidem modo изр. VIII.1.

ниже част. III.4.; VIII.1. – aut *coniunct.* III.4.; vel *coniunct.* VIII.1.

ниже съюз III.4.; IV.5.; XIII.5. – neque *coniunct.* III.4.; non *adv.* IV.5.; XIII.5.

низлагати, низлагаіж, низлагаюши V.3. – deicio, ieci, iectus 3 V.3.; deprimo, pressi, pressus 3 V.4.

низоглѣгание *ср. р.* IV.3. – humicubatio, onis f IV.3.

никакоже нрч. V.1.; XII.1. – nequaquam V.1.; quisquam XII.1.; тлю же никакоже пѣкшоу изр. VIII.6. – omni corruptione liberum изр. VIII.6.

никъто мест. – nullus *pron.*: не възмоци никомоуже приближающими са минжти изр. VIII.4. – nullus transire posset изр. VIII.4.

нифимъ же мынє подражавати жительство изр. III.3. – vitam imitare изр. III.3.

ничьто мест. – ничьто : нивесоже соѹщоу веци изр. VIII.8. – nihil *indecl.* VIII.8.

ничьто же ино мест. VI.3.; XI.3. – nihil *indecl.* VI.3.; XI.3.

ноцъ *ж. р.* – nox, noctis f ноци же тои изр. X.1. – eadem nocte изр. X.1.

нъ съюз I.2.; III.3.; III.4.; III.4.; IV.5.; V.2.; VII.6.; VII.9.; VIII.1.; VIII.2.; VIII.5.; XII.5.; XIII.5. – sed *coniunct.* I.2.; III.3.; III.4.; IV.5.; VII.6.; VII.9.; VIII.5.; XII.5.; XIII.5. licet v.

impers. V.2.; *verum* III.4.; VIII.1.; [VIII.2.]; *нъ и пате изр.* XII.2. – *immo adv.* XII.2.; *нъ въ скорѣ нрч.* IX.6. – *cito adv.* IX.6.; *нъ ни тако изр.* VIII.1. – *verum ne hoc quidem modo изр.* VIII.1.

нъ тъчиш... *нъ и X.4.* – *ne solum...sed X.4.*

нъравъ м. р. II.2. – *mos, oris m* II.2.

нынѣ нрч. VI.14.; VII.5.; IX.12.; XV.6. – *nunc adv.* VI.14.; VII.5.; IX.12.; XV.6.; *нынѣ оубо изр.* VI.15. – *ergo adv.* VI.15.

нынѣшнъ прил. XV.5. – *hodiernus 3 XV.5.*

нѣкако XIII.2. – *quodammodo XIII.2.*

нѣкоторы мест. V.3.; V.4.; VI.1.; VII.8. – *quidam pron.* V.3.; V.4.; VI.1.; VII.8.

нѣкъде нрч.: близъ нѣкъде той изр. VIII.3.; VIII.8. – *proximo ibidem adv.* VIII.3.; VIII.8.; *той нѣкъде нрч.* VIII.3. – *alibi illic изр.* VIII.3.

нѣкъто мест. IX.1. – *quidam pron.* IX.1.

нѣкыи мест. VI.1.; VIII.3.; VIII.5.; IX.2.; X.1.; X.2. – *quispiam pron.* VIII.3.; *quidam videlicet VI.1.; quisdam pron.* VIII.5.; X.1. *aliquis pron.* IX.2.; X.2.; *нѣкое мало изр.* VIII.8. – *res parvi momenti изр.* VIII.8.

0

о предл. IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.10.; IV.10.; VI.3.; VI.3.; VIII.2.; IX.1. – *circa IV.10.; IV.10.; VIII.2.; de praep.* IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; VI.3.; VI.3.; *pro praep.* IX.1.; *о семь изр.* IV.9. – [IV.9.]; *о сълѹчшишмъ са изр.* VIII.7. – *de eo quod accidisset изр.* VIII.7.

обаче съюз VIII.8. – *ceterum adv.* VIII.8.; *обаче и не хотѣти изр.* VI.4. – *invita licet изр.* VI.4.

обити, идж, идеши VI.7. – *circumeo, ii, itus VI.7.*

обити, обиж, обиеши XV.4. – *amplexor 1 XV.4., обиетъ бывъ изр.* IX.2.; IX.3. – *correptus est изр.* IX.3.; *oppresus 3 IX.2.*

обитѣль жс. р. II.2. – *tabernaculum, i n* II.2.

облакъ м. р. XI.3.; XI.6. – *nubes, is f* XI.3.; XI.6.

обливати, обливај, обливаєши VII.3. – *irrido 1 VII.3.*

обносити, ношж, ношиши I.4. – *circumferro, ferro, tuli, latus, 3 I.4.*

обон обобиц. мест. X.1. – *uterque, utraque, utrumque pron.* X.1.

образънъ прил. VI.3. – *candor, oris m* VI.3.

обратити са, —ци, —тиши VII.3. – *converto, verti, versus 3 VII.3.*

обрѣсти, обрациж, обраїеши I.4.; V.7.; VIII.6. – *invenio, veni, ventus 4 I.4.; V.7.; VIII.6.; utor, usus sum uti 3; врѣме блгополоѹчно обрѣть изр.* XII.2.; XIII.4.; *capta temporis opportunitate изр.* XII.2.; *commoditate temporis uti изр.* XIII.4.

обычай : якоже обычай юмоу вѣ изр. IX.1. – *prout consueverat изр.* IX.1.

обычно нрч. VI.1. – *pro solito изр.* VI.1.

обявити сеbe изр. VII.8. – *manifesto 1 VII.8.*

обѣщати и извѣствовати изр. XIV.1. – *promitto, misi, missus 3 XIV.1.*

обати, имж, имеши XII.2. – *obtineo, tinui, tentus 2 XII.2.*

одежда жс. р. IV.5. – *indumentum, i n* IV.5.

одръжаниe ср. р. XII.2.; XII.2. – *ditio, onis f* XII.2.; *subiectio, onis f* XII.2.

одръжати, дръжж, дръжиши XI.6.; XIII.1. – *possideo, sedi, sessus 2 XI.6.; XIII.1.*

озарити, озарїж, озариши XIII.3. – *collustro 1 XIII.3.*

озлобленie ср. р. VI.11. – *afflictio, onis f* VI.11.

око *ср. р.* IV.4.; IV.10.; V.2. – oculus, i m IV.4.; IV.10.; V.2.

окръзмитељница *жс. р.* VI.15. – gubernatrix, cis f VI.15.

окръсть предл. X.5. – circumvicius 3 X.5.;

окръсть стояти изр. IX.2. – circumsto, steti, staturus 1 IX.2.

окръстънъ прил. X.4.; XV.1. – circumiacens, entis X.4.; qui in circuitu errant *изр.* XV.1.; по въсени юкъстъни страни вноюе *изр.* X.6. – per universam circa regionem *изр.* X.6.

онъ, она, оно мест. VIII.1.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.8.; IX.3.; IX.3.; IX.4.; IX.8.; IX.10.; X.4.; XIV.4. – ille, illa, illud *pron.* VIII.1.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.8.; IX.4.; IX.8.; IX.10.; X.4. [IX.3.]; is ea, id IX.3.; qui, quae, quod XIV.4.; **онъ: она юже мест.** IV.7. – illudque *pron.* IV.7.; по въсени юкъстъни страни вноюе *изр.* X.6. – per universam circa regionem *изр.* X.6.; да тако сиа они оуслышаша *изр.* IX.2. – quibus auditis *изр.* IX.2.

оставити, —влиж, —виши II.2.; III.3.; VI.2.; VI.4.; VII.4. – reddo, reddidi, redditus 3 VI.2.; relinqu, liqui, lictus 3 II.2.; III.3.; VI.2.; VI.4.; VII.4.

оставление VI.3. *ср. р.* – amissio, onis f VI.3.

отъ предл. III.3.; V.2.; V.4.; VI.6.; VI.10.; VII.6.; VII.8.; VIII.5.; IX.1.; IX.4.; X.1.; XI.3.; XIV.2.; XIV.3.; XV.4. – [III.3.]; [VI.6.]; [IX.4.]; [X.1.] ab *praep.* V.4.; VI.10.; VII.6.; VII.8.; XI.3.; [XIV.3.]; XV.4.; ex *praep.* V.2.; IX.1.; de *praep.* VIII.5.; *прае praep.* XIV.2.

отъ юже изр. VIII.5. – cum coniunct. VIII.5.

отъвѣтъ м. р. IV.5. – ratio reddenda *изр.* IV.5.

отъдати, дамъ, даси XIII.8.; XIV.1. – do, dedi, datus 1 XIII.8.; trado, tradidi, traditus 3 XIV.1.

отъкрыти, кръж, кръкниши : отъкрывенъ *CCP*. XII.4. – apertus 3 XII.4.

отъкѫдъ : комъ кто и юкоудъ *изр.* VII.8. – cuiquam quaenam aut unde *изр.* VII.8.

отъпостити, поущж, поустинши XI.2. – transmitto, misi, missus 3 XI.2.

отъринжти, ринж, ринкниши VI.10. – repello, pepuli, pulsus 3 VI.10.

отъсълати, сълж, сълкниши XI.2. – amando 1 XI.2.; отъсълати добръ *изр.* III.1. – amando 1 III.1.

отъсѫдоу ирч. III.2.; VII.3. – ex hoc mundo *изр.* VII.3.; unde *adv.* III.2.

отъходженіе *ср. р.* VII.3. – migratio, onis f VII.3.

отъцъ м. р. XV.6. – Pater, tris m XV.6.

отъчество *ср. р.* II.1.; VI.2.; VII.1.; IX.12. – patria, ae f II.1.; VI.2.; VII.1.; IX.12.

ѹчишати, ѹчицајж, ѹчицајниши VI.3. – purgo 1 VI.3.

ѹчиженіе *ср. р.* IV.5. – expurgatio, onis f IV.5.

П

палимъ *CCP* адв. като прил. XIII.2. – flammans, antis XIII.2.

палица *жс. р.* XI.1. – virga, ae f XI.1.

памать *жс. р.* I.1. – memoria, ae, f I.1.; безъпаматьнъ прил. VIII.1. – in oblivione *изр.* VIII.1.

патриархъ *м. р.* XV.3. – patriarcha, ae m XV.3.

паж : паж же *изр.* XII.2. – sive *adv.* XII.2.; и хотѣше томоу ино любъзниши быти паже *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6.

пажкъ *м. р.* V.3. – aranea, ae f V.3.

печаловати сѧ, печалоујж сѧ, печалоујниши VI.3. – tristor 1 VI.3.

печаль *жс. р.* VI.6.; XI.3.; XI.5. – angor, oris m VI.6.; maeror, oris m XI.3.; tribulatio, onis f XI.5.

песци сѧ, пекж сѧ, печеши сѧ V.1. – sollicitor 1 V.1.

писаніе *ср. р.* XI.1. – Scriptura, ae f XI.1.

по предл. I.2.; II.3.; VIII.8.; X.4.; XIV.2. – ex *praep.* I.2. ; per *praep.* VIII.8.; X.4.; XIV.2.; post *praep.* II.3.; по въсси шкърстнви страны шное изр. X.6. – per universam circa regionem изр. X.6.; и по съмь изр. VI.7. – post haec изр. VI.7.; по лѣпогѣ изр. I.5. – eleganter *adv.* I.5.

повеліа ж. *p.* – mandatum, i n

повелѣнъ *МСП* от повелѣти VIII.6. – mandatum, i n VIII.6.

повелѣти, —вѣлѣж, —вѣлиши VII.5.; VIII.5.; XIV.1. – iubeo, iussi, iussus 2 VII.5.; XIV.1.; mando 1 VIII.5.

повоевати, воюж, воюеши XII.5. – deopulor 1 XII.5.

поворѣци: повръженъ быти изр. VIII.3. – electus iacere VIII.3; себе повръже изр. IX.3. – prosterno, stravi, stratus 3 IX.3.

пovѣсть ж. *p.* I.5. – historia, ae f I.5.

подавати, —ваиж, —ваиши XV.5. – tribuo, tribui, tributus 3 XV.5.

подание *ср. p.* XII.5. – obedientia, ae f XII.5.

подвигнѣти сѧ, двигнж, двигнеши V.5.; VII.11. – certo 1 VII.11.; supergredior, gressus sum, gredi 3 V.5.;

подвигъ м. *p.* VII.10. – certamen, minis n VII.10.

подобати, подобаиж, подобаиши : подобаютъ VI.2.– oportet v. *impers.* VI.2.

подобънъ прил. II.2.; X.1. – congruus 3 II.2.; similis, e X.1.

подражавати: ниум' же мынкє подражаває жительство изр. III.3. – vitam imitare III.3.

подражити, подражж, подражиши III.3. – imito 1 III.3.

подробъноу прил. I.1. – minutim *adv.* I.1.; подробноу видѣн'наа сказаше X.1. – significo 1 X.1.

подъяти, имж, имеши I.1. – suscipere, suscipio, serpi, ceptus, 3 I.1.; тлю же никакоже пътем'шє изр. VIII.6. – omni corruptione liberum VIII.6.

показати, кажж, кажеши VIII.2. – exhibeo, hibui, habitus 2 VIII.2.

покарати, —раиж, —раиши XIII.1. – corripio, ripui, reptus 3 XIII.1.

поклонение *ср. p.* : колѣномъ твореши изр. VI.6. – genua flectere изр. VI.6.

покорити, —риж, —риши XII.5.; XII.5. – subdo, didi, ditus 3 XII.5.; subiecio, ieci, iectus 3 XII.5.

покровъ м. *p.* VI.12. – tegumentum, i m VI.12.

покрыти, кръиж, кръиши XI.3. – contego, texi, tectus 3 XI.3.

положити, —ложж, —ложиши V.2.; VII.8.; IX.6.; IX.9.; X.3.; XV.5. – collocо 1 IX.6.; condo, didi, ditus 3 IX.9.; pono, posui, positus 3 V.2.; VII.8.; X.3.; XV.5.

полоуѫати, полоуѫайж, полоуѫаиши XIV.1.; XIII.8. – concedo, cessi, cessus 3 XIV.1.; tribuo, tribui, tributus 3 XIII.8.; исцѣленіе полоуѫати изр. X.5. – sanitati restitui изр. X.5.

полз: до полоу изр. XIII.8. – medietas, tatis f XIII.8.

пользънъ прил. XIII.4. – utilis, e XIII.4.

помнати, —наиж, —наиши VI.6. – recolo, colui, cultus 3 VI.6.

помолити сѧ, молиж, молиши VII.1. – orationem facere VII.1.

помощь ж. *p.* VI.14. – auxilium, ii n VI.14.

помрачати: сльзами помрачаемы вѣхоу изр. IV.10. – caligo 1 IV.10.

попоудити: попоужденоу быв'шоу изр. VIII.5. – coactus fuit изр. VIII.5.

поблѣдати, —даиж, —даиши XII.5. – obtineo, tinui, tentus 2 XII.5.

попечение *ср. p.* IV.5. – cura, ae f IV.5.

попърати, поперж, попереши V.4. – conculco 1 V.4.

попоужение *ср. p.* XI.1. – permissio, onis f XI.1.

послѣдовати, —доуиж, —доуиши VI.10.; VII.4. – inhaerens vestigiis *изр.* VI.10.; sequor, secutus sum 3 VII.4.

послѣждѣ нрч. II.2. – postmodum *adv.* II.2.

послѹшати, —шалж, —шалюши XIV.1. – obtempero 1 XIV.1.

посовѣница жс. р. VI.14. – singularis, e VI.14.

поставити, —влж, —виши XII.3. – constituо, tui, tutus 3 XII.3.

постелѧ жс. р. IV.5. – lectilus, i m IV.5.

постъ м. р. III.1.; III.3.; VII.2. – ieunium, i n III.1.; III.3.; VII.2.

посылати, посылж, посылюши XIII.5.; XIV.1. – mitto, misi, missus 3 XIII.5.; XIV.1.

потрѣбовать, трѣбоуиж, трѣбоуиши XIII.8. – peto, petivi (petii), petitus 3 XIII.8.

поѹчательно: бѣ въ оѹмѣ поѹчательно *изр.* XIII.7. – animo meditor *изр.* XIII.7.

приближати са, —жаиж, —жаиши – без съотв.: не възможи никомъ же миноути приблыжающими се *изр.* VIII.4. – nullus transire posset *изр.* VIII.4.

прибѣжице ср. р. V.2. – refugium, i n V.2.

привидѣніе ср. р. V.1. – spectrum, i n V.1.

приводити, вождж, водиши VI.3. – restituo, restitui, restitutus 3 VI.3.

принимати, юмлж, юмлюши III.4. – capio, cepi, captus 3 III.4.

принити, идж, идёши IV.11.; VI.1.; VI.4.; VI.4.; VI.7.; XV.1. – accedo, cessi, cessus 3 VI.7.; accurro, cucurri, cursum 3 VI.4.; egredior, gressus sum, gredi 3; pervenio, veni, ventus 4; VI.4.; venio, veni, ventus 4 IV.11.; VI.1.; appello, puli, pulsus 3 XV.1.

прилагати, —гаиж, —гаиши VII.2. – addo, addidi, additus 3 VII.2.

прилежънѣ прил. IX.1. – supplex, cis IX.1.

принести, несж, несши XV.5. – affero, tuli, latus, ferre 3 XV.5.; въ юже принести XIV.3. – ad efferendum XIV.3.

припасти, падж, падёши VI.7. – procumbo, cubui, cubitum 3 VI.7.

присно нрч. XV.6. – semper *adv.* XV.6.

приспѣти, —ѣиж, —ѣиши XIII.1. – pervenio, veni, ventus 4 XIII.1.

притѣкати, каиж, каиши XV.5. – curro, cucurri, cursus 3 XV.5.

приходити, хождж, ходиши X.5. – accedo, cessi, cessum 3 X.5.

приѹть м. р. XV.3. – coetus, us m XV.3.

приѹашати са, приѹашаиж са, приѹашаиши са III.3. – victito 1 III.3.

приꙗти, имж, имёши VII.5.; VIII.6.; XIII.2. – suscipio, cepi, ceptus 3 VII.5.; accipio, cepi, ceptus 3 XIII.2., exsequor, secutus sum, sequi VIII.6.

праваждати, —даиж, —даиши XV.1. – committo, misi, missus 3 XV.1.

прозъваніе X.1. – [X.1.]

прогти, идж, идёши IX.11. – egredior, gressus sum, gredi 3 IX.11.

пролѣтънѣ прил. VI.7. – vernus 3 VI.7.

прорѹскъ: прорѹско слово *изр.* V.5. – propheticus 3 V.5.

просиати, синаиж, синаиши XIII.3. – claresco, rui 3 XIII.3.

прославити, славлж, славиши IX.7. – glorifico 1 IX.7.

просто реци *изр.* XI.2. – simplici verbo *изр.* XI.2.

протатъ м. р. XII.4. – Protatus, i m XII.4.

проѹ XI.5. – [XI.5.]

прощеніе ср. р. XIV.1. – postulatum, i n XIV.1.

прѣываніе ср. р. VI.6. – mansio, onis f VI.6.

пребывать, —вајж, ваяши II.3. – ex(s)to 1 II.3.; пребывать житие изр. III.3. – vitam agere изр. III.3.

пребыти, вждаж, вждеши V.7.; VII.2. – maneo, mansi, mansurus 2 V.7.; habitus 1 VII.2.

пребести, везж, везеши VI.2. – traduco, duxi, ductus 3 VI.2.

пребдати, дамъ, даси VII.7. – trado, didi, datus 3 VII.7.

пребдъстательство ср. р. I.3. – patrocinium, ii n I.3.

пребдъстать, станж, станеши V.1.; VI.15.; VII.6. – adesto (adsum) VI.15.; desino, sivi, situs 3 V.1.; consisto, stiti 3 VII.6.

пребдѣлъ м. р. XV.1. – finis, is m XV.1.

пребзъгти, —зъриж, —зъриши VII.4.; VIII.1.; VIII.8.; IX.5. – despicio, spexi, spectus 3 VII.4.; VIII.8.; IX.5. – patior, passus sum 3 VIII.1.

пребити, идж, идеши II.2.; XV.1. – appello, puli, pulsus 3; migro 1 II.2.; praetereo, ii, itus XV.1.

пребірасънъ прил. VI.4. – speciosissimus 3 VI.4.

пребподобънъ прил. I.5.; II.1.; VII.10.; IX.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.6.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.4. – sanctus 3 I.5.; IX.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.5.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.4. venerabilis, e II.1.; VII.10.; Parasceve, es XIII.6.

пребвѣтълъ прил. VI.7.; IX.2. – gloriosus 3 IX.2.; sacrosanctus 3 VI.7.

пребсватъ прил. VII.4.; XV.6. – sanctus 3 VII.4.; XV.6.

пребславъ м. р. XIV.3. – Preslava, ae f XIV.3.

пребславънъ прил. II.2. – famosus 3 II.2.

пребстолъ м. р. VII.6.; IX.2. – solium, ii n IX.2.; tribunal, alis n VII.6.

пребтваряти, —тваряж, —тваряющи V.1. – transfigurare sese formas изр. V.1.

погустити, поущж, поустыши – transmitto, misi, missus 3

погустыни жс. р. III.3.; V.7.; VI.2.; VI.3.; VI.4.; VI.14. – solitudo, tudinis f V.7.; VI.3.; VI.4. eremus, i f III.3.; VI.2.; VI.3.; desertus 3 VI.14.

погустынънъ прил. III.3.; VI.6. – solitaris, e; VI.6.; solitudo, tudinis f III.3.

пърица жс. р. XV.4. – stadium, ii n XV.4.

пътица жс. р. V.4. – avicula, ae f V.4.

пъчела жс. р. виж бъчла

пѣние ср. р. IV.7. – canticum, i n IV.7.

пѣши нрч. XV.4. – pes, pedis m XV.4.

Патъка жс. р. I.1.; II.1.; II.2.; [III.1.]; V.2.; VII.10.; IX.5.; XIII.1. – Parasceva, ae, f I.1.; II.1.; II.2.; III.1.; V.2.; VII.10.; IX.5.; XIII.1.

путь VIII.4. – via, ae f VIII.4.

Р

раба жс. р. VI.10.; VI.10.; VII.4.; VIII.1. – ancilla, ae f VII.4.; VIII.1.; famula, ae f VI.10.; raupercula, ae f VI.10.

рабыни жс. р. IV.5. – ancylla, ae f IV.5.;

ради задл. VII.4. – propter praep. VII.4.; ради христови изр. I.1.; II.2. – Christus, i m I.1.; II.2.

радовать са, радуюж, радуюющи VI.3. – gaudeo, gavisus sum 2 VI.3.

радость жс. р. X.3. – gaudium, ii n X.3.; зѣльна радость изр. XIV.2. – gaudium, ii n XIV.2.

ражденијти са, —раждьгж, —раждъжющи III.2.; XIII.2. – succendo, cendi, census 3 III.2.; inflammor 1 XIII.2.

разаряти, —рѧж, —рѧющи V.3. – disrumpo, rupi, ruptus 3 V.3.

развѣ нрч. /предл. VI.14.; XI.3. – praeter praep. VI.14.; nisi illud изр. XI.3.

разити, идж, идеши VIII.8. – dispergo, spersi, spersus 3 VIII.8.

различинъ прил. V.1.; XV.5.; – diversus 3 XV.5.; varius 3 V.1.;
разумъ м. р. V.3. – animus, i m V.3.;
разумѣти, —мѣж, —мѣши VI.3.; VII.3. – intellego, lexi, lectus 3 VI.3.; VII.3.
рака ж. р. IX.6.; XIII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5. – tumba, ae f IX.6.; XIII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5.
распрѣжение ср. р. VI.3. – dissolutio, onis f VI.3.
распрострѣти, —стѣрж, —стѣреши XIII.3. – diffundo, fudi, fusus 3 XIII.3.
растѣлити са, —тѣлж, —тѣлиши VIII.1. – corrumpo, rupi, ruptus 3 VIII.1.
расъмотрити, съмоцирж, съмотриши VI.3. – considero 1 VI.3.
речи III.3.; XII.2. – [III.3.]; dico, dixi, dictus 3 XII.2. : просто речи изр. XI.2. – simplici verbo изр. XI.2.
римлянъ прил. XI.1. – Romanus 3 XI.1.
римъ м. р. XI.2. – Roma, ae f XI.2.
ровъ м. р. VIII.6. – fovea, ae f VIII.6.; ровъ глажбокъ изр. VIII.5. – fossa, ae f VIII.5.
родитель м. р. II.1.; III.1. – parens, entis mf II.1.; III.1.;
рѣка ж. р. VI.1.; VII.7.; IX.4.; XV.4. – manus, us f VI.1.; VII.7.; IX.4.; XV.4.

с

самодѣржъцъ м. р. XIV.2. – imperator, oris m XIV.2.
самъ твъ изр. XII.5. – ipse, ipsa, ipsum pron. XII.5.
свои мест. II.1.; V.5.; VI.10.; VII.3.; VII.4.; VII.7.; VIII.1.; IX.1.; IX.1.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.2.; XV.2.; XV.4. – proprius 3 XIV.1.; XIV.4.; suus 3 II.1.; V.5.; VII.3.; VIII.1.; IX.1.; IX.1.; XV.1.; XV.2.; XV.2.; [XV.2.]; tuus 3 VI.10.; VII.4.; [VII.7.]; [XV.4.]
свѣтильникъ м. р. IV.9. – lampas, adis f IV.9.
свѣтълость ж. р. IV.9.; IX.3. – claritas, tatis f IX.3.; lumen, minis n IV.9.;
свѣтълѣ нрч. XII.1. – clare adv. XII.1.
свѣтълъ прил. I.1; VI.1.; IX.2.; IX.4.; IX.6.; IX.8.; XII.3.; XII.4. – clarus 3 XII.4.; splendidus 3 (splendidior), I.1.; IX.8.; honorificus 3 IX.6.; illustris, e XII.3.; splendens, entis IX.2.; lucidus 3 VI.1.; [IX.4.]
свѣща ж. р. X.3.; XV.1. – candela, ae f X.3.; XV.1.
свата гора изр. XII.2.; XII.4. – Mons Sanctus изр. XII.2.; XII.4.
сватъ прил. II.1.; X.3.; XI.2.; XIII.2. – sanctus 3 II.1.; X.3.; [XIII.2.]; sacer, sacra, sacrum XI.2. : сице иже тамо вѣса стїа люботроуднѣ мѣста изр. VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7.; чистынъ сватъ изр. XI.2. – Sanctus, i m XI.2.;
священъ XIV.4. – sacer, sacra, sacrum XIV.4.
себѣ мест. III.2.; V.2.; VII.2.; VIII.3.; XIV.2. – se VII.2.; XIV.2.; sese III.2.; sibi ipsi pron. VIII.3.; suus 3 V.2.; оудржевати себѣ изр. III.3. – se affigere изр. III.3.
селеніе ср. р. VI.2. – habitaculum, i n VI.2.
сиксовъ прил. V.1.; VII.10.; VII.10.; XI.6. – similis, e V.1.; XI.6.; eiusmodi VII.10.; VII.10.
сила ж. р. VI.3. – magnitudo, tudinis f VI.3.
ситость ж. р. III.4. – satietas, tatis f III.4.
сице нрч. V.3.; V.5.; VI.1.; XIII.2.; XIV.1. – sic adv. V.3.; XIV.1.; ita adv. V.5.; XIII.2. [VI.1.]; сице иже тамо вѣса стїа люботроуднѣ мѣста изр. VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7.
сице оубо изр. VII.1. – huiusmodi VII.1.
скаредѣ нрч. III.3. – parce adv. III.3.

съверънънъ прил. VII.6. – sordidus 3 VII.6.

съгпътъръ м. р. XI.1. – sceptrum, i n XI.1.

слава ж. р. IV.9.; VII.11.; XIII.1.; XV.6. – fama, ae f XIII.1.; gloria, ae f IV.9.; VII.11.; XV.6.

славынъ прил. XII.2.; XII.4.; XIV.3.; XV.5. – almus 3 XII.4.; gloriosus 3 XII.2.; XIV.3.; sacer, sacra, sacrum XV.5.; славынъ: славынъ и дивынъ изр. II.3. – mirabilis, e II.3.; славынъ и цвсаръствовавыи градъ изр. XV.1. – regia urbs изр. XV.1.;

сладъкъ прил. IV.9. – suavis, e IV.9.

сласть: въ сладъст изр. XIII.2. – iucunde adv. XIII.2.

слово ср. р. V.7.; – verbum, i n V.7. : пророцеско слово изр. V.5. – propheticus 3 V.5.

сльзъце I.1. ср. р. – sol, solis m I.1.

съышати ся, съышајж ся, съышаюши ся XI.3. – audior 4 XI.3.

съышати, съышж, съышиши XIV.1.; XIV.2. – audio 4 XIV.1. intellego, lexi, lectus 3 XIV.2.

сльза ж. р. VI.7.; VII.3. – lachryma, ae f VI.7.; VII.3. съзами помрачаемы вѣхой изр. IV.10. – caligo 1 IV.10.

съзънъ прил. IV.1.; V.2.; VI.6. – lachryma, ae f IV.1.; V.2.; VI.6.

слоухъ м. р. X.6. – fama, ae f X.6.

смрдъ м. р. VIII.4.; VIII.5. – foetor, oris m VIII.4.; VIII.5.

смрдѣти, смрждж, смрдиши: смрдда СДП VIII.5. – foetidus 3 VIII.5.

снопъ м. р. V.1. – laqueus, i m V.1.

солоунъ м. р. XII.2. – Thessalonica, ae f XII.2.

спбхъ м. р. XIV.1. – festinatio, onis f XIV.1.

срьдьце ср. р. III.3.; IV.10.; VI.6.; XIII.2.; XV.4. – cor, cordis n III.3.; IV.10.; VI.6.; XIII.2.; XV.4.

срѣтеніе ср. р. IV.5.; XV.4. – occursum, us m IV.5.; XV.4.

старъ прил. XII.1. – senior comp. ex senex XII.1.

стенание ср. р. IV.2.; VI.6. – suspirium, ii n IV.2.; VI.6.

стлъпъ м. р. VIII.3.; VIII.5. – turris, is f VIII.3.; VIII.5.

стлъпникъ м. р. VIII.3.; VIII.5. – turricola, ae m VIII.3.; VIII.5.

стојати, стојж, стојши : окресть стојати изр. IX.2. – circumsto, steti, staturus 1 IX.2.

страна ж. р. X.4.; X.4.; XV.1. – provincia, ae f X.4.; XV.1.; regio, onis f X.4.; по въсии шкъръстнъи страны юное X.6. – per universam circa regionem X.6.

страхъ м. р. – timor, oris m

страшънъ прил. VII.6. – tremendus 3 VII.6.

стондень ж. р. III.3. – frigus, oris n III.3.

съ предл. VII.6.; IX.2.; X.3.; X.3.; X.5.; XII.2.; XII.2.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.2.; XV.2.; XV.3.; XV.3.; XV.3.; XV.4.; XV.5.; XV.6. – cum *praep.* VII.6.; IX.2.; X.3.; X.3.; X.5.; XII.2.; XII.2.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.2. [XV.2.]; XV.3.; XV.3.; [XV.3.]; XV.4.; XV.5.; XV.6.; въси сѫчиин съ нимъ изр. XV.4. – quique cum illo fuerant изр. XV.4.; съ дръзновение изр. IX.3. – fiducialiter adv. IX.3.; съ тъщаниемъ изр. XIV.4. – celeriter XIV.4.; съ чистииж изр. XIV.4. – reverenter adv. XIV.4.; съ оусръдиюмъ оустгъвахъ въ дѣлъ изр. VIII.5. – in fodiendo VIII.6.

съборъ м. р. XI.3. – coetus, us m XI.3.

съвѣдѣтель м. р. II.3. – testes, is m II.3.

съвѣдѣтельствовати, —сѹиј, —сѹиеши XII.4. – testificor 1 XII.4.

съвѣтъ м. р.: оумыслити съвѣтъ изр. XIII.4. – inire consilium XIII.4.

съказати, кажж, кажеши IV.3. – demonstro 1 IV.3.; подробъноу видѣниа съказати изр. X.1. – significo 1 X.1.

съказовати, съказујж, съказуеши II.3. – narro 1 II.3.

съконъудти сѧ, конъудиж, конъудеши : нѣдouгомъ лютымъ болѣвъшоу сконъудти се изр. VIII.3. – gravi morbo interire VIII.3.

съкровище *ср. р.* IX.2.; XIII.2.; XIII.8. – thesaurus, i m IX.2.; XIII.2.; XIII.8.

съликъствовати, ликъствоујж, ликъствоуеши IV.9. – choro iungere IV.9.;

сълоучити сѧ, —лоуујж сѧ, —лоучиши сѧ VIII.3.; VIII.8. – contigo, tigi, tactus 3 VIII.3.; res quae contigerat изр. VIII.8.; de eo quod accidisset изр. VIII.7. – о сълоучышимъ сѧ изр. VIII.7. сълоучити сѧ, слоуујж, слоучиши VIII.8. – casus, us m VIII.8.

съматрятти, —тряујж, —тряеши IV.4. – considero 1 IV.4.

съмрть јс. р. II.3. – otium, i n II.3.

съмѣреніе : къ съмѣренію изр. XIV.1. – humilitatem significare изр. XIV.1.

съмѣренъ *МСП* от съмѣрити III.3. – humilis, e III.3.

сънити, идж, идеши VIII.5. – descendō, scendi, scensus 3 VIII.5.

сънъ м. р. IX.2. – somnus, i m IX.2.

съпѣдати : сънѣдаюмъ бѣше изр. VI.6. – consummo 1 VI.6.

съпости, съпасж, съпасеши III.3. – salvo 1 III.3.

съпасъ м. р. XV.6. – Salvator, oris m XV.6.

съплати, съплиж, съпиши XI.4. – obdormio 4 XI.4.

съповѣдати, —далиж, —даиеши I.5. – ennarro 1 I.5.

съповѣдѣти, повѣмъ, повѣси, вѣмъ, вѣси I.1.; IV.1. – ennarro 1 I.1.; effor 1 IV.1.

съподобити, подоближ, подобиши VII.6. – dignam facere изр. VII.6.

съпрѣбываніе *ср. р.* IV.9.; – contubernium, ii n IV.9.;

съпрѣгъ м. р. IV.5. – iugum, i n IV.5.

съпѣтъница јс. р. VI.15. – comes, mitis f VI.15.

съождъ м. р. XI.2. – vas, vasis / vasum, i n XI.2.

сътворити, творијж, твориши II.2.; V.1. – edo, edidi, editus 3 II.2.; manifesto 1; paro 1 V.1.

сътрѣпѣти, сътрѣплиж, тѣриши III.2. – sustineo, tinui, tentus 2 III.2.

сътѣкати, —калиж, —каеши XV.1. – concurro, cucurri, cursus 3 XV.1.

сътажати, сътажж, сътажеши V.3.; – consequor, secutus sum sequi 3 V.3.;

сынъ м. р. VI.10.; XII.1. – filius, ii m VI.10.; XII.1.

съ, си, се *мест.* I.5.; II.1.; IV.10.; V.1.; V.4.; VIII.2.; IX.12.; XI.3.; XI.6.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIII.7.; XIV.1.; XIV.2.; XV.2. – hic, haec, hoc *praep.* I.5.; II.1.; IV.10.; IV.10.; V.1.; V.4.; IX.12.; XI.3.; XI.6.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIV.1. – omnis, e; ille, illa, illud *praep.* VIII.2.; [XIII.7.]; iste, ista istud *praep.* XIV.2.; qui, quae, quod *praep.* XV.2.; да тако сиа они оуслышиша изр. IX.2. – quibus auditis изр. IX.2.; о семъ изр. IV.9. - [IV.9.];]

съревро *ср. р.* XIII.5.; XIII.8. – argentum, i n XIII.5.; XIII.8.

съръ м. р. XII.2. – Saer, ris m XII.2.

сѣсти, садж, седеши IX.2. – sedeo, sedi, sessus 2 IX.2.

сѣтованіе *ср. р.* XI.3.; XI.6. – tristitia, ae f XI.3.; XI.6.

са *мест.* VI.1. – se *pron.* VI.1.

сѫдъ м. р. IV.5. – iudicium, i n IV.5.

Т

тако нрч. V.7.; VI.3.; IX.5.; XII.2. – sic *adv.* VI.3.; IX.5.; *hac via изр.* V.7.:[XII.2.]; и тако изр. VII.7. – hoc modo *изр.* VII.7.; нъ ни тако изр. VIII.1. – verum ne hoc quidem modo *изр.* VIII.1.;

такожде нрч. XII.2. – quoque *adv.* XII.2.; necnon *adv.* XII.2.

тамо нрч. II.2.; III.3.; IV.4.; IV.5.; VI.2.; VI.7.; VII.1.; VIII.5.; XII.5.; XIV.4. – ibi IV.4.; VI.7.; *ibidem adv.* VII.1.; in eam *изр.* VIII.5.; illic VI.2.; in illa *изр.* III.3.; huic *pron.* IV.5.; ubi II.2.; [XII.5.]; [XIV.4.]; сице иже тамо въса сватая люботроуднѣ мѣста *изр.* VI.7. – universa illic existentia loca sacra sollicite *изр.* VI.7.

твои мест. V.6.; VI.10.; VII.4.; VII.6. – tuus 3 V.6.; VI.10.; VII.4.; VII.6.

творити, твориц, твориши VI.5.; X.4. – gero, gessi, gestus 3 VI.5.; operor 1 X.4.; творити : молитвж творити IX.1. – ad orandum *изр.* IX.1.; творити : мольбы творити *изр.* IX.1. – deprecor 1 IX.1.

тревение *ср. р.* V.1.; – aberrare *inf. ex* aberro 1 V.1.;

тогъда нрч. IV.1. VIII.3.; IX.8. – eo tempore *изр.* VIII.3.; tunc *adv.* IV.1.; IX.8.

тоже: въ тоже врема *изр.* XII.1. – eodem tempore *изр.* XII.1.

тои томити, томлїж, томиши III.2. – exerceo, exercui, exercitus 2 III.2.

томленіе : въсегдашно томленіе *ср. р.* IV.3. – disciplina, ae f IV.3.

топль прил. VI.7. – fervidus 3 VI.7.

точити, точж, точиши VI.6. – mano 1 VI.6.

тракія *ж. р.* I.3. – Thracia, ae f I.3.

трибалъ *м. р.* XII.2. – Triballi, orum m XII.2.

тръново *ср. р.* I.3. – Ternovium, ii n I.3.

тръновъ прил.; XIV.3.; XV.1. – Ternovo XIV.3.; XV.1.

тръгети, тръплиж, тръпиши VIII.5.; IX.10. – patior, passus sum 3 VIII.5.; toleraro 1 IX.10.

тръбовати, тръбоуциж, тръбоуиши VI.14. – postulo 1 VI.14.

труду *м. р.* VII.2.; VII.2. – labor, oris m VII.2.; VII.2.

трупъ *м. р.* VIII.5.; VIII.8. – cadaver, eris n VIII.5.; VIII.8.

тоу VIII.4.; XIV.3. – inibi VIII.4.; [XIV.3.]; тоу нѣкъде нрч. VIII.3. – alibi illic *изр.* VIII.3.

тъ та то мест. I.1.; I.2.; I.4.; II.2.; IV.4.; VI.7.; IV.10.; IV.10.; V.1.; V.1.; V.3.; V.5.; VI.7.; IX.2.; IX.6.; IX.6.; IX.7.; IX.2.; X.1.; X.3.; X.4.; X.6.; XI.1.; XI.3.; XII.1.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.4.; XIII.7.; XIV.1.; XIV.1.; XV.5. – hic, haec, hoc *pron.*I.4.; IV.4.; V.3.; XI.1.; XII.1.; XIII.2. ille, illa, illud *pron.* V.5.; IX.2.; IX.6.; X.6.; is, ea, id *pron.* I.2.; II.2.; IV.10.; IV.10.;V.1.; IX.7.; X.4.; XV.5.; iste, ista, istud *pron.* XIII.4.; idem, eadem, idem *pron.* I.1.; VI.7.; XIV.1.; [V.1.]; [IX.6.]; [X.1.]; [IX.2.]; [X.1.]; [XI.3.]; [XIII.1.]; [XIII.7.]; [XIV.1.]; corpus, eris n X.3. и хотѣше томоу ино любезнѣше быти паче *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6.; почи же тои *изр.* X.1. – eadem nocte *изр.* X.1.; тъ иже *изр.* IV.1. – is IV.1.; тъ: то само *изр.* III.4.; ipse, ipsa, ipsum *pron.* III.4.

тъждє X.1. – hic, haec, hoc X.1.

тъчиц *нрч.* I.4; IV.4.; IV.10. – solum *adv.* I.4; praeter *praep.* IV.4.; tantummodo IV.10.; тъчиц: юдинъ тъчиц *мест.* III.3. – eum solum *изр.* III.3.; нъ тъчиц... нъ и *изр.* X.4. – ne solum...sed *изр.* X.4.; не тъчиц...нъ и *изр.* VIII.5. – ne solum...sed et *изр.* VIII.5.

тъцаніе *ср. р.* XIV.4. – festinatio, onis f XIV.4.; съ тъцаниемъ *изр.* XIV.4. – celeriter *adv.* XIV.4.

ты мест. VI.2.; IV.6.; VI.8.; VI.9.; VI.13.; VI.13.; VI.14.; VI.14.; VI.16.; VII.4. – tu *pron.* VI.2.; IV.6.; VI.8.; VI.9.; VI.13.; VI.13.; VI.13.; VI.14.; VI.14.; VI.16.; VII.4.

тъла *ж. р.* VIII.1. – putredo, dinis f VIII.1.; тлю же никакоже пѣмъше *изр.* VIII.6. – omni corruptione liberum *изр.* VIII.6.

тълесънъ прил. VI.3. – corpus, oris n VI.3.

тъло ср. р. III.1.; VI.2.; VII.8.; VIII.1.; VIII.6.; IX.5.; IX.10.; XIII.6.; XIV.3. – corpus, oris n III.1.; VI.2.; VII.8.; VIII.1.; VIII.6.; IX.5.; XIII.6.; XIV.3.; cadaver, eris n IX.10.

оу

оутекомъ оустрьмити са изр. X.2. – impetu facto изр. X.2.

оутрьна: къ оутрьни изр. IX.2. – ad matutinum tempus IX.2.

оубо съюз I.2.; I.5.; II.1.; III.1.; V.3.; V.5.; V.7.; VI.3.; VI.4.; VIII.3.; XI.6.; XIII.1. – enim coniunct.; ergo adv. II.1.; igitur coniunct.V.3.; itaque adv. I.5.; XI.6.; XIII.1.; proinde adv.VI.4.; quare adv. III.1.; quidem adv. VI.3.; siquidem coniunct.VIII.3.; vel coniunct.I.2.; [V.5.]; [V.7.]; [VI.3.]; оубо ѧко же изр. XI.2. – ergo adv. XI.2.; нынѣ оубо изр. VI.15. – ergo adv. VI.15.

оубогъ прил. VI.10.; VI.15.; VII.4.; VII.5. – pauper, -pera, -perum VII.4.; pauperculus 3 VI.10.; VI.15.; VII.5.; и ѧко оубо изр. XV.1. – ut primum изр. XV.1.

оувѣдѣти, вѣмъ, вѣси XV.2. – cognosco, novi, nitus 3 XV.2.

оуглжблївати, — вайж, — вайеши VIII.6. – altius cavere VIII.6.

оудрьжати, дрьжж, дрьжиши XI.1.; XI.2.; XII.1. – obtineo, tinui, tentus 2 XI.2.; sustineo, tinui, tentus 2 XII.1.; potior, potitus sum 4 XI.1.

оудржевати себѣ изр. III.3. – se affigere изр. III.3.

оужасити са, оужашж, оужасиши XII.1. – perterrefacio, feci, factus 3 XII.1.

оужаснѣти, оужаснж, оужаснеши – obstupesco, stupui 3

оузда ж. р. – frenatus, i m

оукрасити, — ашж, — асиши IV.9.; V.5.; V.7. – adorno 1 V.7.; exorno 1 V.5.; orno 1 IV.9.

оукрашати, — шайж, — шаиеши II.1.; VII.2. – decoro 1 II.1.; VII.2.

оумиление VI.1. – [VI.1.]

оумъ м. р. I.5.; IV.7. – cor, cordis n; IV.7.; sensus, us m I.5.; вѣ поѹчательно въ оумѣ изр. XIII.7. – animo meditor изр. XIII.7.

оумыслити, мышлж, мыслиши : оумыслити съвѣтъ изр. XIII.4. – inire consilium изр. XIII.4.

оуслышати, — шж, шиши IV.9.; – audio 4 IV.9.; да ѧко сиа они оуслышиша изр. IX.2. – quibus auditis изр. IX.2.

оуспѣвати, — вайж, — вайеши : съ оусрьдиемъ оуспѣвахъ въ дѣлѣ изр. VIII.5. – in fodiendo изр. VIII.6.

оусрьдиє ср. р. IX.2.; XIV.1. – affectus, us m IX.2.; promptitudo, tudinis f XIV.1.; съ оусрьдиемъ оуспѣвахъ въ дѣлѣ изр. VIII.5. – in fodiendo изр. VIII.6.

оусрьдъно нрч. III.1. – ex animo изр. III.1.

оусрьдъствовати, — вонж, — вониеши XIII.8. – desidero 1 XIII.8.

оустроити, строиж, строиши XII.5.; XIV.4. – expleo, plevi, pletus 2 XIV.4.; redigo, egi, actus 3 XII.5.

оустрьмити са, –млж са, –миши са : оутекомъ оустрьмити са изр. X.2. – impetu facto изр. X.2.

оустрьмити са, –млж, –миши VII.1. – festina properare изр. VII.1.

оутварь ж. р. XI.2. – apparatus, i n XI.2.

оутрьнъ : къ оутрьны изр. IX.2. – hic ad matutinum tempus изр. IX.2.;

оутрине: на оутрьна изр. X.1. – ubi dies illuxisset изр. X.1.

φ

фράγγος *m. p.* XII.5.; XIII.5.; XIV.1. – Franci, orum m XII.5.; XIII.5.; XIV.1.
фράжъскъ прил. XV.1. – Franci, orum m XV.1.

Х

хвала: хвалоу възъсилати XIV.4. – gratias agere XIV.4.
хвалити сѧ, хвалиж сѧ, хвалиши сѧ V.4. – glorifico se *изр.* V.4.
ходити, хождаж, ходиши II.1.; VI.14. – ambulo 1 II.1.; deambulo 1 VI.14.
хождение *ср. р.* I.1. – peregrinatio, onis f I.1.
хотѣти, хотїж, хотиши – fio, factus sum, fieri; хотѣти: оваче и не хотѣти *изр.* VI.4. – invita licet *изр.* VI.4.; и хотѣше томоу ино любъзнише быти паue *изр.* XIII.6. – amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6.
храбрънѣ *ируч.* XII.2. – viriliter *adv.* XII.2.
храмъ *m. p.* VI.4.; VI.7. – aedes, is f VI.7.; templum, i n VI.4.
хранительница *ж. р.* VI.13. – conservatrix, cis f VI.13.
христовоулъ *m. p.* XII.4. – chrisobulia, ae f XII.4.
христовъ: ради христови *изр.* I.1.; II.2. – Christus, i m I.1.; II.2.; **христова мати** *изр.* VI.7. – Dei Genitrix *изр.* VI.7.
христолюбивъ *МДП като прил.* IX.1.; IX.3. – Christi amator *изр.* IX.3.; Christum amans *изр.* IX.1.
христолюбъцъ *m. p.* VII.8. – Christum amans *изр.* VII.8.
христосъ XV.6. – Christus, i m XV.6.
худъ V.4. *прил.* – summopere *adv.* V.4.
худѣ III.3. – insipide *adv.* III.3.; **худъ: мало и худѣ** *изр.* III.4. – modice et continenter *изр.* III.4.; **якоже худѣ** *изр.* V.4. – non secus ac vilis *изр.* V.4.

Ц

цариградъ XIII.5. – Constantinopolis, is f XIII.5.
царица *ж. р.* IX.2.; XV.2. – regina, ae f IX.2.; XV.2.
цвѣтъ *m. p.* VI.7. – flosculus, i m VI.7.
цркви *ж. р.* X.3.; XV.5. – basilica, ae f XV.5.; ecclesia, ae f X.3.
цркъвънъ *прил.* XI.2.; XV.3. – ecclesiasticus 3 XI.2.; XV.3.
цѣсарь *m. p.* V.6.; IX.7.; XII.1.; XII.1.; XIII.4.; XV.2. – rex, regis m V.6.; IX.7.; XII.1.; XII.1.; XIII.4.; XV.2.
цѣсарьскъ XI.2.; XV.5. – imperium, ii n XI.2.; urbs, urbis f XV.5.
цѣсарьствиє *ср. р.* XI.1.; XIII.8. – imperium, ii n XI.1.; regnum, i n XIII.8.
цѣсарьствовать: славынъ и цѣсарьствоуа градъ *изр.* XV.1. – regia urbs *изр.* XV.1.
цѣсарьстоуа градъ *изр.* VI.4.; XI.2.; XII.5.; XII.5.; XV.1. – Constantinopolis, is f VI.4.; XI.2.; XII.5.; XII.5.; regia urbs *изр.* XV.1.

Ѱ

ұасъ *m. p.* : въ вечеръныи ұасы *изр.* IX.1. – vesperi *adv.* IX.1.
четыре, четыри числ. XV.4. – quattuor XV.4.
чистъ *прил.* II.2. – castus 3 II.2.
чловѣколюбие *ср. р.* XV.6. – philanthropia, ae f XV.6.
чловѣколюбъцъ *m. p.* VII.4. – Amator hominum *изр.* VII.4.

ЧЛОВЕКъ *m. p.* IX.11. – homo, hominis m IX.11.

ЧУДО *ср. p.* I.2.; II.2.; II.3.; VIII.2.; X.4.; XIII.3. – miraculum, i n I.2; II.2.; VIII.2.; X.4.; XIII.3. prodigium, ii n II.3.; **ЧУДОССЕ** коупльно испльнити са изр. VIII.7. – miraculo percitus изр. VIII.7.

ЧУДЫНЪ прил. X.4. – admirabilis, e X.4.

ЧУЖДАТИ, —жадиц, —жадиеш *IX.2.* – admiror 1 IX.2.

ЧУСТЬ ж. *p.* XIV.3.; XIV.4. – honor, oris m XIV.4.; pompa, ae f XIV.3. съ чустинъ изр. XIV.4. – reverenter *adv.* XIV.4.

ЧУСТЬНЪ прил. VI.7.; XIII.2.; XV.4. – honorabilis, e XIII.2.; venerandus 3 VI.7.; [XV.4.]; **ЧУСТЬНЪ:** камы чустынъ изр. XIII.5.; XIII.5. – lapis pretiosus изр. XIII.5.; XIII.5.; чустынъ сватъ изр. XI.2. – Sanctus, i m XI.2.;

ЧУТО мест. VI.5.; XIII.6. – quid *pron.* VI.5.; XIII.6.

ЧУСТО нрч. IV.9.; VI.6. – frequenter *adv.* IV.9.; frequentissime *adv.* VI.6.

ЧУСТЪ прил. IV.2. – creber, bra, brum IV.2.

ЧУСТЬ ж. *p.* I.2. – pars, partis f I.2.

Ю

ЮНОСТЬ ж. *p.* VI.10. – adolescentia, ae f VI.10.

ЮНОША *m. p.* VI.1. – iuvenis, is m VI.1.

Я

ЯВИТИ са, явлиж, явиши [I.1.] IV.11.; – appareo, parui, pariturus 2 I.1.; IV.11.;

ЯВЪ сътворити въсемъ VIII.8. – manifesto 1 VIII.8.

ЯВЛЕНЪ: явленынъ крѣпъцѣ нрч. XII.1. – fortiter *adv.* XII.1.

ЯКО нрч. /съюз III.3.; VII.6.; VIII.4.; VIII.8.; VIII.8.; XIV.2. – quoniam *coniunct.* VII.6.; ita quod *coniunct.* [III.3.]; VIII.4.; tamquam *adv.* VIII.8.; seu *coniunct.* VIII.8.; [VIII.8.]; cum *coniunct.* XIV.2.; да яко сиа они оуслышаша изр. IX.2. – quibus auditis изр. IX.2.; и яко оубо изр. XV.1. – ut primum изр. XV.1.; яко оубо изр. XIV.1. – haec ubi изр. XIV.1. яко аще и изр. XIII.8. – etiamsi *coniunct.* XIII.8.; же яко изр. VI.14. – vero *adv.* VI.14.

ЯКОЖЕ нрч. V.3.; V.3.; V.5.; V.5.; VI.3.; VI.7.; VIII.5.; IX.2.; XII.4.; XIII.2.; XIV.1. – ad instar изр. V.3.; quemadmodum *adv.* XII.4.; sicut *coniunct.* VI.3.; XIV.1.; sicuti *coniunct.* XIII.2.; tamquam *adv.* V.3.; VI.7.; IX.2. [V.5.]; ut *coniunct.* VIII.5.; и яко же изр. XV.2. – [XV.2.]; оубо яко же изр. XI.2. – ergo XI.2.; яко же овьчан ىемоу вѣ изр. IX.1. – prout consueverat изр. IX.1.; яко же хоудѣ изр. V.4. – non secus ac vilis изр. V.4.

Я

ЯДИНОРОДЫНЪ прил. VI.10. – unigenitus 3 VI.10.

ЯДИНЪ числ. VII.2.; VII.2.; IX.4. – *pron.* unus 3 IX.4.; solus 3 VII.2.; VII.2. **ЯДИНЪ ТЪЧИЖ** изр. III.3. – eum solum изр. III.3.;

ЯЛЕНА ж. *p.* XV.2. – Elena, ae f XV.2.

ЯЛЕНЪ *m. p.* XIII.2. – cervus, i m XIII.2.

ЯПИВАТАРЪ *m. p.* II.1.; VII.2.; IX.12.; XIV.3. – Epivati, orum m II.1.; VII.2.; IX.12.; XIV.3.

ЯПИСКОПЪ *m. p.* II.2.; XII.3. – episcopus, i m II.2.; XII.3.

ЯСТЬСТВО *ср. p.* V.3.; V.5.; VI.11. – animus, i m; natura, ae f V.5.; sexus, us m V.3.; VI.11.

ЯУФИМИА ж. *p.* X.1. – Euphemia, ae f X.1.

ευθίμιος *m. p.* II.2. – Euthimius, i m II.2.

καψέ ιρχ.: отъ καψέ изр. VIII.5. – cum *coniunct.* VIII.5.

Α

ατι, имж, имеши IX.4. – apprehendo, prehendi, prehensus 3 IX.4.

αти са: б'єгou се ють изр. III.3. – fugam iniit изр. III.3.

Φ

φεττалия ж. *p.* XII.2. – Thessalia, ae f XII.2.

ЛАТИНСКО-СТАРОБЪЛГАРСКИ РЕЧНИК

А

a(b) *praep.* V.4.; VI.10.; VII.5.; VII.6.; VII.8.; XI.3.; XV.4. – отъ *предл.* V.4.; VI.10.; VII.6. [VII.5.]; VII.8.; XI.3.; XV.4.; sermotam a rumoribus vitam agere изр. VIII.3. – безмъвъстовати, –вояж, –вояеши VIII.3.

abeo, ii, itus, ire XIV.4. – ити, идж, идеши XIV.4.

aberrare *inf. ex aberro* 1 V.1. – течениe *ср. р.* V.1.

ac *coniunct.* I.1.; II.1.; III.3.; VII.2.; VIII.5.; XI.3.; XIV.4.; XV.3. – и съюз I.1.; [I.1.]; III.3.; VIII.5.; VII.2.; XI.3.; XIV.4.; же съюз XV.3.; non secus ac vilis изр. V.4. – такоже хоудѣ изр. V.4.

accedo, cessi, cессum 3 VI.7. – приити, идж, идеши VI.7.; приходити, хождж, ходиши X.5.

acceptum Deo изр. XIII.4. – богоугодънъ прил. XIII.4.

accipio, сери, ceptus 3 X.3.; XI.2.; XIII.2.; XIV.4. – възати, имж, имеши X.3.; XI.2.; XIV.4.; прияти, имж, имеши XIII.2.

accurro, cucurri, cursum 3 VI.4. – приити, идж, идеши VI.4.

acerrimus 3 VI.6. – лютъ прил. VI.6.

acta, orum n I.2. – дѣянине *ср. р.* I.2

ad *praep.* II.2.; III.3.; III.4.; VI.1.; VI.1.; VI.4.; VI.4.; VI.7.; VI.7.; VII.2.; VII.3.; VII.9.; VII.9.; XII.2.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.4.; XV.5. – въ *предл.* II.2.; VI.4.; VI.4.; до *предл.* III.4.; VII.9.; XIII.1.; къ *предл.* III.3.; III.3.; VI.1.; VI.7.; VI.7.; VII.2.; VII.9.; XII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5.; на *предл.* VI.1.; VII.3.; XII.2.; XIII.2.; XV.4. [XII.5.]; ad efferendum изр. XIV.3. – въ юже принести изр. XIV.3.; ad instar *indecl.* V.3. – такоже съюз V.3.; ad matutinum tempus изр. IX.2. – къ оутръни изр. IX.2.; ad orandum изр. IX.1. – молитвж творити изр. IX.1.; hic ad matutinum tempus изр. IX.2. – къ оутръны изр. IX.2.; usque ad diem изр. VII.9. – до дънe изр. VII.9.

addo, addidi, additus 3 VII.2. – прилагати, –гаиж, –гаиеши VII.2.

adesto (adsum) *imp.* VI.15. – прѣдъстати, станж, станеши VI.15.

adhuc *adv.* XII.2. – и юще изр. XII.2.

adipiscor, adeptus sum 3 VII.11. – въсприяти, имж, имеши VII.11.

admirabilis, е X.4. – юудънъ прил. X.4.

admiror 1 IX.2. – юуждати, –ждаиж, –ждаиеши IX.2.

adolescentia, ae f VI.10. – юность ж. *p.* VI.10.

adorno 1 V.7. – юкарасити V.7.

aedes, is f VI.7. – храмъ *m. p.* VI.7.

aemulor 1 III.1. – възревъновати, ревъноутиж, ревъноутиши III.1.
aer, aeris n XIV.2. – небо *ср. р.* XIV.2.
aestus, us m III.3. – знои *м. р.* III.3.
affecto 1 XIII.2. – бѣше желателно *изр.* XIII.2.
affectus, us m IX.2. – оуфърдните *ср. р.* IX.2.
affero, tuli, latus, ferre 3 XV.5. – принести, несѫ, несещи XV.5.
affigere se *изр.* III.3. – оудржувати себѣ *изр.* III.3.
afflictio, onis f VI.11. – озлобление *ср. р.* VI.11.
affligo, flixi, flictus 3 III.1. – изноурати, раиж, раюши III.1.
affor 1 I.2. – изреци, рекѫ, речеши I.2.
agito 1 III.3. – иставати, иставаиж, иставаюши III.3.
ago, egi, actus 3: sciebat quid ageret *изр.* XIV.2. – имѣаше камо дѣнижти сѧ *изр.* XIV.2.; sermotam a rumoribus vitam agere *изр.* VIII.3. – везмалъзвестовати, –воуж, –воутиши VIII.3.
alibi illic *adv.* VIII.3. – тоу нѣкъдѣ *изр.* VIII.3.
aliquis alius *pron.* IV.4. – ииъ мест. IV.4.;
aliquis IX.2.; IX.2. – нѣкъи IX.2.; IX.2.
alius *pron.* IV.4.; VI.12.; VI.12.; VI.14.; VI.16.; XIV.1. – дроугъ прил. VI.14.; ииъ прил. IV.4.; VI.12.; VI.12.; VI.16. ииъ прокъ *изр.* XIV.1.
allevo 1 IX.4. – въздвигнѣти, двигнѫ, двигнеши IX.4.
almus 3 XII.4. – славынъ прил. XII.4.
altius cavare *изр.* VIII.6. – оуглѣблїавати, оуглѣблїаваиж, оуглѣблїаваюши VIII.6.
altus 3 V.2. – вышынъ прил. V.2.
amabilius huic fieri potuisset *изр.* XIII.6. – и хотѣше томоу ино любъзниши быти пауе *изр.* XIII.6.
amando 1 III.1.; XI.2. – отъслати добре *изр.* III.1.; отъслати, селиж, селенши XI.2.
amator, oris m: Christi amator *изр.* IX.3. – христолюбивъ МДП като прил. IX.3.; Amator hominum *изр.* VII.4. – чловѣколюбъцъ *м. р.* VII.4.
ambulans, antis, ambulo 1 II.1. – ходащъ, ходити, хождѫ, ходиши II.1.
amen *indecl.* VII.6.; XV.6. – аминъ межд. VII.6.; XV.6.
amenter *adv.* XV.4. – любъзно нрч. XV.4.
amissio, onis f VI.3. – оставленіе *ср. р.* VI.3.
amo 1: Christum amans *изр.* VII.8.; IX.1. – христолюбивъ МДП като прил. IX.1. христолюбъцъ *м. р.* VII.8.
amor, oris m I.1. – любы: любъвъ ж. р. I.1.
amplexor 1 XV.4. – обити, обиж, обиеши XV.4.
ancilla, ae f IV.5.; VII.4.; VIII.1. – раба ж. р. VII.4. VIII.1.; рабыни ж. р. IV.5.
angelicus 3 III.3. – ангельскъ прил. III.3.
Angelus pacis VII.5. – ангелъ мирънъ *изр.* VII.5.
angelus, i m VII.5. – ангелъ *м. р.* VII.5.
angor, oris m VI.6. – пеураль ж. р. VI.6.
anima, ae f IV.8.; V.5.; VI.3.; VI.11.; VII.5.; VII.7.; XIV.1.; XV.4. – душа ж. р. IV.8.; V.5.; VI.3.; VI.11.; VII.5.; VII.7.; XIV.1.; XV.4.
animus, i m IV.5.; V.3.; – душъвънъ прил. IV.5.; разумъ *м. р.* V.3.; animo meditor *изр.* XIII.7. – бѣ пооучателъно въ оумѣ *изр.* XIII.7.; ex animo *изр.* III.1. – оуфърдъно нрч. III.1.
Anna, ae f XV.2. – анна ж. р. XV.2.
annus, i m V.7. – лѣто *ср. р.* V.7.

ante *praep.* VII.6. – [VII.6.]

apertus 3 XII.4. – отъкры́венье прил. от открытии, крыва́ж, крыва́ши XII.4.

apis, is f VI.7. – бзы́ла ж. р. VI.7.

apostolicus 3 III.1. – апостольский прил. III.1.

apostolus, i m X.3. – апостолъ м.р. X.3.

apparatum, i n XI.2. – оутварь ж. р. XI.2.

appareo, parui, pariturus 2 I.1.; IV.11. – ювити са, ювля́ж, ювиши [I.1.]; IV.11.

appello, puli, pulsus 3 XV.1. – пры́ти, ид́ж, идёши XV.1.

apprehendo, prehendi, prehensus 3 IX.4. – ати, им́ж, имёши IX.4.

aqua, ae f III.4.; XIII.2. – вода ж. р. III.4.; водя́нъ прил. XIII.2.

aranea, ae f V.3. – па́ижъ м. р. V.3.

Arbanenses, ium m XII.2. – арванитъскъ прил. XII.2.

arbitror 1 XIV.2. – мынѣти, мын́ж, мыниши XIV.2.

ardor, oris m III.2. – желание ср. р. III.2.

argentum, i n XIII.5.; XIII.8. – съре́бро ср. р. XIII.5.; XIII.8.

aroma, atis n X.3. – ароматъ м. р. X.3.

ars, artis f: omnis ars V.3. – въсъ V.3.

Asaenius, ii m XII.1. – асéнъ м. р. XII.1.; Ioannes Asaenius XII.1.; XV.2. – иоаннъ асéнъ XII.1.; XV.2.

ascensus, us m V.7.; VII.6. – въсходъ м. р. V.7.; VII.6.

assentio, sensi, sensus 4 XIV.1. – готовъ быти изр. XIV.1.

assequor, secutus sum, sequi 3 III.3. – достигнѣти, стигн́ж, стигнёши III.3.

assidue adv. XIII.7. – выи́нж нрч. XIII.7.

assum, affui, adesse: si possibilitas afforet изр. XIV.1. – аще моцънъ быти изр. XIV.1.

Atho, onis m XII.2. – афо́нъскъ прил. XII.2.

atque *coniunct.* II.3.; III.3.; V.5.; VI.1.; VI.3.; VI.4.; VI.7.; VIII.3.; XI.2.; XIV.1.; XV.1. – и съюз II.3.; III.3.; V.5.; VI.1.; VI.3.; VI.4.; [VI.7.]; VIII.3.; XI.2.; XIV.1.; XV.1.

attendo, tendi, tensus 3 VIII.3. – вънимати, вънемлј, вънемлюши VIII.3.

attonitus 3: haesitare attonitus изр. VIII.7. – недоумѣвати, –вајж, –вајеши VIII.7.

audio 4 IV.9.; XIV.1. – оуслы́шати, –шж, шиши IV.9.; слышати, слышж, слышшиши XIV.1.;

quibus auditis изр. IX.2. – да юко сиа они оуслышиша изр. IX.2

audior 4 XI.3. – слышати са, слыша́ж са, слыша́еши са XI.3.

auro fraenatus изр. IV.5. – златоу́здынъ прил. IV.5.

aurum, i n XIII.5.; XIII.8. – злато ср. р. XIII.5.; XIII.8.

aut *coniunct.* III.4. – ниже нрч. III.4.

autem *coniunct.* I.4.; VII.2.; VIII.5.; IX.1.; XII.2.; XV.1. – же съюз I.4.; VII.2.; VIII.5.; IX.1.; XII.2.; [XV.1.]; quadam autem nocte изр. VI.1. – въ ёдиноу отъ поцен изр. VI.1.

auxilium, ii n VI.14. – помо́чь ж. р. VI.14.

avicula, ae f V.4. – пътица ж. р. V.4.

B

basilica, ae f XV.5. – црквы ж. р. XV.5.

beatitudo, tudinis f IV.9.; – блаженство ср. р. IV.9.;

beatus 3 VII.7. – блаженъ прил. VII.7.

benedictus 3 VII.6. – благословънъ прил. VII.6.

beneficium, ii n I.3.; XIII.3. – благодѣтыне ср. р. XIII.3.; благодѣяніе ср. р. I.3.

bestia, ae f V.1. – звѣрь м. р. V.1.

bonum opus *изр.* II.1. – благотворение *ср. р.* II.1.

bonus 3 II.2.; XIII.4. – добър прил. II.2.; благъ XIII.4.

bos, bovis m IV.5. – волъ м. р. IV.5.

brevi tempore VII.11. – въ мало времѧ изр. VII.11.

Bulgares, um XII.1. – българъски прил. XII.1.

C

cadaver, eris n [VIII.4.]; VIII.5.; VIII.8.; IX.10. – трупъ м. р. VIII.5.; VIII.8.; тѣло IX.10.

calamitas, tatis f III.3. – бѫрга ж. р. III.3.

caligo 1 IV.10. – съзами помрачаемы быти изр. IV.10.;

candela, ae f X.3.; XV.1. – свѣща ж. р. X.3.; XV.1.

candor, oris m VI.3. – образънъ прил. VI.3.

canticum, i n IV.7.; – пѣниe ср. р. IV.7.;

capio, сери, captus 3 III.4. – принимати, юмлїж, юмлїши III.4.; capta temporis opportunitate изр.

XII.2. – времѧ благоподобъно обрѣсти изр. XII.2.

castus 3 II.2. – чистъ прил. II.2.

casus, us m VIII.8. – сълоуучити сѧ, слоуѹж, слоуѹши VIII.8.

altius cavare изр. VIII.6. – оглаждаювати, оглаждаюваіж, оглаждаюваюши VIII.6.

celeriter adv. XIV.4. – съ тъщаниемъ изр. XIV.4.

certamen, minis n VII.10. – подвигъ м. р. VII.10.

certe adv. III.3. – истинѣшесе прил. срв. степен от истинынъ III.3.

certo 1 VII.11. – подвигнѣти сѧ, двигнѫж, двигнѣши VII.11.

cervus, i m XIII.2. – юленъ м. р. XIII.2.

ceterum adv. VIII.8. – обауе съюз VIII.8.

charitas, tatis f XV.5. – любы : любъвь (любовъ) ж. р. XV.5.

choro iungere IV.9. – сълисъствовати, ликсъствовијж, ликсъствоуиши IV.9.

chrisobulia, ae f XII.4. – христовоула м. р. XII.4.

Christi amator изр. IX.3. – христолюбивъ МДП като прил. IX.3.

Christum amans изр. VII.8.; IX.1. – христолюбивъ МДП като прил. IX.1. христолюбъцъ м. р. VII.8.

Christus, i m I.1.; II.2.; XV.6. – христовъ прил. I.1.; II.2.; христосъ XV.6.

circa *praep.* IV.10.; IV.10.; VIII.2. – о предл. IV.10.; IV.10.; VIII.2.; per universam circa regionem изр. X.6. – по всеси окрѣстби страны оное изр. X.6.

circuitus, us m: qui in circuitu erant изр. XV.1. – окрѣстнъ прил. XV.1.

circumeo, ii, itus VI.7. – обити, идѫж, идеши VI.7.

circumferro, ferro, tuli, latus 3 I.4. – обносити, ношѫж, ношиши I.4.

circumiens, entis X.4. – окрѣстнъ прил. X.4.

circumsto, steti, staturus 1 IX.2. – окрѣсть стояти изр. IX.2.

circumvicius 3 X.5. – окрѣсть предл. X.5.

cito adv. IX.6.; IX.9. – нъ въскорѣ изр. IX.6.; въскорѣ нрч. IX.9.

civitas, tatis f XIV.3.; XV.2. – градъ м. р. XIV.3.; XV.2.

claresco, rui 3 XIII.3. – проснати, сиꙗж, сиꙗиши XIII.3.

claritas, tatis f IX.3. – свѣтълостъ ж. р. IX.3.

clarus 3 XII.4. – свѣтълъ прил. XII.4.

clare 3 XII.1. – свѣтълъ XII.1.

coactus fuit VIII.5. – попоужденъ вывѣ изр. VIII.5.

coelestis, e II.2. – небесънъ прил. II.2.

coelum, i n VI.1.; VII.11. – небо VI.1.; VII.11.

coepi, coepisse coeptus 3 VIII.4. – начати, начинъ, начинеши VIII.4.

coetus, us m XI.3.; XV.3. – приуять м. р. XV.3.; съборъ м. р. XI.3.

cognosco, novi, nitus 3 XV.2. – оузвѣдѣти, вѣмъ, вѣси XV.2.

colloco 1 VI.9.; VII.1.; IX.6. – вѣзвѣти, –ръгж, –ръжеши VII.1.; вѣзлагати, –глаж, –глѣши VI.9.; положити, –ложж, –ложиши IX.6.

collustro 1 XIII.3. – озарити, озаріж, озариши XIII.3.

columba, ae f II.2. – голубица ж. р. II.2.

comes, mitis f VI.15. – съпѣтъница ж. р. VI.15.

commendatissimus 3 XIII.4. – достохвалънъ прил. XIII.4.

committo, misi, missus 3 VI.8.; XV.1. – вѣдати, дамъ, даси; вѣзложити, ложж, ложиши; VI.8. проваждати, –даиж, –даеши XV.1.

committtere se изр. VI.1. – на молитвѣ вѣдати изр. VI.1.

commoditate temporis uti изр. XIII.4. – благополѹчъно же врѣма обрѣсти изр. XIII.4.

complaceo, placui, placitus 2 IX.7. – вѣсхотѣти, хошж, хошеши IX.7.

concedo, cessi, cessus 3 XIV.1. – полуѹйти, полуѹж, полуѹши XIV.1.

concilco 1 V.4. – попѣрати, поперж, попереши V.4.

concupio, cupivi, cupitus 3 V.6.; IX.7. – вѣжделѣти, –дѣлѣиж, –дѣлѣиши V.6.; IX.7.; вѣсхотѣти, хошж, хошеши

concurro, cucurri, cursus 3 – сътѣкати, –каиж, –каеши XV.1.

condо, didi, ditus 3 IX.9. – положити, –ложж, –ложиши IX.9.

conferre sese изр. IX.1. – на молитвѣ себѣ вѣдати изр. IX.1.

congruuus 3 II.2. – подобънъ прил. II.2.

consuesco, suevi, suetus: prout consueverat изр. IX.1. – якоже обычаи юмоу вѣ изр. IX.1.

consequor, secutus sum sequi 3 V.3. – сътажати, сътажж, сътажеши V.3.

conservatrix, cis f VI.13. – хранительница ж. р. VI.13.

considero 1 IV.4.; VI.3. – расмотрити, съмотріж, съмотриши VI.3.; съматріати, –траиж, –траеши IV.4.

consilium, i n : inire consilium изр. XIII.4. – оумыслити съвѣтъ изр. XIII.4.

consisto, sisti 3 VII.6. – прѣдѣстать, станж, станеши VII.6.

conspectus, us m IV.9. – зѣрниe ср. р. IV.9.

conspicio, spexi, spectus 3 IX.3. – видѣти, виждж, видиши IX.3.

Constantinopolis, is f VI.4.; XI.2.; XII.5.; XII.5.; XIII.5. – цѣсарьстѹга градъ изр. VI.4.; XI.2.; XII.5.; XII.5.; цариградъ XIII.5.

constituo, tui, tutus 3 XII.3. – поставити, –влїж, –виши XII.3.

consummo 1 VI.6. – сънѣдати, –даиж, –даеши : сънѣдаюма вѣшє изр. VI.6.

contego, texi, tectus 3 XI.3. – покрыти, крышж, крыиши XI.3.

contentus 3 XII.5. – доволънъ прил. XII.5.

continenter: modice et continenter изр. III.4. – мало и хоудѣ изр. III.4.

contingo, tigi, tactus 3 VIII.3. – сълоѹйти сѧ, –лоѹж сѧ, –лоѹши сѧ VIII.3.; res quae contigerat изр. VIII.8. – сълоѹйти сѧ, сълоѹж, сълоѹши VIII.8.

continuus 3 IV.2. – непрѣстаан адект. прич. IV.2.

contubernium, ii n IV.9.; – съпрѣбыванie ср. р. IV.9.;

converto, verti, versus 3 VII.3. – обратити сѧ, –циж, –тиши VII.3.

copiosus 3 II.3. – излишънъ прил. II.3.

cor, cordis n III.3.; IV.7.; IV.10.; VI.6.; XIII.2.; XV.4. – сръдъце *ср. р.* III.3.; IV.10.; VI.6.; XIII.2.; XV.4. оумъл *м. р.* IV.7.; ex toto corde изр. VII.1. – въседоушънѣ нрч. VII.1.

corpus, oris n III.1.; VI.2.; VI.3.; VII.8.; VIII.1.; VIII.6.; IX.5.; X.3.; XIII.6.; XIV.3. – тѣло *ср. р.* III.1.; VI.2.; VII.8.; VIII.1.; VIII.6.; IX.5.; XIII.6.; XIV.3. тѣльсьнѣ прил. VI.3.; то X.3.;

correptus est IX.3. – овикетъ бывъ изр. IX.3.

corripio, ripui, reptus 3 XIII.1. – покарати, –рашъ, –рашени XIII.1.

corrumpo, rupi, ruptus 3 VIII.1. – растълти са, тълшъ, тълиши VIII.1.

corruptio, onis f: omni corruptione liberum изр. VIII.6. – тълшъ же никакоже подиемше изр. VIII.6.

creber, bra, brum IV.2. – чистъ прил. IV.2.

cuiquam quaenam aut unde изр. VII.8. – комоу къто и отъкоудѣ изр. VII.8.

cum coniunct. VI.3.; VIII.5.; XIV.2. – бо съюз VI.3.; отъ юце изр. VIII.5.; тако съюз XIV.2.

cum praep. VII.6.; IX.2.; X.3.; X.3.; XII.2.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.2.; XV.3.; XV.3.; XV.4.; XV.5.; XV.6. – съ предл. VII.6.; IX.2.; X.3.; X.3.; XII.2.; XII.2.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.3.; XV.3.; XV.4.; XV.5.; XV.6.; quiue cum illo fuerant изр. XV.4. – въси сѫчиши съ нимъ изр. XV.4.; una cum изр. XII.5. – и съюз XII.5.

cunctus 3 IV.4.; VI.7.; VII.4.; X.4.; XI.2.; XI.3.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8. – въесь мест. IV.4.; VI.7.; VII.4.; X.4.; XI.2.; XI.3.; XIII.8.; XIII.8.

cura, ae f IV.5. – попечение *ср. р.* IV.5.

curro, cucurri, cursus 3 XV.5. – притѣкати, каражъ, каражени XV.5.

cursus vitae изр. V.7. – житие *ср. р.* V.7.

D

daemon, onis m V.3. – вражии прил. V.3.;

daemonia habere изр. X.5. – бѣсовати са, –соуражъ, –соужени X.5.

daemonium, ii n VII.6. – бѣсъ *м. р.* VII.6.

Dalmatia, ae f I.3.; XII.2. – далматина ж. р. I.3.; XII.2.

Davidus, i m V.3. – давыдъ *м. р.* V.3.

de praep. IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; VI.3.; VI.3.; VIII.5.; IX.11. – изъ предл. IX.11.; о предл. IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; VI.3.; VI.3.; отъ предл. VIII.5.; de eo quod accidisset изр. VIII.7. – о сълѹчъшимъ са изр. VIII.7. deambulo 1 VI.14. – ходити, хождъ, ходиши VI.14.

debilito 1 XI.1. – изнемоци, могжъ, можени XI.1.

decens, entis IX.9. – нарочитъ прил. IX.9.

decoro 1 II.1.; VII.2. – оукрашати, оукрашаражъ, оукрашени II.1.; VII.2.

decursum: post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – врѣмени же мимотекъшоу не малоу изр. XI.1.

Dei Genetrix изр. VI.7. – христова мати изр. VI.7.

Dei mater изр. VII.1. – богомати VII.1.

deicio, ieci, iectus 3 V.3. – низлагати, низлагаражъ, низлагени V.3.

demonstro 1 IV.3. – съказати, кажжъ, кажени IV.3.

deoscular 1 XV.4. – лобъзати, лобъжъ, лобъжеши XV.4.

depopulor 1 XII.5. – повоевати, воюражъ, воюжеши XII.5.

deprecor 1 IX.1. – мольбы творити изр. IX.1.

deprimo, pressi, pressus 3 V.4. – низлагати, низлагаражъ, низлагени V.4.

descendo, scendi, scensum 3 VIII.5. – сънити, иджъ, идеши VIII.5.

desertus 3 VI.14. – поустыни ж. р. VI.14.
desidero 1 XIII.8. – оуеръдъствовати, –воуїж, –воуїеши XIII.8.
desino, sivi, situs 3 V.1. – прѣстати, станж, станеши V.1.
despicio, spexi, spectus 3 VI.10.; VII.4.; VIII.8.; IX.5. – възгнїшати сѧ, шаинж, шаиеши VI.10.; прѣзърѣти, –зъриж, –зъриши VII.4.; VIII.8.; IX.5.
detentus 3: infirmitatibus detentus изр. X.5. – нѣдѣжънъ прил. X.5.
Deus, i m II.1.; II.2.; III.1.; IV.11.; VII.7.; VII.9.; VIII.1.; VIII.3.; IX.1.; XIV.4.; XV.6. – богъ м. р. III.1.; VIII.1.; VIII.3.; IX.1.; XIV.4.; XV.6. божии прил. II.1.; II.2.; IV.11.; VII.7.; господь VII.9.; acceptum Deo изр. XIII.4. – богоугоднъ прил. XIII.4.; Dei Genetrix изр. VI.7. – христова мати изр. VI.7.; Dei mater изр. VII.1. – богомати VII.1.; Sophia sive Verbi Dei изр. VI.4. – божиє слово изр. VI.4.
devotus 3 X.1. – благоговѣнъ прил. X.1.
dicitur VI.7. – именовати сѧ, именоуїж, именоуїеши VI.7.
dico, dici, dictus 3 VI.1.; IX.4.; XII.2. – глаголати, –голіж, –голюеши VI.1.; IX.5.; речи, речж, речеши XII.2.
dies, ei mf VII.9.; XV.5. – днь м. р. VII.9.; XV.5.; ubi dies illuxisset изр. X.1. – на оутрида изр. X.1.; in hodiernum diem изр. VI.7. – до дньес изр. VI.7.; per singulos dies изр. V.3. – на къждо днь изр. V.3.; usque ad diem изр. VII.9. – до днене изр. VII.9.
diffundo, fudi, fusus 3 XIII.3. – распострѣти, –стърж, –стъреши XIII.3.
dignam facere изр. VII.6. – съподобити, подобліж, подобиши VII.6.
diligo, lexi, lectus 3 IV.8. – възлюбити, –бліж, биши IV.8.
directrix, cis f VI.15. – наставница ж. р. VI.15.
disciplina, ae f IV.3. – томленіа въсегдашніа изр. IV.3.
dispergo, spersi, spersus 3 – разити, идж, идеши
disrumpo, rupi, ruptus 3 V.3. – разарнати, –руайж, –руаиеши V.3.
dissolutio, onis f VI.3. – распраѣжение ср. р. VI.3.
ditio, onis f XII.2. – одръжание ср. р. XII.2.
diutius comp. ex diu adv. IX.10. – на мнозѣ изр. IX.10.
diversus 3 XV.5. – различънъ прил. XV.5.
divinus 3 III.2.; VI.1.; VI.3.; XI.1.; XI.1. – божественъ прил. III.2.; VI.1.; VI.3.; божии прил. XI.1.; XI.1.
do, dedi, datus 1 XIII.8.; XIII.8. – дати, дамъ, даси XIII.8.; отъдати, дамъ, даси XIII.8.
Domina, ae f VI.8.; VI.15. – владычица ж. р. VI.8.; VI.15.
Dominus, i m VII.4.; VII.5.; XI.4.; XV.6. – владыка м. р. VII.4.; господь м. р. VII.5.; XI.4.; XV.6.; speculator Domini изр. III.3. – боговидъцъ м. р. III.3.
domus, i m f VIII.8.; IX.1.; IX.1. – домъ м. р. VIII.8.; IX.1.; IX.1.
domus, us f II.2.; IV.5. – домъ м. р. II.2.; IV.5.
donec coniunct. VI.14. – доњдѣже нрч. VI.14.
draco, onis f V.4. – змии м. р. V.4.
dum haec sese exinaniret изр. V.1. – оупражнѣти сѧ V.1.
Dyrrachium, ii n XII.2. – драчъ м. р. XII.2.
E
eadem nocte изр. X.1. – ночи же тои изр. X.1.
ecclesia, ae f X.3. – цркви ж. р. X.3.
ecclesiasticus 3 XI.2.; XV.3. – црквънъ прил. XI.2.; XV.3.
edo, edidi, editus 3 II.2. – сътворити, творж, твориши II.2.

educo 1 II.2. – възпитати, –таќи, –таќеши II.2.

effor 1 IV.1. – съпovѣдѣти, повѣмь, повѣси IV.1

ego IV.8.; VI.10.; VI.15.; VII.4.; VII.6.; IX.11.; XIII.8. – азъ мест. IV.8.; VI.10.; VI.15.; VII.4.; VII.6.; IX.11.; XIII.8.; mihi est VI.12. – имѣти, имамъ, имаси VI.12.

egredior, gressus sum, gredi 3 IX.11.; X.6.; XV.2. – изити, идѫ, идѣши X.6.; XV.2.; проити, идѫ, идѣши IX.11.

еiectus iacere изр. VIII.3. – повръженъ быти изр. VIII.3.

eiusmodi VII.10.; VII.10. – сиковъ прил. VII.10.; VII.10.

eleemosyna, ae f II.1. – милостыни ж. р. II.1.

eleganter *adv.* I.5. – по лѣпотѣ изр. I.5.

Elena, ae f XV.2. – ЕЛЕНА ж. р. XV.2.

еlevо 1 VI.1. — въздахъти, въздахът, въздахъши VI.1.

emitto, misi, missus 3 II.3.; VI.6.; VIII.4. – испускать

истъкаіж, истъкаєши II.3.; исходити, хождѣ, ходиши VIII.4.
енарро I I.1.; I.5.; IV.2. — съповѣдѣти, повѣмь, повѣси I.1.; съповѣдати, даіж, даєши I.5.;

изречени, рекаж, речеши IV.2.

enim *coniunct.* IV.4.; VI.16.; VII.8.; IX.7.; IX.10.; X.5. – **в**о IV.4.; VI.16.; VII.8.; IX.7.; IX.10.; X.5. *съюз*

ео, ii, itum: fugam iniit изр. III.3. – вѣгѹ сѧ ѧетъ изр. III.3.

епископъ, i m II.2.; XII.3. – епископъ м. р. II.2.; XII.3.

Epivati, orum m II.1.; VII.2.; IX.12.; XIV.3. — єпиватъ м. р. II.1.; VII.2.; IX.12.; XIV.3.

equus, i m IV.5. – конь м. р. IV.5.

еремус, і f III.3.; VI.2.; VI.3. – пустыни ж. р. III.3.; VI.2.; VI.3.

ergo *adv.* II.1.; VI.15.; XI.2.; XIII.5. – *оубо съюз* II.1.; *нынѣ оубо изр.* VI.15.; *оубо такоже изр.* XI.2.; *и съюз* XIII.5.

et *coniunct.* II.1.; II.2.; III.3.; III.3.; III.3.; IV.2.; IV.3.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; IV.11.; V.1.; V.3.; V.4.; V.7.; VI.5.; VII.1.; VII.3.; VII.5.; VII.6.; VII.11.; VIII.2.; VIII.3.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.6.; VIII.7.; VIII.8.; VIII.8.; IX.1.; IX.2.; IX.3.; IX.7.; IX.8.; IX.11.; IX.2.; X.3.; X.3.; X.3.; X.4.; X.4.; X.6.; XI.2.; XI.6.; XII.1.; XII.2.; XII.2.; XII.2.; XII.3.; XII.3.; XII.4.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.4.; XIII.4.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.3.; XV.4.; XV.4.; XV.5.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6. – и съюз II.1.; II.2.; III.3.; III.3.; [III.3.]; III.3.; IV.2.; IV.3.; IV.5.; IV.5.; [IV.5.]; IV.11.; V.1.; V.3.; V.4.; V.7.; VI.5.; VII.1.; VII.3.; VII.5.; VII.6.; VII.11.; VIII.2.; VIII.3.; VIII.5.; [VIII.6.]; VIII.6.; VIII.7.; VIII.8.; VIII.8.; IX.1.; IX.2.; IX.3.; IX.7.; IX.8.; IX.11.; IX.2.; X.3.; X.3.; X.3.; X.4.; X.4.; XI.6.; XII.1.; XII.2.; XII.2.; XII.2.; XII.3.; XII.3.; XII.4.; XII.5.; XII.5.; XII.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIII.4.; XIII.4.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1.; XV.2.; XV.3.; XV.4.; XV.4.; XV.5.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6.; XV.6. же съюз X.3.; X.6.; XI.2.; modice et continenter III.4. – мало и хоудѣ нрч. III.4.; non solum...sed et изр. VIII.5. – не тъчиж..нъ и изр. VIII.5.; putridus et foetidus изр. VIII.8. – зълосмрадънъ прил. VIII.8.; sedulus et operosus изр. VI.7. – любодѣльнъ прил. VI.7.; spes et fiducia изр. VI.9. – надежда ж. р. VI.9.

etenim *conjunct.* VI.2.: XIII.3.: XIII.7. – **Б**о съюз VI.2.: XIII.3.: XIII.7.

etiam *conjunct.* III.2.; V.1.; XIII.1. – ЖЕ СЪЮЗ III.2.; V.1.; и XIII.1.

etiamsi coniunct. XIII.8. – яко аще и изр. XIII.8.

еum cuius *узв.* IV.4. — иже *мест.* IV.4.

eum solum изр. III.3. – єдинъ тъкиж изр. III.3.

Euphemia, ae f X.1. — εὐφημία жс. р. X.1.

Euthimius, i m II.2. — ю^тимий м. р. II.2.

ex *praep.* I.2.; V.2.; IX.1. – по предл. I.2.; отъ предл. V.2.; IX.1.; ex *animo* изр. III.1. – оусръдъно нрч. III.1.; ex *hoc mundo* изр. VII.3. – отъжданоу нрч. VII.3.; ex *loco* XIV.3. – [XIV.3.]; ex *toto corde* изр. VII.1. – въседоушънѣ нрч. VII.1.

ex(s)to 1 II.3. – прѣбыватьти, –ваіж, ваєши II.3.

excavo 1 VIII.5. – ископати, копаіж, копаєши VIII.5.

exerceo, exercui, exercitus 2 III.2. – томити, томліж, томиши III.2.

existentius 3: universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7. – сице иже тамо въса сватдаа люботроуднѣ мѣста изр. VI.7.

exhibeo, hibui, hibitus 2 VIII.2. – показати, кажж, кажеши VIII.2.

exigo, egi, actus 3 XIII.5. – възисковати, –скоуж, –скоуєши XIII.5.

exiguus 3 VII.2.; VII.3. – малъ прил. VII.2.; VII.3.; post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – врѣмени же мимогекъшоу не малоу изр. XI.1.

exinanio 4: dum haec sese exinaniret изр. V.1. – оупражняти са V.1.

existens part. ex ex(s)isto, stiti 3 IX.1.; XIII.5. – сы СДП IX.1.; XIII.5.

exorno 1 V.5. – оукрасити, крашж, красиши V.5.

expleo, plevi, pletus 2 XIV.4. – оустроити, строіж, строиши XIV.4.

expurgatio, onis f IV.5. – очищениe ср. р. IV.5.

exsequor, secutus sum, sequi 3 VIII.6. – принати, имж, имеши VIII.6.

exsilio, exsilui 4 XII.2. – въскочити, скочж, скочиши XII.2.

exsurgo, surrexi, resurrectum 3 XI.4. – въскрѣснжти, въскрѣснж, въскрѣснеши XI.4.

extraho, traxi, tractus 3 IX.6.; IX.9.; IX.2. – изати, имж, имеши IX.6.; IX.9.; IX.2.

F

facies terrae изр. VII.3. – земльно лице изр. VII.3.

facies, ei f IV.11.; XII.4. – лице ср. р. IV.11.; XII.4.

facio, feci, factus 3 VI.5. – дѣти, дѣнж, дѣнеши VI.5.; notus factus est изр. X.4. – вѣдомъ быти изр. X.4.; impetu facto изр. IX.2. – оутекомъ оустрѣмити са изр. IX.2.; orationem facere изр. VII.1. – помолити са, моліж, молиши VII.1.

facultas, tatis f XI.2.; XIII.8. – имѣниe ср. р. XI.2.; XIII.8.

fama, ae f X.6.; XIII.1. – слава ж. р. XIII.1.; слоухъ м. р. X.6.

famous 3 II.2. – прѣславънъ прил. II.2.

famula, ae f – раба ж.р. VI.10.

femina, ae f X.1. – жена ж. р. X.1.

femineus 3 V.3.; VI.11. – женскъ прил. V.3.; VI.11.

ferreus 3 XI.1. – желѣзынъ прил. XI.1.

fervidus 3 VI.7. – топлъ прил. VI.7.

festina properare изр. VII.1. – оустрѣмити са, –мліж, –миши VII.1.

festinans VIII.6. – въ сихъ оубо тѣмъ оупражннати са изр. VIII.6.

festinatio, onis f XIV.1.; XIV.4. – спѣхъ м. р. XIV.1.; тѣщаниe ср. р. XIV.4.

fides, ei f X.5. – вѣра ж. р. X.5.

fiducia, ae f VII.1.; VII.6.; XV.5. – вѣра ж. р. XV.5.; дѣзновениe ср. р. VII.6.; надежда ж. р. VII.1.; spes et fiducia изр. VI.9. – надежда ж. р. VI.9.

fiducialiter adv. IX.3. – съ дѣзновениемъ изр. IX.3.

filius, ii m VI.10.; XII.1. – сынъ м. р. VI.10.; XII.1.

finis, is m VI.15.; XIII.3.; XV.1. – коньцъ м. р. VI.15.; XIII.3.; прѣдѣлъ м. р. XV.1.

fio, factus sum, fieri: amabilius huic fieri potuisset изр. XIII.6. – и хотѣше томоу ино любезнѣише быти паче изр. XIII.6.

flammans, antis XIII.2. – палимъ ССП като прил. XIII.2.

flecto, flexi, flexus 3: genua flectere изр. VI.6. – колѣномъ поклонение изр. VI.6.

flosculus, i m VI.7. – цвѣтъ м. р. VI.7.

fodio, fodi, fossus 3: in fodiendo изр. VIII.6. – съ оуфьдиюмъ оуспѣвати въ дѣлѣ изр. VIII.5.

foetidus 3 VIII.5. – смѣдѣти, смѣждж, смѣдиши : смѣда СДП VIII.5.; putridus et foetidus изр. VIII.8. – зълосмѣдѣнъ VIII.8.

foetor, oris m VIII.4.; VIII.5.; IX.10. – зълосмѣдине ср. р. IX.10.; смѣдѣ м. р. VIII.4.; VIII.5.

fons, ontis m II.3.; IV.1.; V.2.; VI.6.; XIII.2. – истоуникъ м. р. II.3.; IV.1.; V.2.; VI.6.; XIII.2.

forma, ae f: tranfigurare sese formas изр. V.1. – прѣтварѧти, прѣтварѧж, прѣтварѧеши V.1.

fortiter adv. XII.1.– юавленынѣ и крѣпъцѣ изр. XII.1.

fossa, ae f VIII.5. – ровъ глажбокъ изр. VIII.5.

fovea, ae f VIII.6. – ровъ м. р. VIII.6.

fragilitas, tatis f VI.11.– немоющъ ж. р. VI.11.

Franci, orum m XII.5.; XIII.5.; XIV.1.; XV.1. – фр҃жгъ м. р. XII.5.; XIII.5.; XIV.1.; фр҃жъскъ XV.1.

frater, tris m II.2. – братъ м. р. II.2.

frenatus, i, m: auro fraenatus изр. IV.5. – златоуздынъ прил. IV.5.

frequenter adv. IV.9. – юасто нрч. IV.9.;

frequentissime superl. ex frequens VI.6.– юасто нрч. VI.6.

frigus, frigoris n III.3. – стоядѣнь ж. р. III.3.

fruor, fructus sum, fruiturus 3 IV.9.; XIII.2. – насладити са, слаждж, сладиши IV.9.; XIII.2.

fugam iniit изр. III.3. – бѣгou се юеть изр. III.3.

fundo, fudi, fusus 3 V.2.; VI.7. – изводити, вождж, водиши V.2.; излити, лиж, лиюши VI.7.

futurus 3 IV.5. – бѣдны СДП. IV.5.

G

gaudeo, gavisus sum 2 VI.3. – радовати са, радоющ, радоющеши VI.3.

gaudium, ii n X.3.; XIV.2. – юѣльна радость изр. XIV.2.; радость ж. р. X.3.

Genetrix, cis f: Dei Genetrix изр. VI.7. – христова мати изр. VI.7.

gens, gentis m XV.3. – народъ XV.3.

genu, us n: genua flectere изр. VI.6. – колѣномъ поклонение изр. VI.6.

Geogius, ii n IX.1.; IX.3.; IX.5. – георги м. р. IX.1.; IX.3.; IX.5.

gero, gessi, gestus 3 VI.5. – творити, творїж, твориши VI.5.

gesta, gestorum, n I.1. ex gero, gessi, gestus, 3 – дѣяниe ср. р. I.1.

gloria, ae f IV.9.; VII.11. – слава ж. р. IV.9.; VII.11.

glorifico 1 IX.7. – прославити, славлиж, славиши IX.7.

glorifico se изр. V.4. – хвалити са, хвалиж са, хвалиши са V.4.

gloriosissimus 3 X.3. – въсехвалынъ прил. X.3.

gloriosus 3 IX.2.; XII.2.; XIV.3. – прѣсвѣтъ прил. IX.2.; славынъ прил. XII.2.; XIV.3.

Goliathus, i m V.3. – голиафъ м. р. V.3.

Graecus 3 XI.1. – гръцъскъ прил. XI.1.

gratia, ae f – благодѣтие ср. р.

gratias agere изр. XIV.4. – хвалоу възъсилати изр. XIV.4.

gravi morbo interire изр. VIII.3. – недѣгомъ лютымъ болѣвѣшоу съконоуати са изр. VIII.3.

gubernatrix, cis f VI.13.; VI.15. – окрѣмительница ж. р. VI.15.; наставница ж. р. VI.13.

H

habeo, habui, habitus 2 II.1.; VI.14.; VI.16. – имѣти, имамъ, имаши II.1.; VI.14.; VI.16.; non habens principium изр. XV.6. – безнаукальнъ прил. XV.6.

habitaculum, i n VI.2. – селение ср. р. VI.2.

habito 1 VII.2. – пребыти, вѣдѣ, вѣдѣши VII.2.

haeres, edis f II.2. – наследница ж.р. II.2.

haesitare attonitus изр. VIII.7. – недоумѣвати, –ваіж, –ваюши VIII.7.

haud adv. VII.3. – не част. VII.3.

Helias, ae f III.3. – илиѧ м. р. III.3.

herbula, ae f III.3.; III.4. – былинѣ ср. р. III.3.; III.4.

hic, haec hoc pron. I.4.; I.5.; II.1.; II.2.; IV.4.; IV.10.; IV.10.; V.1.; V.3.; V.4.; IX.3.; IX.12.; X.1.; XI.1.; XI.3.; XI.6.; XII.1.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIII.2.; XIV.1.; XV.3. – съ, си, се мест. I.5.; II.1.; II.2.; IV.10.; IV.10.; V.1.; V.4.; IX.12.; XI.3.; XI.6.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XIV.1. тъ, та, то мест. I.4.; IV.4.; V.3.; XI.1.; XII.1.; XIII.2.; и, я, ю мест. IX.3.; иже, юже мест. XV.3.; тъждѣ X.1.; amabilis huic fieri potuisset изр. XIII.6. – и хотѣше томоу ино любъзнишѣ быти паче изр. XIII.6.; dum haec sese exinaniret изр. V.1. – оупражнѣти са V.1.; ex hoc mundo VII.3. – отъсѫдѹ нрч. VII.3.; haec ubi изр. XIV.1. – тако оубо изр. XIV.1.; hac via V.7. – тако съюз V.7.; hic ad matutinum tempus IX.2. – къ оутрѣны изр. IX.2.; hoc modo изр. VII.7. – и тако изр. VII.7.; hoc quidem modo изр. VIII.1. – тако нрч. VIII.1.

historia, ae f I.5. – повѣсть ж. р. I.5.

hodiernus 3 XV.5. – нынѣшнъ прил. XV.5.; in hodiernum diem изр. VI.7.; – до днѣсь изр. VI.7.

homo, hominis m IX.11. – чловѣкъ м. р. IX.11.; Amator hominum изр. VII.4. – чловѣколюбъцъ м. р. VII.4.

honor,oris m XIV.4.; XV.4. – честь ж. р. XIV.4.; XV.4.

honorabilis, e XIII.2.; XIII.5. – честынъ прил. XIII.2.; вѣсѣхвалънъ прил. XIII.5.

honorificus 3 IX.6. – сѣтлъ прил. IX.6.

hostis, is m: malignus hostis изр. V.1. – лоукавъ прил. V.1.

huic IV.5. – тамо нрч. IV.5.

huiusmodi VII.1. – сице оубо изр. VII.1.

humи IX.3. – на землїж изр. IX.3.

humicubatio, onis f III.1.; IV.3. – на земли лѣганиѣ изр. III.1.; низоулѣганиѣ ср. р. IV.3.

humilis, e III.3. – съмѣренъ прил. III.3.

humilitatem significare изр. XIV.1. – къ съмѣрению изр. XIV.1.

humus, i f – земля ж. р.

I

iaceo, iacui 2 VIII.1.; X.4. – лежати, лежж, лежиши VIII.1.; X.4.; electus iacere VIII.3. – повръженъ быти изр. VIII.3.

ibi adv. IV.4.; VI.5.; VI.7. – тамо нрч. IV.4.; [VI.5.]; VI.7.

ibidem adv. VII.2. – тамо нрч. VII.2.; proximo ibidem изр. VIII.3.; VIII.8. – близъ нѣкѣде тоу изр. VIII.3.; VIII.8.

idem, eadem idem pron. I.1.; VI.7.; V.1.; VII.9.; XII.4.; XIV.1.; – тъ, та, то мест. I.1.; VI.7.; XIV.1.; и я, ю мест. VII.9.; XII.4.; како бы тои изр. V.1.

idque III.3.; III.4. – же съюз III.3.; и съюз III.4.

ieiunium, i n III.1.; III.3.; VII.2. – постъ м. р. III.1.; III.3.; VII.2.

Iesus, i m XV.6. – исоусъ м.р. XV.6.

igitur coninct. V.3.; – оубо съюз V.3.;

ignarus 3 VIII.8. – неизвестъ прил. VIII.8.

ille, illa, illud *pron.* II.3.; IV.7.; V.5.; V.5.; VIII.1.; VIII.2.; VIII.5.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.8.; IX.1.; IX.2.; IX.4.; [IX.4.]; IX.6.; IX.8.; IX.8.; IX.10.; X.3.; X.4.; X.6.; XIII.1. – **ОНЪ ОНА**
ОНО МЕСТ. V.5.; VIII.1.; VIII.5.; VIII.5.; VIII.6.; VIII.8.; IX.8. IX.4.; IX.10.; X.4. **ТА ТО**
МЕСТ. V.5.; IX.2.; IX.6.; X.6.; **ОНО ЕЖЕ ИЗР.** IV.7.; съ, си, се **МЕСТ.** VIII.2.; и, я, ё **МЕСТ.** II.3.;
IX.1.; IX.4.; IX.8.; XIII.1.; [X.3.]; **qui que cum illo fuerant изр.** XV.4. – **ВЪСИ СЪЩИИ СЪ НИМЬ**
ИЗР. XV.4.; **in illa III.3. – ТАМО НРЧ.** III.3. nisi illud изр. XI.3. – **РАЗВЪ ПРЕДЛ.** XI.3.

illic *adv.* VI.2. – **ТАМО НРЧ.** VI.2.; alibi illic изр. VIII.3. – **ТОУ НЪКЪДЕ ИЗР.** VIII.3.; universa
illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7. – **СИЦЕ ИЖЕ ТАМО ВЪСА СВАТАА ЛЮБОТРОУДНЪ МЕСТА**
ИЗР. VI.7.

illico *adv.* IX.3. – **АВИЕ НРЧ.** IX.3.

illucesco, luxi 3: ubi dies illuxisset изр. X.1. – **НА ОУТРИДА ИЗР.** X.1.

illustris, e XII.3. – **СВѢТЪЛЪ ПРИЛ.** XII.3.

imito 1 III.3. – подражити, подражж, подражиши III.3.

immaculatus 3 VIII.1. – **НЕПОРОЧНЪ ПРИЛ.** VIII.1.

immaterialis, e VI.2. – **НЕВЕЦЪСТВНЪ ПРИЛ.** VI.2.

immo *adv.* – **ПАЧЕ НРЧ.**

immundus 3 VII.6. – **НЕЧИСТЬ ПРИЛ.** VII.6.

impedio 4 VII.6. – **ВЪЗБРАНЪНЪ БЫТИ ИЗР.** VII.6.

imperator, oris m XIV.2. – **САМОДРЪЖКАЦЪ М. Р.** XIV.2.

imperium, ii n XI.1.; XI.2. – дръжава жс. р.; цвсаарствниe ср. р. XI.1.; цвсаарськъ прил. XI.2.

impetu facto изр. IX.2. – **ОУТЕКОМЪ ОУСТРЪМИТИ СА ИЗР.** IX.2.

impious 3 XII.2. – **НЕЧУСТИВЪ ПРИЛ.** XII.2.

impleo, pvevi, pletus 2: impletum est изр. V.5. – **ИСПЛЪНИТИ СА, ПЛЪНІЖ, ПЛЪНИШИ** V.5.

improbus 3 VIII.8. – **НЕИСКОУСНЪ ПРИЛ.** VIII.8.

improperium, ii n XII.1. – **ЛАГАНІЕ СР. Р.** XII.1.

impudenter *adv.* XI.2. – **ВЕСТОУДНЪ НРЧ.** XI.2.

imago, ginis f VI.7. – **ИКОНА ЖС. Р.** VI.7.

in *praep.* I.3.; II.1.; II.2.; IV.5.; IV.7.; V.1.; V.3.; V.4.; V.5.; V.7.; V.7.; VI.2.; VI.2.;
VI.9.; VI.14.; VI.15.; VII.1.; VII.1.; VII.6.; VII.7.; VII.8.; VII.11.; VII.11.; VIII.3.; VIII.6.;
IX.1.; IX.2.; IX.6.; IX.7.; X.3.; X.4.; X.4.; XI.6.; XII.3.; XII.4.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.3.;
XIV.4.; XV.1.; XV.4.; XV.5.; XV.5.; XV.6. – **ВЪ ПРЕДЛ.** I.3.; II.1.; II.2.; IV.7.; V.1.; V.1.;
V.3.; V.4.; V.7.; V.7.; VI.2.; VII.6.; VII.7.; VII.8.; VIII.6.; X.3.; X.4.; X.4.; XI.6.; XII.3.;
XII.4.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.3.; XIV.4.; XV.1.; XV.4.; XV.5.; XV.6. **ДО ПРЕДЛ.** I.15.; IX.1.;
IX.6.; XV.5. **КЪ ПРЕДЛ.** VI.2.; VI.14.; VII.1.; **НА ПРЕДЛ.** V.5.; VI.9.; VII.1.; VII.11.; VII.11.;
VIII.3.; IX.2.; IX.7. [IV.5.]; **in eam изр.** VIII.5. – **ТАМО НРЧ.** VIII.5.; **in hodiernum diem изр.**
VI.7.; – **ДО ДЪНЬСЬ ИЗР.** VI.7.; **in fodiendo изр.** VIII.6. – **Съ ОУСРДИЕМЪ ОУСПЕВАХЪ** въ дѣлѣ изр.
VIII.5.; **in illa III.3. – ТАМО НРЧ.** III.3.; **in multitudine изр.** III.2. – **НА МЪНОЗЪ ИЗР.** III.2.; **in**
oblivione изр. VIII.1. – **БЕЗПАМАТНЪ ПРИЛ.** VIII.1.; **in pace изр.** VII.5. – **МИРНЮ НРЧ.** VII.5.;
qui in circuitu erant изр. XV.1. – **ОКРЪСТНЪ ПРИЛ.** XV.1.; **rei in praesens изр.** II.3. – **ДОСЕЛИ**
НРЧ. II.3.

incensus, i m X.3.; XV.1. – **КАДИЛО СР. Р.** X.3.; XV.1.

incognitus 3: permansit incognitus изр. VII.9. – **БЪ НЕПОЗНАВАЕМЪ ИЗР.** VII.9.

incorruptilibis, e XIII.2. – **НЕГЛАЂНЪНЪ ПРИЛ.** XIII.2.

indesinenter *adv.* V.2. – **НЕПРЕСТАНЬНО НРЧ.** V.2.

indico 1 IV.8.; – **ВЪЗВѢСТИТИ, ВЪЗВѢЦЖ,** **ВЪЗВѢСТИШИ** IV.8.;

indumentum, i n IV.5. – одѣжда жс. р. IV.5.
infirmitas, tatis f VII.2.; VII.2. – болѣзнь жс. р. VII.2.; VII.2.; infirmitatibus detentus изр. X.5.
– недѣжъи прил. X.5.
ineo, ii, itum: inire consilium изр. XIII.4. – оумыслити съвѣтъ изр. XIII.4.; fugam iniit изр. III.3. – бѣгѹ се ють изр. III.3.
inflammor 1 XIII.2. – рождати сѧ, рождаю сѧ, рождающи сѧ XIII.2.
inhabito 1 IX.12. – жительствовати, –вѹюж, –вѹюши IX.12.
inhaerens vestigiis изр. VI.10. – послѣдовати, –доюж, –доюющи VI.10.
inibi adv. VIII.4. – тѹи нрч. VIII.4.
inicio, ieci, iectus 3 VIII.5. – въврѣчи, врѣгж, врѣжши VIII.5.
innumerus 3 XV.3. – бесчисленъи прил. XV.3.
inopia, ae f XI.5. – нищета жс. р. XI.5.
inquam v. def. IV.6.; VI.8.; IX.9. – глаголати, –лиж, –лиющи IV.6.; VI.8.; [IX.9.]
insipide adv. III.3. – хоудѣ нрч. III.3.
insolitus 3 IX.2. – необычайни прил. IX.2.
instruo, struxi, structus 3 II.2. – добрѣ наказати II.2.
intellego, lexi, lectus 3 VI.3.; VII.3.; XIV.2. – разумѣти, разумѣюж, разумѣющи VI.3.; VII.3.;
съшати, слышж, слышши XIV.2.
intereo, ii, iturus, ire : gravi morbo interire изр. VIII.3. – недѣжомъ лютымъ болѣвѣшоу
съконъяти сѧ изр. VIII.3.
intolerabilis, e VIII.4.; VIII.5. – вѣзмѣрии прил. VIII.4.; несѣтрѣпимъ ССП VIII.5.
intueor, intuitus sum 2 IV.4.; IX.3. – зърѣти, зърїж, зъриши IX.3.; назирати, –райж, –райющи
IV.4.
invenio, veni, ventus 4 I.4.; V.7.; VIII.6. – обрѣсти, обрациж, обрачющи I.4.; V.7.; VIII.6.
invita licet изр. VI.4. – обаче и не хотѣти изр. VI.4.
Ioannes Asaenius m XII.1.; XV.2. – иоаннъ асѣнъ м.р. XII.1.; XV.2.
Ioannes Baptista m III.3. – креститель м.р. III.3.
ipse, ipsa, ipsum pron. III.4.; XII.5. – то само изр. III.4.; самъ тъ изр. XII.5.
irrido 1 VII.3. – обливати, обливайж, обливавющи VII.3.
is, ea, id pron. II.3.; IV.1.; IV.10.; IV.10.; V.1.; VII.8.; IX.3.; IX.7.; IX.7.; X.4.; XI.3.; XII.5.;
XV.5. – тъ, та, то мест. IV.10.; IV.10.; V.1.; IX.7.; X.4.; XV.5.; онъ мест. IX.3.; и, я, ё
мест. II.3.; VII.8.; IX.7.; XI.3. [XII.5.]; eadem nocte изр. X.1. – ночи же тои изр. X.1.; eum
cuius изр. IV.4. – иже мест. IV.4.; eum solum изр. III.3. – єдинъ тъинж изр.. III.3.; in eam
изр. VIII.5. – тамо нрч. VIII.5.; тъ иже изр. IV.1.; eo tempore изр. VIII.3. – тогда нрч.
VIII.3.; eodem tempore изр. XII.1. – въ тоже врѣма изр. XII.1.;
isdem, eadem, idem pron. XIV.1. – тъ, та, то мест. XIV.1.
iste, ista, istud pron. XIII.4.; XIV.2. – тъ, та, то мест. XIII.4.; съ, си, се мест. XIV.2.
ita adv. V.5.; XIII.2. – оубо съюз; сицѣ нрч. V.5.; XIII.2.
ita quod coniunct. VIII.4. – тако съюз VIII.4.
itaque adv. I.5.; XI.6.; XIII.1. – оубо съюз I.5.; XI.6.; XIII.1.
iubar, aris n XIII.3. – лжъи м.р. XIII.3.
iubeo, iussi, iussus 2 VII.5.; XIV.1. – повелѣти, –велїж, –велиши VII.5.; XIV.1.
iucunde adv. XIII.2. – въ сласть изр. XIII.2.
iudicium, i n IV.5. – сѫдъ м.р. IV.5.
iugum, i n IV.5. – сѫпржгъ м.р. IV.5.

iungo, iunxi, iunctus 3: choro iungere IV.9. – съликтвовати, ликътвоуіж, ликътвоуіеши IV.9.

iuvenis, is m VI.1. – юноша м. р. VI.1.

K

Kyr Basilius m XV.3. – куръ василии м.р. XV.3.

L

labor, oris m VII.2.; VII.2. – труда м. р. VII.2.; VII.2.

laboro 1 IV.10. – болѣзньо быти изр. IV.10.

lachryma, ae f IV.1.; V.2.; VI.6.; VI.7.; VII.3. – сльза ж. р. VI.7.; VII.3.; сльзынъ прил. IV.1.; V.2.; VI.6.

lampas, adis f IV.9.; – свѣтильникъ м. р. IV.9.;

lapis pretiosus изр. XIII.5.; XIII.8. – камы чистынъ изр. XIII.5.; XIII.8.

laqueus, i m V.1. – снопъ м. р. V.1.

laura, ae f XII.4. – лавра ж. р. XII.4.

lectulus, i m IV.5. – постелѧ ж. р. IV.5.

lex, legis f II.2. – законъ м. р. II.2.

biber, libera, liberum: omni corruptione liberum изр. VIII.6. – тъліж же никакоже подиумше изр. VIII.6.

licet v. impers. V.2. – нъ съюз V.2.; invita licet изр. VI.4. – одаче и не хотѣти изр. VI.4.

liquor, oris m II.3. – муро ср. р. II.3.

locus, i m IX.9. – място ср. р. IX.9.; ex loco XIV.3. – [XIV.3.] universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7. – сице иже тамо въса сватда люботроуднѣ мяста изр. VI.7.

longo tempore изр. VIII.1. – на мнозѣ изр. VIII.1.

longus 3 I.5. – длъгъ прил. I.5.

loquor, locutus sum, loqui 3 IX.8. – глаголати, глаголіж, глаголенши IX.8.

lucidus 3 VI.1. – свѣтъль прил. VI.1.

luctatio, onis f VII.10. – борьба ж. р. VII.10.

lumen, minis n IV.9. – свѣтлость ж. р. IV.9.

M

Macedonia, ae f XII.2. – македонъскъ прил. XII.2.

Madytus, i f II.2. – Мадитъ м. р. II.2.

maeror, oris m XI.3. – пѣчаль ж. р. XI.3.

magnas, atis m XV.2. – велимжъ м. р. XV.2.

magnitudo, tudinis f VI.3. – сила ж. р. VI.3.

magnus 3 VII.11.; IX.2.; XIV.3.; XV.4. – великъ прил. VII.11.; XIV.3.; многъ прил. IX.2.; XV.4.

mala tolerare изр. VII.11. – зъло страдати изр. VII.11.

malignus 3 VII.6. – лоукавъ прил. VII.6.

malignus hostis V.1. – лоукавъ прил. V.1.

malitia, ae f V.4. – зълоба ж. р. V.4.

mandatum, i n II.1.; VIII.6. – заповѣдь ж. р. II.1.; повелѣнъ МСП от повелѣти VIII.6.

mando 1 VIII.5. – повелѣти, велїж, повелиши VIII.5.

maneo, mansi, mansurus 2 V.7. – прѣбыти, бѣдѣ, бѣдѣши V.7.

manifesto 1 VII.8.; VIII.8. – обявити себѣ изр. VII.8.; таѣ сътворити вѣсмъ изр. VIII.8.

mano 1 VI.6. – тоуити, тоуїж, тоуиши VI.6.

mansio, onis f VI.6. – прѣбываніе ср. р. VI.6.

manus, us f VI.1.; VII.7.; IX.4.; XV.4. – *ρῆσκα* жс. р. VI.1.; VII.7.; IX.4.; XV.4.
Marcus, i m XIV.3. – *маркус* м. р. XIV.3.
margarita, ae f XIII.5.; XIII.8. – *бисеръ* м. р. XIII.5.; XIII.8.
mater, matris f VII.10.; IX.11.; XV.2. – *матерьнъ прил.* IX.11.; *мати* жс. р. VII.10.; XV.2.;
Dei mater *изр.* VII.1. – *богомати* VII.1.
matutinus 3: hic ad matutinum tempus *изр.* IX.2. – *къ оутръны изр.* IX.2.
medietas, tatis f XIII.8. – *до полоу изр.* XIII.8.
meditor 1: animo meditor *изр.* XIII.7. – *вѣ поѹчательно въ оумѣ изр.* XIII.7.
memoria, ae, f I.1. – *память* жс. р. I.1.
metropolita, ae m XII.3.; XIV.3. – *митрополитъ* м. р. XII.3.; XIV.3.
meus 3 IV.6.; IV.8.; VI.8.; VI.11.; VI.13.; VI.15.; VII.5.; IX.9.; IX.12.; XIII.8. – *мои лест.*
IV.6.; IV.8.; VI.8.; VI.11.; VI.13.; VI.15.; IX.9.; IX.12.; XIII.8.; *аӡъ* VII.5.
migratio, onis f VII.3.; VII.9. – *исходъ* м. р. VII.9.; *отъходженіе* ср. р. VII.3.
migro 1 II.2. – *прѣти, идѫ, идѣши* II.2.
mihi est VI.12. – *имѣти, имамъ, имаси* VI.12.
miles, militis m IX.2. – *воинъ* м. р. IX.2.
minutim adv. I.1. – *подробноу* нрч. I.1.
mirabilis, e II.3. – *славынъ и дивынъ* прил. II.3.
miraculo percitus VIII.7. – *коудесе коупльно исплѣнии сѧ изр.* VIII.7.
miraculum, i n I.2.; VIII.2.; X.4.; XIII.3. – *коудо* ср. р. I.2; VIII.2.; X.4.; XIII.3.
mirus 3 II.3. – *дивынъ* прил. II.3.
misericordissimus 3 VII.5. – *вѣсѣцедръ* прил. VII.5.
mitto, misi, missus 3 XIII.5.; XIV.1.; XIV.3. – *посѣлати, посѣлїж, посѣлеши* XIII.5.; XIV.1.;
XIV.3.
modice et continenter III.4. – *мало и хѹдѣ изр.* III.4.
modus, i m: hoc modo VII.7. – *и тако изр.* VII.7.; *hoc quidem modo изр.* VIII.1. – *тако нрч.*
VIII.1.
Moesia, ae f I.3. – *мисия* жс. р. I.3.
momentum, i n: res parvi momenti VIII.8. – *нѣкою мало изр.* VIII.8.
Mons Sanctus *изр.* XII.2.; XII.4. – *свата гора изр.* XII.2.; XII.4.
morbus, i m: gravi morbo interire VIII.3. – *неджгомъ лютымъ болѣвѣшоу съконъяти сѧ изр.*
VIII.3.
mos, oris m II.2. – *нѣравъ* м. р. II.2.
mox adv. XIV.1. – *абиѣ* нрч. XIV.1.
multitudo, tudinis f IX.2.; XV.3. – *мѣножество* ср. р. IX.2.; *мѣножество мѣного изр.* XV.3.; in
multitudine III.2. – *на мѣнозѣ* изр. III.2.
multus 3 I.5.; II.2. – *мѣногъ* прил. I.5.; II.2.
mundus, i m VI.8.; VI.14. – *миръ* м. р. VI.8.; VI.14.; ex hoc mundo *изр.* VII.3. – *отъсѣдѹ*
нрч. VII.3.
myrrha, ae f XV.1. – *муро* ср. р. XV.1.
mysticus 3 V.3. – *мысльнъ* жс. р. V.3.
N
nam *coniunct.* IX.11. – *ибо съюз* IX.11.
narro 1 II.3. – *съказовати, съказочїж, съказочуєши* II.3.
natura, ae f V.5. – *кѣстьство* ср. р. V.5.
nauta, ae m VIII.3. – *корабъникъ* м. р. VIII.3.

ne *coniunct.* VI.10.; VI.10.; VII.4.; VII.6.; VIII.1. – да не съюз VII.4.; VII.6. не част. VI.10.; VI.10.; ни част. VIII.1.

ne solum...sed X.4. – не тъчишь и X.4.

nec *adv.* XII.1.; XIV.2. – и съюз XII.1.; и не изр. XIV.2.

nec quidquam изр. XII.1. – и никакоже изр. XII.1.

neconon XII.2. – такожде нрч. XII.2.

nequaquam *adv.* V.1. – никакоже нрч. V.1.

neque *coniunct.* III.4.; IV.4.; VII.8. – ниже съюз III.4.; не част. IV.4.; VII.8.

nequeo 2 IX.3. – не можи, могж, можеши IX.3.

nihil *indecl.* VI.3.; VIII.8.; XI.3. – никакоже соуфоу веци изр. VIII.8.; никакоже ино изр. VI.3.; XI.3.

nisi illud изр. XI.3. – рѣзвѣ нрч. XI.3.

nomen, minis n I.4.; VII.4. – има ср. р. I.4.; VII.4.

nomino 1 XI.1. – именовати, именуетъ, именуетши XI.1.

non *adv.* I.4.; III.2.; IV.5.; IV.5.; IV.5.; VI.5.; VI.12.; VI.12.; VI.16.; VII.2.; VIII.5.; IX.10.; XIII.5. – не част. I.4.; III.2.; IV.5.; IV.5.; VI.5.; VI.12.; VI.16.; VII.2.; VIII.5.; IX.10. ни част. IV.5.; ниже съюз IV.5.; XIII.5. не имамъ изр. VI.12.; post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – времени же мимотекшю не малоу изр. XI.1.

non habens principium изр. XV.6. – безнауальни прил. XV.6.

non secus ac vilis изр. V.4. – такоже хоудѣ изр. V.4.

non solum...sed et VIII.5. – не тъчишь и VIII.5.

non valeo, valui, valitus 2 – не можи, не могж, не можеши

nosco, novi, notus 3 VI.11.; VI.11. – вѣдѣти, вѣмъ, вѣси VI.11.; VI.11.

noster, nostra, nostrum I.5.; XI.5.; XI.5.; XV.6. – нашъ прил. I.5.; XI.5.; XI.5.; XV.6.

notus factus est изр. X.4. – вѣдомъ быти изр. X.4.

nox, noctis f : eadem nocte изр. X.1. – ноци же тои изр. X.1.; quadam autem nocte изр. VI.1. – въ єдинѹ отъ ноци изр. VI.1.

nubes, is f XI.3.; XI.6.; XI.6. – облакъ м. р. XI.3.; XI.6.; XI.6.

nullus transire posset изр. VIII.4. – не възможи никакому же приближающими сѧ минжти изр. VIII.4.

nunc *adv.* VI.14.; VII.5.; IX.12.; XV.6. – нынѣ нрч. VI.14.; VII.5.; IX.12.; XV.6.

nuncupo 1 IX.12. – зѣвати, зовж, зовеши IX.12

nuncupor 1 XII.2. – глаголати сѧ, –лиж сѧ, –люши сѧ XII.2.

O

obdormio 4 XI.4. – съпяти, сплиж, съпили XI.4.

obedinentia, ae f XII.5. – подание ср. р. XII.5.

obliviscor, oblitus sum 3 XI.5. – забывати, вываиж, вываеши XI.5.

oblivio, onis f: in oblivione изр. VIII.1. – безъ памятью изр. VIII.1.

obstupesco, stupui 3 VIII.7. – оужасенъ быти изр. VIII.7.

obtempero 1 XIV.1. – послушати, –шаиж, –шашеши XIV.1.

obtineo, tinui, tentus 2 XI.2.; XII.2.; XII.5. – пообладати, –даиж, –даеши XII.5.; обати, имж, имеши XII.2.; дръжати, оудръжж, оудръжиши XI.2.

occursus, us m IV.5.; XV.4. – срѣтеніе ср. р. IV.5.; XV.4.

oculus, i m IV.4.; IV.10.; V.2. – око ср. р. IV.4.; IV.10.; V.2.; oculos sublevare изр. III.3. – възырати, –раиж, –раеши III.3.

odor, oris m X.3. – благовоние ср. р. X.3.

odoriferus 3 XV.1. – благовони^{нъ} прил. XV.1.
oleum, i n IV.9.; – масло ср. р. IV.9.;
omnis, e I.5.; II.1.; II.1.; III.3.; VI.8.; VI.9.; VII.1.; X.1.; IX.2.; X.4.; X.5.; XI.2.; XI.2.; XII.2.; XII.2.; XIII.3.; XIII.8.; XIV.1.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1. – въсъ мест. II.1.; II.1.; VI.8.; VI.9.; VII.1.; X.1.; IX.2.; X.4.; X.5.; XI.2.; XI.2.; XII.2.; XIII.3.; XIII.8.; XIV.1.; XIV.4.; XV.1. въсъ коупно изр. III.3.; въсъкъ мест. XIV.1.; съ, си, се мест.; къ сен изр. I.5. omni corruptione liberum изр. VIII.6. – тълж же никакоже подиумще изр. VIII.6.; omnis ars изр. V.3. – въсъ мест. V.3.;
operatio, onis f V.7. – дѣяніе ср. р. V.7.
operor 1 X.4. – творити, творж, твориши X.4.
operosus 3: sedulus et operosus VI.7. – любодѣльнъ прил. VI.7.
oportet v. impers. VI.2. – подобаєтъ : подобати, подобајж, подобајши VI.2.
opportunitas, tatis f : capta temporis opportunitate изр. XII.2. – врѣма благополѹчно обрѣсти изр. XII.2.
oppressus 3 IX.2. – обиетъ бывъ изр. IX.2.
optatus 3 XIII.8.; XIV.1. – желаюмъ ССП като прил. XIII.8.; желательнъ прил. XIV.1.
optimus 3 XV.6. – благъ XV.6.
opus, eris n II.3.; V.7. – дѣло ср. р. V.7.; дѣяніе ср. р. II.3.
oratio, onis f VII.3. – молитва ж. р. VII.3.
orationem facere VII.1. – помолити ся, молиж, молиши VII.1.
orbis, is, m : universus orbis изр. I.4. – въселенънъ прил. I.4.
orno 1 IV.9.; – оукрасити, оукрашж, оукрасиши IV.9.;
otium, i n II.3. – съмръть ж. р. II.3.

P

Parasceva, ae, f I.1.; II.1.; II.2.; III.1.; V.2.; VII.10.; IX.5.; XIII.1.; XIII.5.; XIII.6.; XV.1.; XV.4. – Патъка ж. р. I.1.; II.1.; II.2.; [III.1.]; V.2.; VII.10.; IX.5.; XIII.1.; [XIII.5.]; [XV.1.]; [XV.4.] прѣподоби^{нъ} XIII.6.

paratus 3 XIII.8. – готовъ прил. XIII.8.

parce adv. III.3. – скреждѣ нрч. III.3.

parens, entis mf II.1.; III.1.; – родителъ м. р. II.1.; III.1.

paro 1 V.1. – сътворити, творж, твориши V.1.

pars, partis f I.2. – частъ ж. р. I.2.

parvus 3: res parvi momenti изр. VIII.8. – нѣкою мало изр. VIII.8.

Pater, tris m XV.6. – отъцъ м. р. XV.6.

patior, passus sum 3 VIII.1.; VIII.5. – прѣзърѣти, зъриж, зъриши VIII.1.; трыгѣти, трыплиж, трыпиши VIII.5.

patria, ae f II.1.; VI.2.; VII.1.; IX.12. – отъчество ср. р. II.1.; VI.2.; VII.1.; IX.12.

patriarcha, ae m XV.3. – патриархъ м. р. XV.3.

patrocinium, ii n I.3. – прѣдѣстательство ср. р. I.3.

pauper, pera, perum VII.4. – оубогъ прил. VII.4.

pauperculus 3 VI.10.; VI.10.; VI.15.; VII.5. – раба ж. р. VI.10.; оубогъ субс. прил. VI.10.; VI.15.; VII.5.

pax, pacis f: Angelus pacis изр. VII.5. – ангелъ мирънъ изр. VII.5.; in pace VII.5. – миръно нрч. VII.5.

pedes, dis m XV.4. – пѣши нрч. XV.4.

per praep. VIII.8.; X.4.; XIV.2.; XV.6. – по предл. VIII.8.; X.4.; XIV.2.; [XV.6.]

per singulos dies изр. V.3. – на къждо дънь изр. V.3.
per universam circa regionem изр. X.6. – по всен окръстни страни оною изр. X.6.
percio, ivi, itus 2: miraculo percitus изр. VIII.7. – чудесе коупльно испълнити ся изр. VIII.7.
peregrinatio, onis, f I.1. – ходеник ср. р. I.1.
permansit incognitus изр. VII.9. – есъ непознаваючи изр. VII.9.
permissio, onis f XI.1. – попоущеник ср. р. XI.1.
perpetuo adv. VII.2. – външнок нрч. VII.2.
perquam adv. V.4.; XIII.2. – велими нрч. V.4.; съло нрч. XIII.2.
perterrefacio, feci, factus 3 XII.1. – ожасити ся, ожашж, ожасиши XII.1.
pervenio, veni, ventus 4 VI.4.; VII.1.; XIII.1. – доити, идж, идеши VII.1.; приити, идж, идеши VI.4.; пристигти, –тиж, –тиши XIII.1.
peto, petivi (petii) petitus 3 XIII.8. – потребовати, требоуич, требоуиши XIII.8.
phantasma, atis n V.1. – мъртвъ м. р. V.1.
philanthropia, ae f XV.6. – човѣколюбие ср. р. XV.6.
pietas, tatis f XII.1. – благочестие ср. р. XII.1.
piissimus 3 XII.1.; XIII.4.; XV.2. – благочестивъ XII.1.; XIII.4.; XV.2.
pius 3 II.1.; IX.1.; XI.3.; XI.6. – благоговѣнъ прил. IX.1.; благочестивъ прил. II.1.; XI.3.; XI.6.
plurimus 3 superl. ex multus II.3. IX.2.; X.4.; XIV.3. – многъ прил. II.3. IX.2.; X.4.; XIV.3.
poenitentia, ae f III.1. – зъло страданик изр. III.1.
pompa, ae f XIV.3. – честь ж. р. XIV.3.
pono, posui, positus 3 V.2.; VII.8.; X.3.; XV.5. – положити, положж, положиши V.2.; VII.8.; X.3.; XV.5.
porro adv. II.2. – же съюз II.2.
possibilitas, tatis f: si possilitas afforet изр. XIV.1. – аще можънъ быти изр. XIV.1.
possideo, sedi, sessus 2 XI.6.; XII.5.; XIII.1. – одръжати, дръжж, дръжиши XI.6.; XIII.1.
дръжати, дръжж, дръжиши XII.5.
possum recensere изр. I.3. – [I.3.]
possum, potui, posse I.2.; IV.4.; VIII.5. – можи, могж, можеши [I.2.]; IV.4.; VIII.5.; amabilius huic fieri potuisset изр. XIII.6. – и хотѣше томоу ино любъзниши быти паще изр. XIII.6.; nullus transire posset изр. VIII.4. – не възможи никомоу же приближаючи ся минжти изр. VIII.4.
post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – времени же мимотекъшоу не малоу изр. XI.1.
post praep. II.3. – по предл. II.3.; post haec изр. VI.7. – и по съмъ изр. VI.7.
postmodum adv. II.2. – послѣдне нрч. II.2.
postquam VII.1. – [VII.1.]
postulatum, i n XIV.1. – прошеник ср. р. XIV.1.
postulo 1 VI.14. – требовати, требоуич, требоуиши VI.14.
potenter adv. XII.5. – крѣпъко нрч. XII.5.
potior, potitus sum 4 XI.1. – оудръжати, оудръжж, оудръжиши XI.1.
potis esse III.3. – можи, могж, можеши III.3.
prae praep. XIV.2. – отъ предл. XIV.2.
praesens, entis: rei in praesens изр. II.3. – досели нрч. II.3.
praesto, steti staurus 1 I.3. – [I.3.]
praeter praep. IV.4.; VI.14.; VI.16. – кромъ предл. VI.16.; развѣ предл. VI.14.; тъзиш нрч. IV.4.

praetereo, ii, itus XV.1. – претери, идже, идеши XV.1.
Preslava, ae f XIV.3. – преславъ м. р. XIV.3.
pretiosus 3 IX.2. – мъногоцѣнъ прил. IX.2.; lapis pretiosus изр. XIII.5.; XIII.8. – камы
честынъ изр. XIII.5.; XIII.8.
primum: ut primum изр. XV.1. – и тако оубо изр. XV.1.
principium, ii n: non habens principium изр. XV.6. – вѣзнауальни прил. XV.6.
pristino adv. VI.3. – въ пръво изр. VI.3.
privо 1 XIII.8. – лишити, лишж, лишиши XIII.8.
pro parep. IX.1. – о предл. IX.1.
pro solito VI.1. – овѣръно нрч. VI.1.
procumbo, cubui, cubitum 3 VI.7. – припасти, падже, падеши VI.7.
prodigium, ii n II.3. – чудо ср. р. II.3.
prodigus 3 VI.7. – нечадъно нрч. VI.7.
progredior, gressus sum 3 XV.4. – ити, идже, идеши XV.4.
proinde adv. VI.4. – оубо съюз VI.4.
promitto, misi, missus 3 XIV.1. – обѣщати сѧ и известовати изр. XIV.1.
promptitudo, tudinis f XIV.1. – оусрѣднє ср. р. XIV.1.
propero 1 XIV.4. – грасти, градже, градеши XIV.4.; festina properare изр. VII.1. – оустрѣмити
сѧ, –млаж, –миши VII.1.
propheticus 3 V.5. – пророческо слово изр. V.5.
proprius 3 XIV.1.; XIV.4. – свои прил. XIV.1.; XIV.4.
propter praep. VII.4. – ради предл. VII.4.
prosterno, stravi, stratus 3 IX.3. – поврѣши сеbe изр. IX.3.
prostratus 3 VIII.6. – лежы СДП VIII.6.
Protatus, i m XII.4. – протатъ м. р. XII.4.
protectio, onis f I.3. – застѣженіе ср. р. I.3.
protectrix, cis f VI.13. – застѣльница ж. р. VI.13.
prout consueverat изр. IX.1. – такоже оубири кемоу бѣ изр. IX.1.
provincia, ae f I.4.; X.4.; XII.2.; XV.1. – [I.4.]; држава ж. р. XII.2.; страна ж. р. X.4.;
XV.1.
proximo ibidem изр. VIII.3.; VIII.8. – близъ нѣкъде тоу изр. VIII.3.; VIII.8.
prudentissimus 3 V.4. – мѣдръ прил. V.4.
pурго 1 VI.3. – оцифрати, оцифараж, оцифаюши VI.3.
pusillanimitas, tatis f III.3. – малодоушнє ср. р. III.3.
puto 1 IX.2. – мънѣти сѧ, мънаж, мъниши IX.2.
putredo, dinis f VIII.1. – тѣла ж. р. VIII.1.
putridus et foetidus VIII.8. – зълосмрадънъ прил. VIII.8.

Q

qua re изр. IX.5.; XI.4.; XI.5. – въскажи нрч. IX.5.; XI.4.; XI.5.
quadam autem nocte VI.1. – въ єдинѹ отъ ноцен VI.1.
quaero, quaesivi, quaesitus 3 IV.6. – искасти, ишж, ишеши IV.6.
quando adv. IV.11. – когда нрч. IV.11.
quapropter adv. XIII.4. – же съюз XIII.4.
quare adv. III.1. – оубо съюз III.1.
quattuor indecl. XV.4. – четьри числ. XV.4.

-que *coniunc.* I.1.; I.2.; III.1.; III.3.; IV.7.; V.4.; V.7.; VI.3.; VI.6. VII.2.; VII.2.; VII.4.; VIII.3.; VIII.8.; IX.1.; IX.12.; X.4.; XI.2.; XIII.4.; XIV.1.; XV.2.; XV.6. – и съюз I.2.; III.3.; IV.7.; V.4.; V.7.; VI.3.; VI.6.; VII.2.; VII.2.; VII.4.; VIII.3.; [VIII.8.]; IX.1.; X.4.; XI.2.; [XIII.4.]; XIV.1.; XV.2.; XV.6.; же съюз I.1.; III.1.; IX.12.

quemadmodum *adv.* XII.4. – *такоже съюз XII.4.*

qui, quae, quod *pron.* I.1.; I.3.; II.2.; II.3.; III.3.; IV.4.; IV.8.; V.1.; VI.7.; VII.4.; VII.11.; [VIII.4.]; IX.12.; X.1.; X.4.; X.5.; XI.1.; XII.3.; XII.5.; XIII.2.; XIV.1.; XIV.4.; XIV.4.; XV.2.; XV.4.; XV.6. – иже, *таже*, *іже мест.* I.1.; I.3.; II.2.; II.3.; [III.3.]; [IV.4.]; IV.8.; V.1.; VI.7.; VII.4.; VII.11.; [X.1.]; X.4.; X.5.; XI.1.; XII.3.; XII.5.; XIII.2.; XIV.1.; XIV.4.; XV.4.; XV.6. *идеје нрч.* IX.12.; quibus auditis *изр.* IX.2. – да *тако* сиа они *услышшиша изр.* IX.2; *онъ мест.* XIV.4.; съ, си, се *мест.* XV.2.; eum cuius *изр.* IV.4. – иже IV.4.; qui in circuitu erant *изр.* XV.1. – *окръстънъ прил.* XV.1.; res quae contigerat *изр.* VIII.8. – *сълоучити ся, сълоуїж,* *сълоуши VIII.8.*

quid *pron.* VI.5. – *уъто мест.* VI.5.; sciebat quid ageret *изр.* XIV.2. – *имѣаше камо дѣнжти ся изр.* XIV.2.

quidquam: nec quidquam *изр.* XII.1. – и *никакоже изр.* XII.1.

quidam videlicet *изр.* VI.1. – *нѣкыи мест.* VI.1.

quidem *adv.* VI.3.; XV.4. – *оубо съюз VI.3.; же съюз XV.4.;* hoc quidem modo *изр.* VIII.1. – *тако нрч.* VIII.1.

quique cum illo fuerant *изр.* XV.4. – *въси сѫции съ нимъ изр.* XV.4.

quis, quae, quod *pron.* I.2.; I.3.; IV.1.; IV.2.; IV.3.; VI.14. – *къто мест.* I.2.; I.3.; IV.1.; IV.2.; *которъ мест.* VI.14.; sciebat quid ageret *изр.* XIV.2. – *имѣаше камо дѣнжти ся изр.* XIV.2.

quisdam *pron.* V.3.; V.4.; VI.1.; VII.8.; VIII.5.; IX.1.; X.1. – *кединъ мест.;* *нѣкоторъ мест.* V.3.; V.4.; VI.1.; VII.8.; *нѣкъто мест.* IX.1.; *нѣкыи VIII.5.; X.1.*

quispiam *pron.* VIII.3. – *нѣкъи мест.* VIII.3.

quisquam *pron.* XII.1. – *никакоже нрч.* XII.1.

quod: ita quod *coniunct.* VIII.4. – *тако съюз VIII.4.*

quomodo *adv.* IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.; XIII.2. – *како нрч.* IV.9.; IV.9.; IV.9.; IV.9.; *нѣкако XIII.2.*

quoniam *coniunct.* VII.6. – *тако съюз VII.6.*

quoque *adv.* VI.7.; XI.1.; XII.2.; XIV.1. – *даже част.* VI.7.; *такожде и изр.* XI.1.; XII.2.; и XIV.1.

R

ratio reddenda *изр.* IV.5. – *отъвѣтъ м. р.* IV.5.

ratio vitae *изр.* I.1. – *житиє ср. р.* I.1.

recensere, recenseo, censui, census, 2 – *изреци, речж, речеши*

recolo, colui, cultus 3 VI.6. – *поминати, –наїж, –наїши VI.6.*

reddo, reddidi, redditus 3 VI.2. – *оставити, оставлїж, оставиши VI.2.; ratio reddenda изр.* IV.5. – *отъвѣтъ м. р.* IV.5.

redigo, egi, actus 3 XII.5. – *остроити, строїж, строиши XII.5.*

refugium, i n V.2. – *прибѣжище ср. р.* V.2.

regia urbs *изр.* XV.1. – *славынъ и цѣсастьвова градъ изр.* XV.1.

regina, ae f IX.2.; XV.2.; XV.2. – *царица ж. р.* IX.2.; XV.2.; XV.2.

regio, onis f X.4. – *страна ж. р.* X.4.; per universam circa regionem *изр.* X.6. – по въсем *окръстъни страны оною изр.* X.6.

regnum, i n XIII.8. – *цѣсастьвие ср. р.* XIII.8.

regredior, regressi, regressus 3 VI.4.; VI.14. – *възвратити ся, враџж, вратиши VI.4.; VI.14.*

rei in praesens *изр.* II.3. – досели *изр.* II.3.
religiosus 3 XII.3. – благородивъ прил. XII.3.
relinquo, liqui, lictus 3 II.2.; III.3.; VI.2.; VI.4.; VII.4. – оставити, –влж, –виши II.2.; III.3.; VI.2.; VI.4.; VII.4.
reliquiae, arum f II.3.; IX.9.; IX.2.; XI.2.; XIII.2.; XIV.4. – монии ж. р. II.3.; IX.9.; [IX.2.]; XI.2.; XIII.2.; XIV.4.
repello, pulsi, pulsus 3 VI.10. – отзынжти, ринж, ринеши VI.10.
reperio, reperui, repertus 3 IV.4. – быти IV.4.
repleo, plevi, pletus 2 IV.9. – испльнити, изпльниж, испльниши IV.9.
requiesco, quievi, quietus 3 XV.5. – лежити, лежж, лежиши XV.5.
res, rei f: res parvi momenti *изр.* VIII.8. – нѣкоє мало *изр.* VIII.8.; res quae contigerat *изр.* VIII.8. – сълоуучити са, сълоууж, сълоуучиши VIII.8.
restituo, restitui, restitutus 3 VI.3. – приводити, вождж, водиши VI.3.; sanitati restitui X.5. – исцѣление полоуучати *изр.* X.5.
reverendissimus 3 XV.3. – въсечустьнъ прил. XV.3.
reverenter adv. XIV.4. – съ честнж *изр.* XIV.4.
revertio, reverti, reversus 3 VI.2. – възвратити са, врацж, вратиши VI.2.
rex, regis m V.6.; IX.7.; XII.1.; XIII.1.; XIII.4.; XV.2.; XV.4. – цѣарь м. р. V.6.; IX.7.; XII.1.; XIII.1.; XIII.4.; XV.2.; XV.4.
Roma, ae f XI.2. – римъ м. р. XI.2.
Romanus 3 XI.1. – римлянъ прил. XI.1.
rumino 1 IV.7. – нести, несж, несесши IV.7.
rumor, oris m: sermotam a rumoribus vitam agere *изр.* VIII.3. – безмѣрвъствовати, –воуиж, –войчши VIII.3.
S
sacer, sacra, sacrum XI.2.; XIV.4.; XV.5. – сватъ прил. XI.2.; сващенъ прил. XIV.4.; славынъ прил. XV.5.; universa illic existentia loca sacra sollicite *изр.* VI.7. – сице иже тамо въса сватада люботроуднѣ мѣста *изр.* VI.7.
sacrosanctus 3 VI.7. – прѣсвѣтъль прил. VI.7.
saeculum, i n VI.4.; VII.6.; VII.6.; XV.6.; XV.6. – вѣкъ м. р. VII.6.; VII.6.; миръ м. р. VI.4.
saepius comp. ex saepe adv. V.1. – мѣногъ прил. V.1.
Saer, ris m XII.2. – сѣръ м. р. XII.2.
Salvator, oris m XV.6. – съпасъ м. р. XV.6.
salvo 1 III.3. – съпости, съпасж, съпасеши III.3.
Sancta, ae, f (*Parasceva*) II.1.; III.3.; XIII.2.; XIV.4.; XV.1. – прѣподобна прил. III.3.; XIV.4.; XV.1.; свата прил. II.1.; XIII.2.
sanctissimus 3 XIV.3. – въсесвашенъ прил. XIV.3.
sanctus 3 I.5.; VII.4.; IX.5.; X.3.; XIII.1.; XIII.5.; XIV.3.; XV.4. – прѣподобнынъ прил. I.5.; IX.5.; XIII.1.; XIII.5.; XIV.3.; XV.4. прѣсвѣтъ прил. VII.4.; сватъ прил. X.3.
Sanctus, i m XI.2.; XV.6. – честнъ сватъ *изр.* XI.2.; прѣсвѣтъ прил. XV.6.
sanitas, tatis f XV.5. – исцѣление ср. р. XV.5.
sanitati restitui X.5. – исцѣление полоуучати *изр.* X.5.
sapiens, entis IV.9.; – мждръ прил. IV.9.;
satietas, tatis f III.4. – сигость ж. р. III.4.
sceptrum, i n XI.1. – скунпътъ м. р. XI.1.
sciebat quid ageret *изр.* XIV.2. – имѣаше камо дѣнжти са *изр.* XIV.2.

scientia, ae f V.7. – видѣниe *ср. р.* V.7.

Scriptura, ae f XI.1. – писаниe *ср. р.* XI.1.

se *pron.* VI.1.; VII.2.; IX.2.; XIV.2. – сѧ мест. VI.1.; VII.2.; [IX.2.]; XIV.2.; se affigere III.3. – оѓаржувати себѣ III.3.; glorifico se 1 V.4. – хвалити сѧ, хвалиш сѧ V.4. secto 1 XI.3. – зърѣти, зърж, зъриши XI.3.

seculum, i n – миръ *м. р.*

secus: non secus ac vilis изр. V.4. – такоже хоудѣ изр. V.4.

sed *coniunct.* I.2.; III.3.; III.4.; IV.5.; VII.6.; VII.9.; VIII.5.; XII.5.; XIII.5. – нъ съюз I.2.; III.3.; III.4.; IV.5.; VII.6.; VII.9.; VIII.5.; XII.5.; XIII.5. и єще изр. XI.2.; non solum...sed et VIII.5. – не тъчкн.нъ и VIII.5.

sedeo, sedi, sessus 2 IX.2. – сѣсти, садж, седеши IX.2.

sedulus et operosus изр. VI.7. – любодѣльнъ прил. VI.7.

semper *adv.* IV.7.; IV.10.; XV.6. – вънж нрч. IV.7.; IV.10.; присно нрч. XV.6.

senior *comp. ex* senex XII.1. – старъ прил. XII.1.

sensus, us m I.5. – оумъ *м. р.* I.5.

sepelio, sepelivi, sepulsus 4 VIII.8. – заринжти, –нж, –неши VIII.8.

sepulcrum, i n VII.8. – гробъ *м. р.* VII.8.

sequor, secutus sum, sequi 3 VII.4. – послѣдовати, слѣдует, слѣдоуши VII.4.

sermocinor 1 VII.2. – бесѣдовати, –дует, –дуюши VII.2.

sermotam a rumoribus vitam agere изр. VIII.3. – везмалъзвствовати, –вогут, –вогуши VIII.3.

sese III.2. – сѧ мест III.2.; dum haec sese exinaniret V.1. – оѓражнати сѧ V.1.; transfigurare sese formas изр. V.1. – прѣтваряти, прѣтваряж, прѣтваряющи V.1.

seu *coniunct.* VIII.8. – такоже нрч. VIII.8.

sexus, us m V.3.; VI.11. – юсъство *ср. р.* V.3.; VI.11.

si *coniunct.* I.1. – аще съюз I.1.

si possibilitas afforet изр. XIV.1. – аще моцьнъ быти изр. XIV.1.

sibi ipsi изр. VIII.3. – себѣ мест. VIII.3.

sic *adv.* V.3.; VI.3.; IX.5.; XIV.1. – тако нрч. VI.3.; IX.5.; сице нрч. V.3.; XIV.1.

sicut(i) *adv.* VI.3.; XIII.2.; XIV.1. – такоже нрч. VI.3.; XIII.2.; XIV.1.

significo 1 X.1. – подровьноу видѣниа съказати изр. X.1.; humilitatem significare изр. XIV.1. – къ съмрѣреню изр. XIV.1.

signum, i n X.4.; X.4. – знамениe *ср. р.* X.4.; X.4.

silentium, ii n VI.3. – везмалъвие *ср. р.* VI.3.

similis, e V.1.; X.1.; XI.6. – подобънъ прил. X.1.; сиковъ прил. V.1.; XI.6.

simplici verbo изр. XI.2. – просто реци изр. XI.2.

sine querela II.1. – неоуклонъно нрч. II.1.

singularis, e VI.14. – посовоыница ж. р. VI.14.

singulus 3: per singulos dies изр. V.3. – на къждо дньо изр. V.3.

siquidem *coniunct.* VIII.3. – оѓбо съюз VIII.3.

sive *coniunct.* XII.2.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8. – пакъ же изр. XII.2. или съюз XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; XIII.8.; Sophia sive Verbi Dei изр. VI.4. – божиe слово изр. VI.4.

sol, solis, m I. 1. – сълнцето I.1. *ср. р.*

solitaris, e VI.6. – поустынънъ прил. VI.6.

solitudo, tudinis f III.3.; V.7.; VI.3.; VI.4. – поустынънъ ж. р. III.3.; поустыни ж. р. V.7.; VI.3.; VI.4.

solitum, i n: pro solito VI.1. – **одыгурно нрч.** VI.1.
solium, ii n IX.2. – **престолъ м. р.** IX.2.
sollicite: universa illic existentia loca sacra sollicite *изр.* VI.7. – **сице иже тамо въса сватда люботроуднѣ мѣста изр.** VI.7.
sollicitor 1 V.1. – **пѣци са, пекж, печеши** V.1.
solum *adv.* I.4 – *in non solum..., sed etiam...* – **тъчиж – тъчиж = тъкъмо – не ... тъкъмо ... нъ... non solum VIII.5. – нъ тъчиж VIII.5.; eum solum III.3. – юдинъ тъчиж мест. III.3.; ne solum...sed X.4. – не тъчиж...нъ и X.4.; non solum...sed et VIII.5. – не тъчиж...нъ и VIII.5.**
solus 3 VII.2.; VII.2. – **юдинъ числ.** VII.2.; VII.2.
somnus, i m IX.2. – **сънъ м. р.** IX.2.
Sophia sive Verbi Dei VI.4. – **божиє слово изр.** VI.4.
sordidus 3 VII.6. – **скверниъ прил.** VII.6.
species, ei f IV.9.; V.6.; IX.7. – **доброта ж. р.** V.6.; IX.7.; **красота ж. р.** IV.9.;
speciosissimus 3 VI.4. – **прѣкрасныъ прил.** VI.4.
speciositas, tatis f IX.3.; XI.2. – **красота ж. р.** IX.3.; XI.2.
spectrum, i n V.1. – **привидѣниє ср. р.** V.1.
speculator Domini *изр.* III.3. – **боговидыць м. р.** III.3.
spes et fiducia *изр.* VI.9. – **надежда ж. р.** VI.9.
spes, ei f VI.12.; VI.16. – **надежда ж. р.** VI.12.; VI.16.
spiritualis, e III.3.; VII.10. – **духовныъ прил.** VII.10.; **невенчествынъ прил.** III.3.
Spiritus, tus m VI.2.; XV.6. – **духъ м. р.** VI.2.; XV.6.
splendens, entis IX.2. – **свѣтлаъ прил.** IX.2.
splendidus 3 (splendidior) I.1.; IX.8. – **свѣтълъ I.1.; IX.8. прил.**
sponsus, i m IV.5.; IV.6.; IV.9.; IV.9. – **женихъ м. р.** IV.5.; IV.6.; **жениховъ прил.** IV.9.; IV.9.;
stadium, ii n XV.4. – **пѣрица ж. р.** XV.4.
statim *adv.* VII.3.; XIII.5.; XIV.3. – **абиє нрч.** VII.3.; XIII.5.; XIV.3.
stupendus 3 VIII.2. – **дивынъ прил.** VIII.2.
suavis, e IV.9. – **сладъкъ прил.** IV.9.
sub *praep.* III.4. – **къ предл.** III.4.
subdo, didi, ditus 3 XII.5. – **покорити, -риж, -риши** XII.5.
subiecio, ieci, iectus 3 XII.5. – **покорити, -риж, -риши** XII.5.
subjunctio, onis f XII.2. – **одръжаније ср. р.** XII.2.
sublevo 1: oculos sublevare III.3. – **възьрати, -райж, -раиши** III.3.
succendo, cendi, census 3 III.2. – **раждегнжти са, раждъгж, раждъжеши** III.2.
sufficiens, entis V.7. – **довољниъ прил.** V.7.
sufficio, feci, fectus 3 I.5. – **довълѣти, довълж, довълиши** I.5.
sum I.5.; II.2.; IV.5.; VI.3.; VII.6. VII.8.; VII.10. IX.11.; IX.12.; XIII.8. – **быти, бждж,**
бждеши I.5.; II.2.; IV.5.; VI.3.; VII.6.; VII.8.; [VII.10.]; IX.11.; [IX.12.]; XIII.8.; potis esse
изр. III.3. – **моци, могж, можеши** III.3.; **notus factus est изр.** X.4. – **вѣдомъ быти изр.** X.4.;
esto *imper. fut.* VI.15. – **боуди VI.15.; impletum est изр.** V.5. – **исполнити са, плъниж, плъниши**
V.5.; mihi est *изр.* VI.12. – **имѣти, имамъ, имаси** VI.12.; qui in circuitu erant *изр.* XV.1. –
окрѣстнъ прил. XV.1.; quique cum illo fuerant *изр.* XV.4. – **въси сѫции съ нимъ изр.** XV.4.
summopere *adv.* V.4. – **хѹдъ прил.** V.4.
supercreditor, gressus sum, gredi 3 V.5.; – **подвигнжти са, подвигнж, подвигнеши** V.5.;
supplex, cis IX.1. – **прилежниъ прил.** IX.1.
suscipio, cepi, ceptus 3 I.1.; VII.5. – **подхвати, имж, имеши** I.1.; **прихвати, имж, имеши** VII.5.

susprium, ii n IV.2.; VI.6. – стенданик *ср. р.* IV.2.; VI.6.

sustineo, tinui, tentus 2 III.2.; XII.1. – сътряпъти, сътряплюж, тръпиши III.2.; оудръжати, дръж, дръжиши XII.1.

suus 3 II.1.; V.2.; V.5.; VII.3.; VIII.1.; IX.1.; IX.1.; XII.5.; XV.1.; XV.2.; XV.2. – свои *прил.* II.1.; V.5.; VII.3.; VIII.1.; IX.1.; IX.1.; XV.1.; XV.2.; XV.2. *себе* V.2.; [XII.5.]

T

tabernaculum, i n II.2. – обитвъль ж. *р.* II.2.

tamquam *adv.* V.3.; VI.7.; VIII.8.; IX.2. – также съюз V.3.; VI.7.; IX.2.; *тако нрч.* VIII.8.

tantummodo IV.10. – тъчниж IV.10.

tarde: valde tarde III.4. – съло нрч. III.4.

tegumentum, i n VI.12. – покровъ м. *р.* VI.12.

telum, i m V.3. – къзнь ж. *р.* V.3.

templum, i n VI.4. – храмъ м. *р.* VI.4.

tempus, oris n VII.2.; VII.3. – врѣма *ср. р.* VII.2.; VII.3.; brevi tempore изр. VII.11. – въ мало врѣма изр. VII.11.; capta temporis opportunitate изр. XII.2. – врѣма благополоуично обрѣсти изр. XII.2.; commoditate temporis uti изр. XIII.4. – благополоуично же врѣма обрѣсти изр. XIII.4.; post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – врѣмени же мимотекышоу не малоу изр. XI.1.; eo tempore изр. VIII.3. – тогда нрч. VIII.3.; eodem tempore изр. XII.1. – въ тоже врѣма изр. XII.1.; hic ad matutinum tempus изр. IX.2. – къ оутръны изр. IX.2.; longo tempore изр. VIII.1. – на мѣнзы изр. VIII.1.

tento 1 V.1. – икоушати, -шаиж, -шакеши V.1.

Ternovium, ii n I.3. – тръново *ср. р.* I.3.

Ternovo XIV.3.; XV.1. – тръновъ *прил.* XIV.3.; XV.1.

terra, ae f VI.2.; VII.11.; VIII.6.; IX.7.; XIII.3. – земля ж. *р.* VI.2.; VII.11.; VIII.6.; IX.7.; земънъ *прил.* XIII.3.; facies terrae изр. VII.3. – земъно лице изр. VII.3.

testes, is m II.3. – съвѣдѣтель м. *р.* II.3.

testificor 1 XII.4. – съвѣдѣтельствовати, -соуиц, -соуеши XII.4.

thesaurus, i m IX.2.; XIII.2.; XIII.8. – съкровище *ср. р.* IX.2.; XIII.2.; XIII.8.

Thessalia, ae f XII.2. – фетгалиа ж. *р.* XII.2.

Thessalonica, ae f XII.2. – солоунъ м. *р.* XII.2.

Thracia, ae f I.3. – тракия ж. *р.* I.3.

timor, oris m IX.3. – страхъ м. *р.* IX.3.

tolero 1 IX.10. – тръпти, тръплюж, тръпиши IX.10.; mala tolerare изр. VII.11. – зъло страдати, страждаж, страждеси VII.11.

totus 3 VI.13.; IX.1. – въсъ мест. VI.13.; IX.1.; ex toto corde изр. VII.1. – въседоушънъ нрч. VII.1.

trado, didi, ditus 3 VII.7.; XIV.1. – прѣдати, дамъ, даси VII.7.; отъдати, дамъ, даси XIV.1.

traduco, duxi, ductus 3 VI.2. – прѣвести, везж, везеши VI.2.

transfiguro 1: transfigurare sese formas изр. V.1. – прѣтваряти, прѣтваряиж, прѣтваряеши V.1.

transago, egi, actus 3 VII.3. – мимонти, идаж, идеши VII.3.

transeo, ii, itus, ire: nullus transire posset изр. VIII.4. – не възмоци никомоу же приближающими са минжти изр. VIII.4.

transmitto, misi, missus 3 XI.2. – отъпостили, поуциж, поустииши XI.2.

tremendus 3 VII.6. – страшънъ *прил.* VII.6.

Triballi, orum m XII.2. – тривалъ м. *р.* XII.2.

tribulatio, onis f XI.5. – печаль ж. *р.* XI.5.

tribunal, alis n VII.6. – прѣстолъ м. р. VII.6.

tribuo, tribui, tributus 3 XIII.8.; XV.5. – подавати, –ваіж, –ваіеши XV.5.; полуѹити, полуѹіж, полуѹиши XIII.8.

tristitia, ae f XI.3.; XI.6. – сѣтованіе ср. р. XI.3.; XI.6.

tristor 1 VI.3. – пеѹаловати са, пеѹалоѹіж, пеѹалоѹиши VI.3.

tu *pron.* VI.2.; IV.6.; VI.8. VI.9.; VI.13.; VI.13. VI.14.; VI.16.; VII.4.– ты *мест.* VI.2.; IV.6.; VI.8. VI.9. VI.13.; VI.13. VI.14.; VI.16.; VII.4.

tumba, ae f IX.6.; XIII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5. – ფაკა ж. р. IX.6.; XIII.2.; XIII.5.; XV.1.; XV.5.

tunc *adv.* IV.1.; IX.8. – тогъда нрч. IV.1.; IX.8.

turricola, ae m VIII.3.; VIII.5. – стлѣпъникъ м. р. VIII.3.; VIII.5.

turris, is f VIII.3.; VIII.5. – стлѣпъ м. р. VIII.3.; VIII.5.

tuus 3 V.6.; VI.10.; VII.4.; VII.6. – твои прил. V.6.; VI.10.; VII.4.; VII.6. свои прил. VI.10.; VII.4.

U

ubi *adv.* II.2.; VIII.6.; IX.3.; XV.5. – идѣже нрч. XV.5.; тамо нрч. II.2.; [VIII.6.]; же съюз IX.3.; haec ubi изр. XIV.1. – ѧко оуѓо изр. XIV.1.

ubi dies illuxisset изр. X.1. – на оутриꙗ изр. X.1.

una cum XII.5. – и XII.5.

unde *adv.* III.2. – отъсѫдоу нрч. III.2.; отъсѫдоу нрч.; же съюз IX.4.

undique *adv.* XIII.3.; XIII.3. – въсѫдоу нрч. XIII.3.; XIII.3.

unigenitus, i m VI.10. – юдинородынъ прил. VI.10.

universa illic existentia loca sacra sollicite изр. VI.7. – сицѣ иже тамо въса сватада люботроѹднѣ мѣста изр. VI.7.

universus 3 XI.2.; XII.2.; XII.5.; XII.5.; XV.2.; XV.3. – въсь *мест.* XI.2.; XII.2.; XII.5.; XIII.1.; XV.2.; XV.3. in universum orbem изр. I.4. – въсемънъ прил. I.4.; per universam circa regionem изр. X.6. – по въсемъ окрѣстѣ страны онои изр. X.6.

unus 3 IX.4. – юдинъ числ. IX.4.

urbs, urbis f XI.2.; XV.4.; XV.5. – градъ м. р. XI.2.; XV.4.; цѣсарьскъ XV.5.; regia urbs изр. XV.1. – славынъ и цѣсарьствоваа градъ изр. XV.1.

usque ad diem изр. VII.9. – до дыне изр. VII.9.

usque *adv.* II.3.; VI.15.; XII.2.; XII.5. – да же част. VI.15.; до предл.; досели нрч. II.3. да же и до изр. XII.2.; и да же до изр. XII.5.

ut *coniunct.* VIII.5. – да съюз; ѧко же нрч. VIII.5.

ut primum изр. XV.1. – и ѧко оуѓо изр. XV.1.

uterque, utraque, utrumque X.1. – оба *мест.* X.1.

uterus, eri m IX.11. – ложе ср. р. IX.11.

utilis, e XIII.4. – полъзни прил. XIII.4.

utor, usus sum, uti 3: commoditate temporis uti изр. XIII.4. – благополоѹично же врѣма обрѣсти изр. XIII.4.

uxor, uxoris f XV.2. – [XV.2.]

V

valde tarde изр. III.4. – сѣло нрч. III.4.

valeo, valui valiturus 2 IX.10. – можи, могж, можеши IX.10.; non valeo, valui, valiturus 2 – не можи, не могж, не можеши

varius 3 V.1. – ფაკицънъ прил. V.1.

vas, vasis / vasum, i n XI.2. – съсъдъ м. р. XI.2.
vel *coniunct.* I.2.; III.3.; VIII.1.; X.5. – или съюз III.3.; ни же изр. VIII.1.; оубо съюз I.2.; и съюз X.5.
venerabilis, e V.2.; VII.10. – добре V.2.; прѣподобниъ прил. VII.10.
venerandus 3 VI.7. – честънъ прил. VI.7.
venio, veni, ventus 4 IV.11.; VI.1. – прийти, идѫ, идѣши IV.11.; VI.1.
verbum, i n V.7. – слово ср. р. V.7.; simplici verbo изр. XI.2. – просто речи изр. XI.2.; Sophia sive Verbi Dei изр. VI.4. – божие слово изр. VI.4.
vernus 3 VI.7. – пролѣтънъ прил. VI.7.
vero *adv.* VI.2.; VI.14.; VII.3.; VII.8. – же съюз VI.2.; VII.3.; VII.8.; же таکо изр. VI.14.; истинънѣ нрч.; post decursum vero non exigui temporis изр. XI.1. – врѣмени же мимотекшоу не малѹ изр. XI.1.
verum *adv.* III.4.; VIII.1.; XII.2. – нъ съюз III.4.; VIII.1.; истинънѣ нрч. XII.2.; verum ne hoc quidem modo изр. VIII.1. – нъ ни таکо изр. VIII.1.
vestigium, ii n: inhaerens vestigiis изр. VI.10. – послѣдовати, –дѹиѫ, –дѹиещи VI.10.
vespera, ae f III.4. – вечеरъ м. р. III.4.
vesperi *adv.* (*loc. ex* vesper) IX.1. – въ вечеरънѣнѣ часы изр. IX.1.
via, ae f VIII.4. – путь VIII.4.; hac via изр. V.7. – таکо съюз V.7.
vicinus 3 VIII.4. – близъ прил. VIII.4.
victito 1 III.3. – приуащати сѧ, приуащаиѫ сѧ, приуащающи сѧ III.3.
video, vidi, visus 3 VI.1.; IX.2.; X.1. – зърѣти, зъриѫ, зъриши VI.1.; IX.2.; видѣти, видѣдѫ, видиши X.1.
videlicet: quidam videlicet изр. VI.1. – нѣкъи мест. VI.1.
vigilium, i n III.1.; III.3.; VII.2. – бѣдѣние ср. р. III.1.; III.3.; VII.2.
vilos, e: non secus ac vilis изр. V.4. – таکоже хоудѣ изр. V.4.
vir, i m IX.1. – мжжъ м. р. IX.1.
virga, ae f XI.1. – паллица ж. р. XI.1.
virgo, ginis f IV.9.; V.4. – дѣва ж. р. IV.9.; V.4.
Virgo, ginis f VI.9.; VI.11. – дѣвица ж. р. VI.9.; VI.11.
virilis, e V.3. – мжжъскъ прил. V.3.
viriliter *adv.* XII.2.; XII.5. – храбрънѣ нрч. XII.2.; мжжъствънѣ нрч. XII.5.
visio, onis f VI.1.; VI.3.; X.1.; X.1. – видѣниe ср. р. VI.1.; VI.3.; X.1.; X.1.
visus est изр. V.4. – видѣти вѣ изр. V.4.
vita, ae f II.1.; III.1.; III.3.; VI.8.; VI.13.; VI.15. – животъ м. р.; VI.8.; жизнь ж. р. II.1.; VI.13.; VI.15.; житиe III.1.; жителство ср. р. III.3.; vitam imitare изр. III.3. – ниримъ же менънїе подражавати жителство изр. III.3. ratio vitae изр. I.1. – житиe ср. р. I.1.; sermotam a rumoribus vitam agere изр. VIII.3. – везмлъвъствовати, –вѹиѫ, –вѹиещи VIII.3.
vivifico 1 XV.6. – животворити, твориѫ, твориши XV.6.
Vlacherna, ae f VI.7. – влахерна ж. р. VI.7.
volo 1 XIV.2. – лѣтати, лѣциѫ, лѣтиши XIV.2.
vos *pron.* IX.12. – вы мест. IX.12.
vox, vocis f IV.9. – гласъ м. р. IV.9.
Z
zelo 1 IV.9. – болѣзновати, –ноугю, –ноугиещи IV.9.